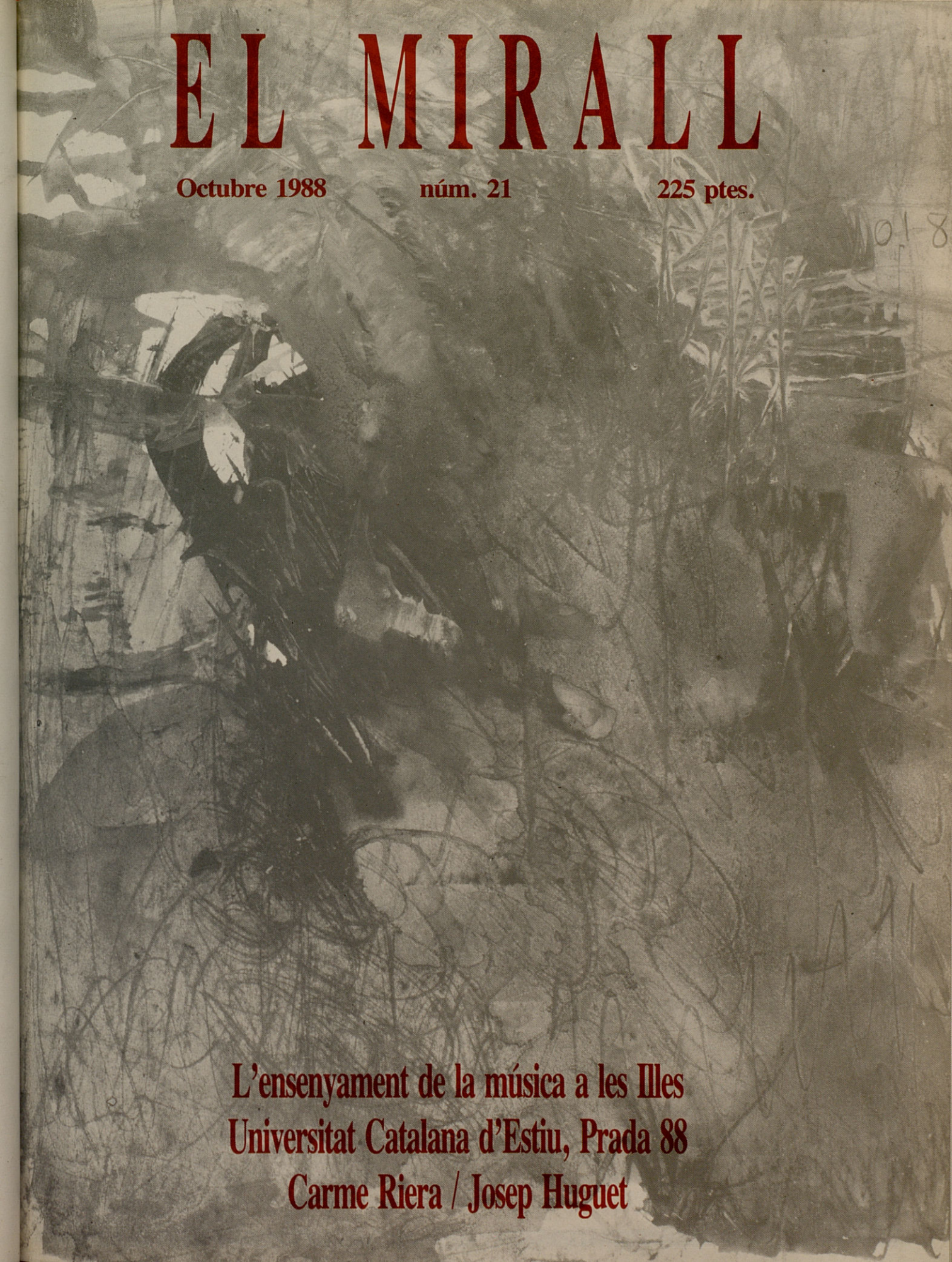

EL MIRALL

Octubre 1988

núm. 21

225 ptes.

L'ensenyament de la música a les Illes
Universitat Catalana d'Estiu, Prada 88
Carme Riera / Josep Huguet

La primera paraula que pronunciarà aquest nin serà en mallorquí.

Els infants que ara neixen a la nostra illa són ciutadans del món per dret propi. La paulatina desaparició de les fronteres, l'expansió dels mitjans de comunicació i l'agilització dels transports, posaran a l'abast de tots aquests infants la possibilitat de visitar o de fixar la residència a qualsevol lloc del món. Per tot això no hi ha res tan important com

oferir-los, des de molt petits, la possibilitat que siguin vertaderament conscients de la seva pròpia identitat i que puguin sentir-se dignes hereus de tota la riquesa de la nostra cultura. La normalització de la nostra llengua i el coneixement de la nostra cultura és l'únic camí perquè puguin aconseguir-ho. La nostra obligació, evidentment, és facilitar-los-ho al màxim.

Ja treballam a la Mallorca del segle XXI!

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

EL MIRALL

Revista mensual
Octubre - 1988 núm. 21
ANY II

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:
Associació EL MIRALL

Informació i Correspondència:
Apartat de Correus núm. 179
Telèfons (971)-72.32.99 / 72.59.37
07080 - Palma (Mallorca)
Telefax (971) 71.93.85

Delegació a Barcelona:
c/ Montcada, 20 (Palau Dalmases)
08003 - Barcelona

Delegació a València:
c/ Moratín, 15
46001 - València

Director:
Climent Picornell

Cap de Redacció:
Pere Estelrich

Secretari de Redacció:
Josep Mª Magrinyà i Brull

Consell de Redacció:
Francesca Bosch i Capó
Bernat Calafat
Rosa M. Calafat i Vila
Miquel Cardell
Joan Company i Siquier
Miquel Company
Ramon Díaz i Villalonga
Francesc Farré
Antoni Ginard i Bujosa
Joana Lladó i Ballester
Mateu Morro i Marcé
Antoni Nadal i Soler
Francesca Sastre
Pere Roselló i Bover
Gabriel Seguí Trobat
Gaspar Valero i Martí

Els articles publicats en aquesta revista
expressen únicament l'opinió dels seus
autors.

Coberta:
Dibuix de Joan Deia

Fotos:
EL DIA arxíu EL MIRALL

Producció, administració i publicitat:
c/ Imprenta, 1 - Pral. 2^a
07001 - Palma (Mallorca)

Fotocomposició:
«El Mirall»

Impressió:
Interior: OMNI S.A.
Gremi Ferrers, 42
Polígon de Son Castelló - Palma
Coberta: Xisco Arts Gràfiques
c/ del Baix Riera 1.A - Palma
Dipòsit Legal: P.M. 10-1987

Pàg. 4	CRÒNIQUES INGÈNUES Joan Mayol: Aerostatisme cabrerenc
Pàg. 5	Climent Picornell: A favor de sa Riera
Pàg. 7	Jaume Llabrés Mulet: Adéu, Saridakis!
Pàg. 9	ENTREVISTA M. Company/A. Company/G. Sánchez: Entrevista amb Josep Huguet
Pàg. 12	ENSENYAMENT DE LA MÚSICA A LES ILLES Biel Massot: L'Escola de Pedagogia Musical
Pàg. 14	Pere Estelrich: Sobre la xarxa d'Escoles de música: el cas de Felanitx
Pàg. 16	Gabriel A. Vich: Bernat Julià
Pàg. 20	Centre de Recerca Històric Musical: Al marge dels plans d'estudis P.E.M.: Una Facultat de Música, quan?
Pàg. 21	Biel Domingo: Pollença, Salzburg de la Mediterrània?
Pàg. 23	Rafel Crespí: Hipoteca de Cabòries
Pàg. 24	Bartomeu Colom: Quatre reflexions sobre la regressió de la llengua catalana a les Illes Balears
Pàg. 26	UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU Miquel Company: Prada 88
Pàg. 27	M. Company/A. Company/G. Sánchez: Entrevista amb Josep-Lluís Carod Rovira
Pàg. 29	Joan Miralles: La cuina antiga mallorquina: el receptari del P. Martí (I)
Pàg. 31	EXCURSIONISME Benigne Palos: Valldemossa com a centre d'excursions (III)
Pàg. 32	VIATGES Pere Estelrich: Voranasi, ritus, multituds i esperances
Pàg. 33	TESTIMONI Francesca Bosch: L'Alguer a Mallorca
Pàg. 36	CRE-A-CCIÓ Robert Mosquera: Palma 1901
Pàg. 37	ART Jaume Torres: La Biennal de Venècia
Pàg. 40	Andreu Galmés: Joan Duran
Pàg. 41	ENTREVISTA Rosa M. Calafat: Carne Riera, l'escriptora i la dona
Pàg. 43	Ponç Pons: El testimoni poètic de Jorge de Serra
Pàg. 45	Commemoració del mil·lenari
Pàg. 46	CRÒNICA Tomeu Homar: DRETS noranta mil HUMANS al Camp Nou
Pàg. 48	CINEMA Joan Company: Tot esperant els morts
Pàg. 49	LLIBRES/NOVETATS Pere Roselló Bover: A l'entorn de tres llibres de poesia
Pàg. 51	Pep Messa: Pobles T.H.: Dossier Maig 68.- Barricada Internacional M.C.: Els nacionalistes a la URSS
Pàg. 52	ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA Miquel Ferrà: La presència silenciosa de la taula menorquina
Pàg. 53	EDUCACIÓ Joana Lladó/Felip Munar: El Centre de Son Canals i l'Educació d'Adults
Pàg. 55	Felip Munar: L'aprenentatge: Aquesta dura tasca de l'educat
Pàg. 56	LA MOGUDA PLANETÀRIA Antoni Ginard: El darrer emperador Maria de la Pau Janer: El Grup Blanquerna ha celebrat el IV Seminari a Lluç
Pàg. 57	Francesc Xavier Domènech: La participació en els balls mallorquins (III)

CRÒNIQUES INGENÜES

AEROSTATISME CABRERENC

JOAN MAYOL

No, aquest no és un títol misteriós ni inadequat: Cabrera (El Parc Nacional de Cabrera, que per nosaltres és el mateix) va en globus i, durant dues setmanes, el globus ha anat foradat. Ara, uns dels que el foradaren hi han posat "parxe", però encara està per veure si el pegat aguantarà.

Poques hores abans del Ple del Parlament que havia de complir el ritual de la votació de la Llei del Parc Nacional i la Reserva Integral de Cabrera, que ja feia quasi un any havia presentat el PSM, explicava a un autor canadenc que prepara un article sobre l'arxipièlag, que a Palma ja no hi hauria sorpreses, per Cabrera. Alguns dies més tard, l'amic em deixava una nota amistosament recriminària de la meua perspicàcia.

Oficialment, l'exèrcit espanyol feia que el govern demanàs un retard de la llei per proposar un conveni al Consell Superior d'Investigacions Científiques per establir a Cabrera una "Estació Biològica". Sembla que permetrien que el Govern Cañellas posàs també la firma al paper, però això requeriria -per misterioses i ocultes raons- aparcar la llei que ha de permetre protegir, de bon de veres, les illes i les aigües de Cabrera.

Poca gent se'n recorda, perquè la notícia passà quasi per alt: fa cosa de quinze anys, aquest mateix exèrcit boicotejà un acord pres al Consell de Ministres pel qual

● Cabrera va en globus i, durant dues setmanes, el globus ha anat foradat

es declarava l'Estació Biològica de Cabrera. Perquè una estació biològica no és sols un edifici d'investigació, sinó també una figura legal, establerta a la llei de caça, per als territoris en els quals es privi definitivament la captura d'animals i es reconegui també altres tipus de valors naturals. I ja fa més de dues dècades que el govern central va prendre aquest acord, i aquest acord mai es va publicar al BOE. El senyor de la possessió no consent el més mínim emperò.

Ara, el temps de minúcies ha passat: el problema, a Cabrera, no és la caça, no es tracta de proteccions parcials. Per conservar adequadament Cabrera cal protegir-la de veres, cal protegir-ne el mar que l'envolta, és necessari ordenar l'ús de la

navegació esportiva (cosa que no implica eliminar-lo). I, naturalment, hi són fora de lloc maniobres, en qualsevol moment i amb qualsevol tipus de munició, com serien fora de lloc maniobres a la Seu, a la Llotja o al mateix "Sírculo". Per cert, que quan vaig exposar, anys enrera, aquesta metàfora a un alt càrrec del Ministeri de la Guerra, em replicà, ben content l'home, que la catedral de Lleida havia estat corter una partida d'anys, i que no havia passat res!

Per què es varen atendre aquestes ordres, a Balears? Uns per disciplina, per una disciplina malentesa, ja que a qui cal fidelitat és als ciutadans d'aquestes illes.

● Són fora de lloc les maniobres a Cabrera, com ho són fer-les a la Seu, a la Llotja o al "Sírculo"

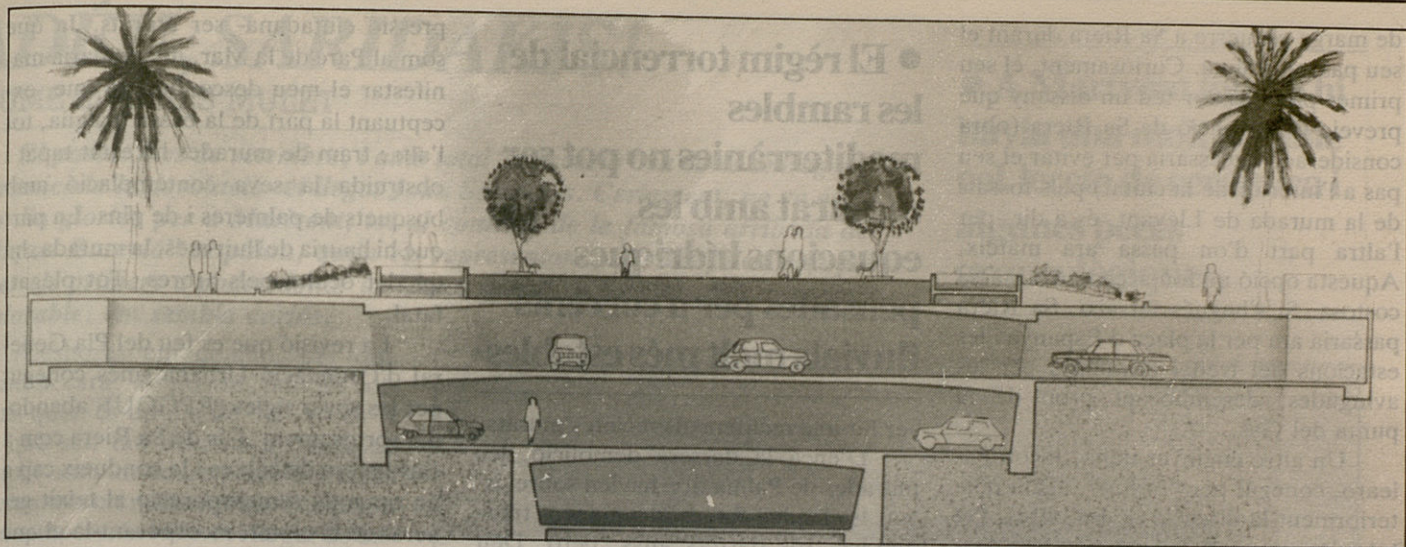
Altres, perquè en podien treure profit polític i fer valer la carta de Cabrera en negociacions de pressupostos o d'altres tipus. Ningú havia cregut de bon de veres que l'exèrcit i el CSIC conservarien Cabrera millor que el parc: ningú és tan beneït en el Parlament!

Pens que és greu, que s'admeti la negociació del Parc de Cabrera per uns milions en el Pressupost de l'Estat. Això demostra el valor que es dona al tema (que sigui greu no vol dir que sigui sorprenent).

Perquè acceptar això implica, moralment, renunciar a la responsabilitat del Govern Balear sobre Cabrera. Amb una paraula, el Govern hauria quedat reduït a "Govern d'algunes illes Balears".

N'hi ha de malpensats que creuen que el canvi del PSOE no és a causa, sols, del conegut i manifest interès per Cabrera (el PSOE fou l'únic partit que negava el Parc Nacional l'any passat), sinó que també vol evitar unes bones relacions Madrid-Govern i no facilitar la tasca de Forcades. Però això són judicis d'intencions, i el que compta són els fets. I els fets s'han de veure, encara, perquè moralment està aprovada. I n'hi ha de malpensats (pessimistes o optimistes,) que han manifestat que aquesta llei, a Madrid, no ens l'aprovaran. El President Cañellas, per exemple. Però no tots coincideixen en aquesta opinió, com per exemple el vicepresident Huguet, que comentava pels corredors del Parlament que el Govern ja tenia candidat per dirigir el Parc: el conseller Saiz. A més de sarcasme, aquesta seria una manera

eficaç d'acabar amb el PSM: ens hauríem de suïcidat (políticament) tots, si la llei que proposarem fes possible que Cabrera acabàs solcada d'autopistes, grufada de túnels de peatge i envasada de ports esportius. Per cert, que hi haurà feina: la Conselleria d'Obres Públiques, de sempre la més rica, augmenta els seus pressupostos en un 30%, molt més del doble que qualsevol altra, en una nova mostra del que s'entén aquí per harmonia, equilibri i atenció als sectors més endarrerits.

A FAVOR DE SA RIERA

CLIMENT PICORNELL

Les aigües han tornat al seu llit. "Sa Riera" no serà coberta. La consecució d'això ha representat un episodi polític vertaderament rocambolesc, que va des de l'habilitat del batle de Palma Ramon Aguiló, aconseguint una nova majoria a l'ajuntament -alguns opinen que "contra natura"-, fins al contrasentit que un sol home, el trànsfuga del Centre Democràtic i Social (ara únic integrant del grup mixt del Parlament Balear), el menorquí Carles Ricci, faci caure el platet de la balança cap a l'esquerra o cap a la dreta. En el cas de Sa Riera, ha caigut cap a l'esquerra.

La proposta, prou coneguda de tots els mallorquins, de cobrir Sa Riera, consisteix en construir uns aparcaments en el llit del torrent palmesà, deixant a baix de tot una sèquia per on s'hi escoli l'aigua -venturera- que hi sol rajar, i urbanitzar la superfície amb jardins.

Els de l'Associació ARCA, a la qual pertany, em demanaren de donar la meua opinió per incloure-la en la seva publicació "SA RIERA". El meu retard ho impedí. Ara, que les aigües han tornat al seu llit, reprèn l'interès.

Una de les activitats "extraescolars" que dúiem a terme els estudiants dels últims cursos de l'Institut Ramon Llull, a la meua època, era fugar-se de l'Institut per una canonada d'aigües brutes. Fèiem un rotlo sobre una troneta que hi havia ben al mig del pati, un destapava el ferro de la tapadora, i els que volien, s'hi aficaven. Per la fosca clavaguera anàvem fins a un forat que vessava l'aigua de pluja, que recollia el pati de l'Institut, dins Sa Riera. Un pic allà, molt prop dels arte-

sans que feien corda amb els seus ormejos antics -que guardaven dins uns forats de les parets del torrent-, els estudiants que havíem fuit teníem diverses opcions. Anar cap al Velòdrom o al Canòdrom o, Riera endins, fins al cementiri i, a l'inrevés, pegar fins a la desembocadura, prop del club nàutic. Sa Riera ens fornía de granots per a les esporàdiques classes de Ciències Naturals del professor Maximí San-Miguel, més conegut -per la seva catadura- com "el gànster", etc. etc.

És a partir d'aquestes experiències que entenc Sa Riera com un espai propi, particularment meu. Com també he de manifestar la meua atracció per la contemplació del torrent quan davalla ple, arrossegant fustam i altres articles de rebuig. Aquesta coreguda desfeta de l'aigua s'ha manifestat esponerosa quatre vegades en el segle XX (els anys 1902, 1934, 1937 i 1962), segons em manifesta el meu company Miquel Grimalt, expert en riscos naturals. En aquests quatre anys esmentats, Sa Riera ha sortit de mare,

la qual cosa demostra, i agreuja, la perillositat del seu cobriment. Per què? Doncs, perquè s'ha de tenir esment que el règim torrencial de les ramblas mediterrànies no pot ser mesurat amb les equacions hídriques pensades per a corrents fluvials molt més estables. A tot això cal afegir-hi el perill que es formi un tap, per causa del material que arrossegui la balquena d'aigua i, molt més si el torrent es cobreix i es fa tornar petit el seu llit. El perill és greu sobretot a la tardor, que és quan -generalment- s'ha desbordat Sa Riera durant la seva història.

I ja que parlem d'història; he passat un temps important de la meua tasca d'investigació intentant aclarir com s'havia anat desenvolupant històricament la ciutat de Palma. Fins i tot he publicat un llibre que es titula *Conèixer Palma*. Per fer això m'ha estat imprescindible fer una recerca sobre quants recintes murallats havia tengut la nostra ciutat. Des del recinte romà -suposadament edificat damunt un poblat talaiòtic- tot passant pel segon recinte, també obra dels romans, amb algunes portes d'entrada després refetes pels àrabs, com és la de l'Almudaina, que avui encara podem contemplar. El tercer i el quart recinte foren murades construïdes pels musulmans. Les portes d'aquest últim recinte coincidirán, quasi totes, amb les de la darrera murada que tendrà Palma (Bab al-Kahl serà la porta de Santa Margalida; Bab al-Beled, la porta de Sant Antoni, etc).

Ens referim a l'última murada que es construí a Palma com la cinquena fortificació que es bastí enrevoltant la ciutat. Fou començada al segle XVI. D'aquesta ens queden restes importants, entre ells els que serveixen

de marge esquerre a Sa Riera durant el seu pas p'r Palma. Curiosament, el seu primer planificador feu un disseny que preveia la desviació de Sa Riera (obra considerada necessària per evitar el seu pas a l'interior de la ciutat) pels fossats de la murada de Llevant, és a dir, per l'altra part d'on passa ara mateix. Aquesta opció no fou acceptada: massa costosa. Si s'hagués fet així, Sa Riera passaria ara per la plaça d'Espanya i les estacions del tren i davallaria per les avingudes, desembocant prop de la punta del Gas.

Un altre enginyer italià, Jacob Palearo, conegut per "Fratín", agafà posteriorment la direcció de les obres. De totes les maneres aquestes no foren acabades fins molt temps més tard. El recinte sencer no s'acabarà fins a principis del segle XIX, l'última pedra es col·loca simbòlicament l'any 1802: setanta anys després ja s'enderroca tot el troç de murada que va de la porta del Moll fins la que ara anomenam plaça de les Drassanes.

L'any 1902 comença l'enderrocament sistemàtic de les murades per la seva part que mira en terra, amb episodis grotescos -que em recorden el d'ara

● Més m'estim sa Riera feta una zona ajardinada i amb arbres de ribera al torrent, que no veure-la convertida en un "scalectrix" histriònic

mateix- com fou la demolició, a traïció, de la porta de Santa Margalida. l'any 1909. Serà l'any 1932 quan s'enderroca la darrera secció de les murades, des del baluard d'en Sitjar fins al baluard de Sant Pere, conservant però els fossats de les murades que toquen avui en dia Sa Riera i les que miren a la mar.

En conclusió, aquests fossats que desapareixerien, amagats i malifets, pel cobriment de Sa Riera, són una part importantíssima de la història de la nostra ciutat i, per tant, al meu parer, intocables. Conservables, però intocables. Una de les lliçons que ens dóna la història, en aquest sentit, és la del penediment que invadeix la gent després d'ha-

● El règim torrencial de les rambles mediterrànies no pot ser mesurat amb les equacions hídriques pensades per a corrents fluvials molt més estables

ver fet una malifeta als recintes murats.

D'ençà la darrera demolició, les murades de Palma que havien sobreviscut, ho havien fet -més o manco- tranquils. Els darrers anys, però, Déu n'hi do! s'ha perdut aquesta tranquil·litat. Començant pel Pla General d'Ordenació Urbana aprovat l'any 1973, més conegut com "Pla Ribas Piera" (per l'arquitecte que el va dirigir). Aquest Pla pretenia tapar Sa Riera, fent-ne aparcaments i vies de comunicació al seu llit. Per poder fer-ho, Sa Riera havia de ser desviada i les seves esporàdiques aigües -vull recordar que no per esporàdiques poc temibles- conduïdes cap al torrent Gros, mitjançant el torrent de Na Bàrbara. Era, aquest pretès transvassament, una obra pseudo-faraònica que hagués pogut ser, també, molt perillosa, car el llit del torrent Gros amb prou feines conté el cabal de les seves aigües a determinats trams, quan plou molt. Ja es pot imaginar si a això hi afegim les aigües de la conca que drena Sa Riera.

Per un altre costat, crec que Ribas Piera, al convertir Sa Riera en un eix de penetració rodada, cometia una contradicció amb el que pretenia: descentralitzar el casc antic de Palma. El que es volia era dotar d'equipaments suficients els barris de la perifèria per, així, disminuir la pressió -sobretot del trànsit- cap al centre històric. La construcció de carreteres damunt Sa Riera tendria a congestionar el clos antic de Palma.

A les raons de tipus sentimental i històric, com es veu, també s'hi poden afegir raons de tipus urbanístic i de funcionament de la ciutat, per demostrar la inviabilitat del cobriment de Sa Riera. Mentre era en vigència el Pla de 1973, amenaçant els fossats de les murades orientades cap en terra, es feien forats a la murada que mirava al que posteriorment seria anomenat Parc de la Mar. Aquests forats i el primitiu projecte de "Parc" pogueren -en part gràcies a la

pressió ciutadana- ser aturats. Ja que som al Parc de la Mar, m'agradaria manifestar el meu desconhort ja que, exceptuant la part de la bassa d'aigua, tot l'altre tram de murades ha estat tapat i obstruïda la seva contemplació amb bosquets de palmeres i de pins. La part que hi hauria de lluir més, la murada, ha quedat oculta pels arbres. Tot plegat: fatal.

La revisió que es feu del Pla General d'Ordenació Urbana -més conegut per les seves sigles (RPGOU)- abandonada, sortosament, l'ús de Sa Riera com a clàvaguera de cotxes i la condueix cap a un tipus de reincorporació al teixit general de la ciutat, incorporant-la al que s'ancmenarà la "falca verda". Aquesta falca verda pretén la penetració, a través del torrent, del camp i de la verdor a una part de Palma, la ciutat antiga, a la qual molta falta l'hi fa. Em sembla una proposta assenyada.

● La correguda desfeta de l'aigua s'ha manifestat esponerosa quatre vegades al s.XX: 1902, 1934, 1937 i 1962

Tapar o, millor dit, cobrir Sa Riera és -per a mi- una obra absurda i, a les raons purament tècniques en contra d'aquesta obra (alerta amb els ruixats tempestuosos que a la tardor es desenvolupen damunt la Mediterrània; l'atracció innecessària de tràfic rodat cap al centre; la subocupació d'altres aparcaments soterranis situats a la corona del clos antic) que demostren la seva inviabilitat, jo hi afegiria les altres raons que ja he especificat. Raons de caire sentimental i personal, o raons de tipus històric-cultural que demanen el manteniment d'un senyal d'identitat de la Palma d'avui que connecta amb la Palma d'ahir. I, fins i tot, raons urbanístiques que consider condreteres. Més m'estim Sa Riera feta una zona ajardinada i amb arbres de ribera de torrent, que no veure-la convertida en un "scalectrix" histriònic ben al centre de Palma. Les aigües han tornat al seu llit, el d'ara mateix, esper que per sempre

ADÉU, SARIDAKIS!

JAUME LLABRÉS MULET

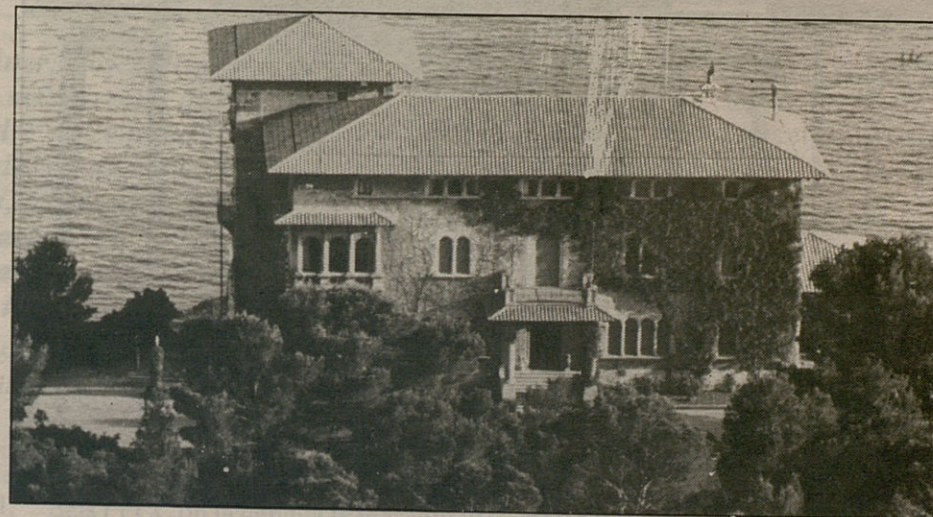
El passat mes de setembre, i amb total "discreció" va ésser entregat -i comunicada la devolució- el llegat Joan Saridakis. Certament, no va ésser cap dia gloriós per a Marivent, tot al contrari de la famosa arribada del "Miquel Barceló" al palau, quan els representants oficials feien cua per ésser els primers a poder donar la "bona nova". A mi, tot això, a més de deplorable, em sembla curiós.

Aleshores em deman, per què "planten cara" els nostres polítics culturals quan és un dia de "vi i roses" i per què són tan discrets a l'hora de complir amb un deure penós, que ens afecta a tots els mallorquins. Perquè, a fi de comptes, la fuga del llegat de Saridakis és una desgràcia cultural per al nostre pobre patrimoni museístic.

"L'affaire" Saridakis no és més que un clar reflex de la desastrosa política cultural/patrimonial que des de sempre s'ha fet a Mallorca. La nostra història és, en aquesta faceta, francament escandalosa.

Podem començar per la fuga dels "bous de Costitx", perquè a Mallorca no varem ésser capaços de comprarlos. Solament la intervenció d'un erudit local, i en carta adreçada a la pròpia reina, es va evitar que aquelles peces sortissin de l'Estat. Foren adquirides pel Museu Arqueològic Nacional de Madrid... i allà són!

Podem parlar del Museu Despuig, a Raixa, comprat en part per butxaques particulars d'homes espanyols, que a qualsevol preu volien evitar que la famosa col.lecció sortís de l'illa. Les peces que salvaren, després les cediren a l'Ajuntament de Ciutat, el qual ha estat criticat, no fa gaire temps, per alguns mitjans de comunicació degut a l'abandonament d'algunes

nes estàtues en els dipòsits municipals.

I què seria el nostre Museu de Mallorca sense els importants dipòsits de l'Arqueològica Lul.liana? Si no fos per l'obra replegada per la Lul.liana, gairebé avui no podríem conèixer la importància de la pintura gòtica mallorquina: retaules abandonats que pacientment foren recollits el segle passat per uns pocs mallorquins sensibles.

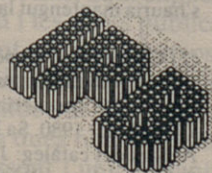
I què ha succeït amb la bona voluntat de Joan Saridakis? Aquell home, mort l'any 63, que llegà a la Ciutat un dels palaus tradicionalistes mes bells del començament de segle.

● A Marivent també hi havia una molt notable col.lecció de ceràmica i algunes peces arqueològiques.

Aquell home, que ens ha deixat l'única zona verda que queda a Cala Major i un dels espadats més verjos de la nostra badia. Aquell home, que va cedir un patrimoni perquè el ciutadà de a peu pogués enriquir la seva cultura.

No cal discutir ara si era adequat o no cedir Marivent per a residència reial. El llegat Saridakis era una qüestió i l'allotjament de la Família Reial n'era una altra.

En definitiva hi ha hagut, des de l'època de la Diputació, una manca de previsió i una notable insensibilitat amb el desig de Saridakis. La incompatibilitat de Marivent com a residència

INFORMÀTICA PROFESSIONAL DE BALEARS, S.L.

- * Instal.lació i manteniment d'ordinadors i programació
- * Centre de dades
- * Comptabilitat

- * Material informàtic
- * Sistemes d'alimentació ininterrompuda

DISTRIBUÏDOR AUTORIZAT

ARC American Research Corporation

Arxiduc Ll. Salvador, 90
Tel. 75 98 32 Fax. 75 98 00
07004 Palma

cia del Cap de l'Estat i la seva funció com a museu públic és un fet massa evident que, en el seu moment, s'havia de preveure. I ha passat el que havia de passar: la reclamació dels béns per via judicial. Arribats a aquest punt tan conflictiu la solució era difícil i el mal irreversible, perquè en el cas d'haver existit un acord de compra, el patrimoni Saridakis no hauria complert la seva funció pública (1). Per tant, hem de pensar que al final s'ha fet justícia.

Possiblement en tot Palma no hi ha un Palau més idoni que el de Marivent per allotjar la Família Reial. És al costat de la mar, l'envolta una zona verda (mirau que això ja és ben difícil) i la casa és una bella obra arquitectònica.

Però, també és cert que en tot Palma (i podríem dir en tot Mallorca) no hi ha una pinacoteca "pública" com la que hi havia a Marivent. No destacaré el dubtós P.R.P. (Picasso) de la col·lecció, ni tampoc el Goya atribuït. Ara bé, i catàleg oficial en mà (2), us puc parlar de gairebé seixanta quadres, entre els quals destaquen les següents firmes: Delacroix (3), Zuloaga, Sorolla, Ignacio Pinazo, F. Alvaréz de Sotomayor, Anglada Camarassa, Russinyol, Joaquim Mir, Francesc

Gimeno, Antoni Ribas, Bernareggi, Blanes Viale, etc... Podem recordar també algunes teles anònimes del XVII i XVIII, icones del segle XVI i alguna tauleta gòtica del XV. A Marivent també hi havia una molt notable col·lecció de ceràmica i algunes peces arqueològiques. Jo, particularment, record haver-hi vist collars púnics de pasta de vidre...

Comparau, per exemple, el catàleg de Marivent amb la col·lecció de la mateixa època que hi ha en el nostre primer Museu (el de Mallorca). Hi ha cap Delacroix? No. I aquesta comparança és aplicable també a moltes altres firmes.

Cal que ens preguntem, doncs: es va pensar, en qualque moment, traslladar el llegat de Saridakis a un lloc públic? O sempre es va voler negociar mantenint el llegat dins el marc "incompatible" del palau de Marivent?

Resumim: algú va pensar en els drets culturals dels ciutadans als quals era destinat el llegat Saridakis? Crec que en tot això hi ha hagut, potser, poc tacte amb els propis Reis que circumstancialment s'han vist relacionats amb una situació molt poc elegant.

També han estat fora de lloc alguns comentaris publicats a la premsa en què s'insinuava que Saridakis era

● **La fuga del llegat de Saridakis és una desgràcia cultural per al nostre pobre patrimoni museístic.**

● **En tot Palma no hi ha una pinacoteca "pública" com la que hi havia a Marivent.**

● **Algú va pensar en els drets culturals dels ciutadans als quals era destinat el llegat?**

una mena de "nou ric" amb no molt bon gust, que la col·lecció no era tan important o que el museu no funcionava. Les dues primeres observacions són d'un desagraïment total, que demostra, tal vegada, la nostra pròpia mesquinesa. La segona no era culpa de Saridakis, ja que era la Diputació o els seus successors els que havien de fer funcionar el museu; en tot cas, la incompetència promocional l'havien d'assumir ells i no desprestigiar el llegat.

A la fi hem hagut de dir "Adéu Saridakis"! com tantes altres vegades hem dit "Adéu"!

Joan: no sabies que Mallorca és un país que no té cura?

(1) No és clar que l'oferta de compra del llegat per part del Govern Balear havia de suposar la fundació d'un museu públic, o si, al contrari, s'hauria mantengut la situació dels darrers anys.

(2) Catàleg de l'Exposició del Patrimoni Artístic de l'Antiga Diputació. Consell General Interinsular. Conselleria de Cultura. Desembre 1979/Gener 1980. Sa Llotja. Ciutat de Mallorca. Autors del catàleg: Joana M. Palou, Priam Viallonga i Joana Pérez (col·laboradora).

(3) Al catàleg anterior l'obra tenia assignat el núm. 39, amb el següent detall: Títol: "Cap de cavall". Data: 1824. Tècnica i suport: Oli sobre tela. Mides: 0,46 x 0,305. Observacions: Inscripció al dors: "Étude pour le matance de Quios" E. Delacroix, 14.3.1824.

En el mateix catàleg s'observa que "le matance de Quios" és una de les obres més famoses de Delacroix, pintura, que com sabeu, es conserva al Museu del Louvre de París.

ENTREVISTA AMB JOSEP HUGUET

EL NACIONALISME ESPANYOL ALS PAÏSOS CATALANS

ARNAU COMPANY / MIQUEL COMPANY / GRACIÀ SÀNCHEZ

Amb semblant d'home feiner, Josep Huguet (Manresa, 1951) parlà a Prada de les agressions més directes del nacionalisme espanyol, ara tan de moda amb el "V Centenario", al poble català. Col.laborador de molts mitjans de comunicació de tendència nacionalista al Principat (Regió 7, Avui, El Món, El Temps, Debat Nacionalista, membre del consell de redacció de la revista l'Europa de les Nacions) té publicat, De la reforma de l'estatut, i un altre en curs de publicació, Diccionari pràctic de l'espanyolisme.

-La primera pregunta obligada és conèixer el motiu de la seva assistència a Prada

-Aquest any em van demanar de parlar sobre el nacionalisme espanyol, perquè tenc una sèrie de material recollit, i a més està en curs de publicació el Diccionari pràctic de l'espanyolisme. Per això se'm va convidar a assistir a Prada, per parlar del tema.

-Quin creu que és el canvi qualificatiu de Prada aquest any?

-Ha canviat, en funció del canvi polític i sociològic del Principat i del conjunt de l'Estat. És clar, abans la UCE feia una funció de suplència de la manca de llibertats que hi havia i, per un altre costat, era una universitat massiva on la gent tenia ganes de respirar nous aires i on els partits polítics, que allà eren clandestins, aquí exposaven la seva política i les seves publicacions. Evidentment, es feien cursos i seminaris acadèmics, però es venia, també, a respirar llibertat. La Universitat, per mi, té ara dues funcions: una és que continua essent l'únic organisme que relaciona persones del conjunt dels PPCC, i per altra banda, és una Universitat popular, oberta a tothom, diferent a les altres universitats d'estiu, ja que aquestes són patums d'alt nivell destinades a públics d'èlite.

-Creu que té sentit que es faci Prada, encara?

-Aquesta és una de les crítiques que s'està fent a Prada actualment. Hi ha una tendència a criticar que es faci la UCE a Prada per dos motius: un pel lloc on es troba, precisament a l'àrea dels PPCC on la llengua té més dificultats de sobreviure, però que per això es mereix aquest honor; i, per altra part, que un lloc de trobada dels PPCC no interessa a grans masses. Evidentment això està mal vist des de certs sectors ideològics del Principat, per descomptat de l'esquerra sucursala

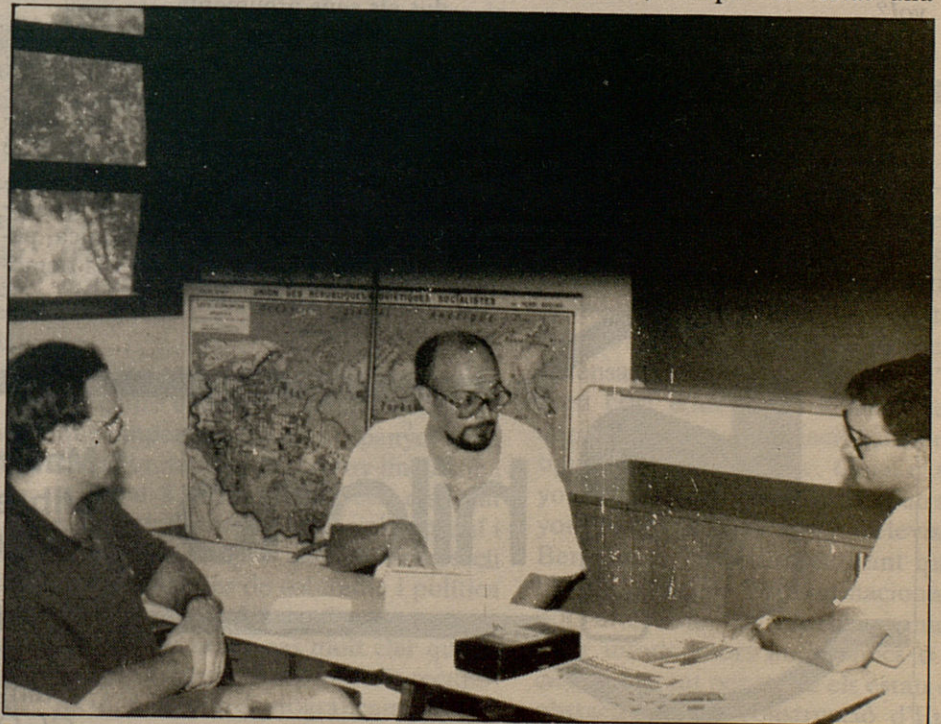
lista i també, desgraciadament, algunes vegades des del nacionalisme moderat. Això cou, sobretot en determinats àmbits de la societat catalana.

-Actualment, creu que existeix paral·lelisme entre Prada i el nacionalisme polític?

-No cal mitificar Prada com a impulsor de moviments polítics. Prada és un reflex, un termòmetre de la vida política del sud. No és un condicionant, però la seva desaparició seria negativa, no tant perquè el moviment nacionalista desaparegués, sinó perquè perdria un element de referència i de contacte molt important, que a nivell personal pot resultar molt gratificant.

-Des de quan el seu interès pel nacionalisme espanyol?

-D'entrada, sempre he estat una

Josep Huguet entre els entrevistadors, a Prada

persona preocupada pel tema nacional i, especialment, m'he interessat pel nacionalisme a Europa, ja que si vol tenir futur no sols a Catalunya, sinó a Europa, ha de ser obert. Per altra banda, potser més que estudiar el nacionalisme propi d'aquí, trobo a faltar un gran buit envers el tema: estudiar el nacionalisme agressor que procedeix dels estats constituïts que tenim més a prop, en aquest cas, l'espanyol. Perquè crec que del coneixement més profund de l'adversari, de la seva ideologia, de la seva tàctica, de la seva estratègia, el nacionalisme, ara, pot endevinar l'estratègia i tàctica a seguir en el futur. Crec que mirar-nos el melic sobre els nostres teòrics i

● D'ençà del cop del 23F i de la pujada del PSOE al poder, el procés d'espanyolització s'ha intensificat

sobre el nostre passat està bé, però insistir sense conèixer els nostres adversaris ens dona una visió una mica coixa.

-Quines són les línies d'agressió més clares d'aquest nacionalisme espanyol?

-Hi ha dos aspectes: l'acció i la ideologia. L'acció política de l'espanyolisme, en aquests anys, i sobretot després de la dictadura, ha consistit en envestir el projecte d'estat que consolidés el concepte de nació espanyola. En el moment més feble de la transició es feren una sèrie de concessions per

garantir unes certes llibertats a les nacionalitats històriques i, per tant, consolidar la democràcia. Ara s'intenten recuperar, especialment després del cop d'estat del 23 F. Amb la pujada al poder del PSOE, aquest procés s'ha intensificat, de manera que s'ha intentat buidar les autonomies de competències per adquirir-les l'estat central de bell nou.

Quant a ideologia, també experimenta dues fases: una primera anterior al cop d'estat del 23 F, en què s'està a la defensiva, conscients que la ideologia espanyolista tenia una etiqueta franquista i, una segona fase, a partir del 23 F on descaradament s'agafa el nacionalisme com a culpable de la desestabilització miliar. Tota aquesta ofensiva ideològica té els seus promotors fora de Catalunya, però també al Principat: gent de procedència franquista (cada vegada més pocs) i gent de procedència esquerrana, que pel seu gruix i quantitat de producció són els més perillosos, en aquests moments.

-De quina manera es presenta el nacionalisme espanyol a Catalunya i als territoris catalans?

-Bé, he dividit l'espanyolisme ideològic en tres apartats. Un, que seria l'espanyolisme procedent del franquisme, que té molt poc pes i ha perdut els seus arguments.

N'hi ha un altre, que és el més potent, que l'he anomenat espanyolisme implícit. És el corresponent a l'esquerra o dels qui encara ho són, encapçalats, en molt casos, per Jordi Solé Tura, que és un dels principals teòrics. Aquests mantenen que el nacionalisme català és una cosa anacrònica, perillosa perquè desestabilitza la demo-

● Prada és un termòmetre de la vida política als PP.CC. i la temperatura és, encara, bona

cràcia i que els catalans hem de contribuir a la formació d'aquesta nova nació espanyola.

Finalment hi ha un tercer bloc, anomenat críptic, o sia, clandestí, amagat. El faig correspondre a gent que es mou dins l'òrbita catalanista i que donen suport al nacionalisme de CiU, però que en fan una interpretació *light*, és a dir, a la baixa, intentant reconduir aquest nacionalisme cap a l'Espanya monàrquica, i en la qual ja no es planteja la qüestió de tenir un estat propi. S'admet que els catalans, efectivament, som diferents, tenim una llengua i cultura diferents, sempre i quan la nostra fidelitat a la Monarquia de l'estat espanyol no es posi en qüestió. Un dels principals ideòlegs d'aquest corrent és Baltasar Porcel que, amb les seves columnes a la premsa diària, ha creat un corrent de pensament en aquest sentit.

Llavors el corrent que he analitzat amb més profunditat ha estat l'implícit. Ens presenten un discurs de progrés; són els esquerrans que representen els sectors populars negant el nacionalisme perquè és de dretes... i, finalment, intenten recuperar l'orgull de ser espanyol en base a la capacitat d'Espanya d'intervenir en els problemes mundials: és allò de José Antonio de "mirada de destino en lo universal", versió PSOE.

-A la seva manera de veure, quins són els principals impulsors d'aquest

- * Material Tècnic de dibuix
- * Llibreria Tècnica de dibuix
- * Papereria

C/. Aragó, n.º 10
Palma de Mallorca
C/. Quint, n.º 3

Tel. 46 45 72
Tel. 71 54 33

nacionalisme espanyol, en els moments actuals?

-En conjunt, avui dia, tots els partits polítics espanyols fan el que és lògic que facin: que siguin nacionalistes espanyols. El que els diferencia és estar en el govern o no estar-hi. En la mesura que no estan en el poder disminueix la seva rotunditat espanyolista.

-Des de postures nacionalistes, quins han de ser els frens a aquest espanyolisme?

-Hom ha de distingir l'acció política de l'acció ideològica. És evident que per l'acció política no tinc la solució, però, de totes maneres, és palpable un optimisme de cara les noves generacions del Principat en què la seva adscripció nacionalista és clara.

Des de fa 2 anys, aproximadament, els catalans estam a la defensiva i hem d'aguantar una ofensiva clara de l'espanyolisme des de la premsa; ara sembla que ha canviat una mica, i, per tant, hem de fer propostes. En aquest sentit tenim una tasca important a fer, ja que al 92 s'obriran les barreres europees i els nacionalistes sense estat tenim molt a dir perquè aquesta Europa no fracassi. El gran perill de l'Europa futura és que es faci amb la mentalitat de com es van construir els estats absolutistes i unitaris de fa 500 anys.

-Així i tot, en el camp ideològic tenim un factor que juga en contra nostra i és el dels mitjans de comunicació

-Efectivament, no són molt favorables. De totes maneres no s'aprofiten totes les possibilitats que hi ha. Penso que hi ha un cert abstencionisme per part dels intel·lectuals que poden escriure en català, i això és perjudicial per tots nosaltres.

-Quin paper juga la societat civil dins aquest procés de conscienciació nacional?

-La població activa, aquella que té iniciatives culturals i cíviques, en la seva major part té un tarannà, si més no, nacional; és a dir, una persona que fa avançar una determinada àrea del país (cultural, esportiva, cívica), en general, té una sintonia que s'acosta a

les preocupacions nacionals. En aquest sentit, la societat civil té molt a fer i, en molts casos, és la que ens ajuda a aguantar el país, més que la classe política. Imaginem-nos que per cada ofensiva ideològica espanyolista que hi ha, no hi hagi unes reaccions defensives per part nostra. Quin serà l'estat d'ànim de tots aquells que es dediquen a tasques de la societat civil?

-Creu que les declaracions de Jordi Pujol al 74, en les que manifestava "fins ara hem fet país, ara cal fer política", foren precipitades?

-No sé si foren precipitades, però a ells la política els ha servit bé. Al país

● Si el nacionalisme vol tenir visió de futur ha d'estar obert a Europa

no és tan evident. Si la gent que accedeix al poder tingués clar un projecte nacional, el fer país no estaria deslligat de fer política. Amb un embrió d'estat, amb una administració a les mans es pot fer més país que no pas amb el voluntarisme de la societat civil. Quan alguns polítics deixen el fer país i traspassen certes responsabilitats a la societat civil, és una fórmula molt elegant de rentar-se les mans de les seves pròpies responsabilitats. No deslligo, actualment, el fer país del fer política.

-A les illes, últimament s'està parlant molt del nacionalisme econòmic. És aquesta l'alternativa al nacionalisme cultural, incapaç fins el moment de donar rendibilitat al projecte nacional?

-Crec que un dels perills que podria fer caure el nacionalisme econòmic, i que empenyen des de l'espanyolisme, seria limitar-nos al terreny lingüístic i cultural. L'espanyolisme està disposat a admetre un fet diferencial cultural i lingüístic, sempre que no es mescli amb demandes de sobirania i política econòmica. Però, paradoxalment, per a nosaltres no és pas molt clar que la llengua estigui en un procés de recuperació, si més no demogràficament, i ho tenim una mica difícil a curt termini.

En canvi, un discurs perfectament comprensible per la població que viu als PPCC d'origen immigrat, és el de la discriminació política i econòmica de la població dels PPCC per part del l'Estat central. Quan l'Estat central reparteix el Fons de Desenvolupament Regional, en teoria dit solidari, en la pràctica privilegia determinades àrees com Andalusia, Aragó, Castella i, sobretot Madrid, en contra de la gent amb problemes dels PPCC, o sia els aturats.

-Per finalitzar, creu que el temps està a favor o en contra nostra?

-Respondre a això és difícil, perquè sense ser profeta és difícil pronosticar. Però, penso, que si no canvia el marc polític autonòmic, si no hi ha una més gran autonomia política que permeti una major autonomia cultural, política i econòmica, el tema lingüístic és una mica delicat. Si la demografia, els mitjans de comunicació social, el context polític no exerceixen una pressió en favor de la llengua, veig que el temps va en contra nostra, tot i que hi ha hagut avenços significatius (TV3, ensenyament...). Amb això sóc relativament pessimista. Ara bé, el que vull

● Tots els partits estatals són nacionalistes espanyols. No ho hem d'oblidar

significar amb optimisme és que els Estats-nacions estan en crisi d'identitat, estan perdent sobirania política i econòmica en funció de les multinacionals i de la CEE. Es tanquen en la defensa dels símbols, símptoma d'una greu crisi d'identitat. Penso que és aprofitable des d'un nacionalisme de tipus econòmic i polític. Quan el senyor Pujol pacta -via TV3- amb un senyor de la multinacional televisiva, Berlusconi, ens estan indicant que a l'Europa real de les multinacionals li pot interessar en alguns moments tenir interlocutors autonòmics o nacionals saltant per sobre els estats que obstaculitzen la construcció d'Europa.

ENSENYAMENT DE LA MÚSICA A LES ILLES

L'ESCOLA DE PEDAGOGIA MUSICAL: LES NOTES EN CLAU DE JOC

BIEL MASSOT I MUNTANER

Vos convit a anar a l'Escola de Formació del Professorat d'EGB, a la sortida de Ciutat, entre la carretera de Sóller i la de Valldemossa. Pugem al tercer pis i disposem-nos a trobar una Escola de Música especial, allà on els nins aprenen mentre pareix que juguen. Tot seguint les modernes tècniques de la pedagogia musical aquests infants han fet de la Música un joc. Un joc de forma, encara que de fons es tracti d'un genial sistema per assolir l'àrid solfeig i la complicada harmonia tradicionals.

Entrar dins l'Escola de Pedagogia Musical és entrar dins un univers sonor. De per tot arreu t'arriben indicis que allà s'hi desenvolupa una feina feta a partir de notes i melodies. D'una porta surten acords de piano, de l'altra, trinats de flauta; més enfora sents veus cantant un cànon i, allà baix, encara distingeixes la suau melodia d'un infant que juga amb l'escala pentatònica... No hi ha dubte: estàs en una espècie de món de mel-i-sucre fet a base d'aquella invisible i subtil matèria que és capaç d'arribar-te al més endins i de commoure't tota quanta fibra sensible tenguís disponible. Hem entrat de ple dins el món de la Música.

Aquesta Escola funciona gràcies a la tasca duta a terme per una sèrie de professionals enamorats de la Música -devuit en aquests moments-, sota la direcció de Marisa Roca i de Conchita Oliver. Però el veritable impulsor d'aquesta idea i d'aquest esperit ha estat el Mestre Baltasar Bibiloni, un dels principals responsables de l'auge musical que vivim avui a Mallorca.

● Aquesta Escola funciona gràcies a la tasca d'uns professionals enamorats de la música

Gràcies a ell i a Margalida Furió, que s'ocupa de la qüestió burocràtica de l'Escola, hem pogut esbrinar les informacions que han servit de base per a la redacció del present escrit.

L'Escola de Pedagogia Musical va començar a funcionar l'any 1982, com a fruit de la necessitat d'un grup de mestres d'obtenir una formació musical de cara l'ensenyament d'aquesta matèria a les escoles. En principi, la idea era dotar els educadors d'uns coneixements que completassin els estudis fets a Magisteri per tal de poder aplicar-los mitjançant una tasca diària i continuada amb els al.lots. Amb el fi que hi hagués una part vivencial ja des del primer moment, també es varen crear unes aules destinades als infants, les mateixes que avui trobam amb grups de nins que desenvolupen el seu sentit musical d'una forma natural i espontània. En elles se segueix el mètode del benedictí Ireneu Segarra -basat, alhora, en el de Zoltan Kodaly- segons el qual els nins arriben a la teoria musical a partir de la pròpia experiència, fornida passa a passa pel descobriment i l'estudi de la música autòctona.

Per als educadors s'imparteixen classes de cultura vocal, de lectura i anàlisi

musical i d'instrument. La cultura vocal va sobretot dirigida a aquells professionals amb problemes de veu, tals com afonies o veus ronques; es tracta d'una rehabilitació d'un dels instruments bàsics de feina dins les escoles.

Les activitats de lectura i anàlisi musical -també segons el mètode Ireneu Segarra- es divideixen en quatre graus, al llarg dels quals es treballa el llenguatge musical bàsic -pentatonia, diatonia, ritmes, fraseig- per ampliar-lo posteriorment i passar a l'estudi del llenguatge harmònic i de la música modal. Aquest programa es complementa amb pràctiques de cant coral, amb cultura vocal i, opcionalment, amb l'estudi d'un instrument (piano, guitarra, violí o flauta).

Per als infants trobam un curs d'iniciació, quatre graus, seguint el Mètode Segarra, que inclouen solfeig, cant coral, bases harmòniques i instrument, i un curs pont destinat a aquells alumnes interessats en seguir estudis "oficials" en el Conservatori.

Tot i que els resultats obtinguts al llarg dels sis anys de funcionament han estat realment positius, l'Escola de Pedagogia Musical es troba amb una sèrie de qüestions per resoldre:

Una es refereix a la finalitat. En aquest aspecte, sembla que hi ha un problema que parteix de la mateixa infraestructura educativa. La música té poca aplicació dins les escoles. Encara que l'estudi musical es contempli en els plans d'estudi, els sectors burocràtics del Ministeri i de la Delegación no se'n preocupen gaire. Les demandes de mestres de Música, si interessa que es faci l'assignatura amb un mínim de garanties, han de sorgir per iniciativa dels Consells de Centre preocupats pel tema o de les Associacions de Pares. Els organismes oficials hi posen molt poc de part seva. Molt sovint es troben educadors musicals que fan qualsevol cosa excepte la seva especialitat. I això provoca que els futurs mestres tinguin poca il.lusió per preparar-se en una matèria que, tot i ésser importantíssima per a l'educació de la sensibilitat i de la sensorialitat de l'infant, no té sortida dins l'escola, resta arraconada. Per molt que les directrius pedagògiques i els plans d'estudis oficials contemplin l'ensenyament de la música, la deixadesa administrativa i la poca fe d'un

Embat

llibres

Pge. Part. Papa Joan XXIII, n.º 5-E

Centre Comercial «Los Geranios»

07002 Palma de Mallorca

Tel. 71 33 50

El divendres obert tot el dia

ample sector d'ensenyants, fa que aquells esdevinguin, com tantes altres vegades, paper ba-nyat.

Per aquest motiu l'Escola de Pedagogia Musical ha intentat aconseguir suports institucionals, no sempre amb èxit. La passa més efectiva en aquest sentit seria la convocatòria, enguany mateix, del "Curs d'especialistes en Educació Musical Bàsica", promogut per la Universitat de les Illes Balears, consistent en dos cursos, d'un total de quatre-centes hores, distribuïdes en vuit sessions setmanals. En aquest moment hom està pendent del número de matrícula -són necessaris entre vint-i-cinc i trenta alumnes- i pot ser que la convocatòria estigui molt en funció de la disponibilitat econòmica, ja que el preu del curs supera les seixanta mil pessetes i no s'han trobat les ajudes que s'han demanat per poder-lo subvencionar i fer-lo més assequible.

Curiosament, veim que la idea inicial, escola de pedagogia dedicada als futurs educadors musicals, s'ha vist un tant trasbalsada. I així, el que era element accessori ha esdevingut l'element bàsic. Ha augmentat el número d'opcions, el de professorat i el d'infants assistents, els quals sobrepassen, en aquests moments, els dos-cents.

I en aquest punt radica un dels altres problemes de l'Escola. Ja fa uns anys que es va plantejar la necessitat de cercar un lloc per l'Escola d'Infants per tal que esdevingués totalment independent de l'Escola de Pedagogia Musical, tot i que tanmateix hi mantendria unes relacions per poder fer-hi pràctiques. Però aquest projecte, per diverses circumstàncies, encara no s'ha duit a terme. Actualment el problema de l'espai a l'Escola de Magisteri s'ha agreujat: a més de les classes pròpies impartides als futurs mestres, també hi han ubicat un Institut, fins a COU; s'hi dona un curs d'educació física, el curs del CAP i, encara, altres d'esporàdics. Per aquest motiu el canvi de situació de l'Escola d'Infants torna esser a l'ordre del dia. Sembla que la delegació de Joventuts Mu-

Un alumne de l'escola de Música estudiant clarinet

sicals podria interessar-s'hi, però encara no s'ha decidit del tot.

Un altre tema pendent de l'Escola és la qüestió de les titulacions. Avui per avui hom no reconeix els estudis que s'hi han assolit. Hi ha, a altres indrets, Escoles de música, basades en el mateix mètode, que poden donar un títol reconegut oficialment. No és el cas d'aquí. Encara cal passar pel Conservatori si interessa aconseguir un diploma. Esperem que quan arribin totes les competències en matèria educativa se solucioni aquesta situació. Mentres, si es volen seguir estudis tradicionals a partir dels quatre graus amb què compta l'Escola, serà necessari fer l'anomenat "Curs pont" que serveix de preparatori per fer primer i segon al Conservatori. Els alumnes que el segueixen solen fer l'examen lliure al final del curs, per juny o per setembre. L'experiència demostra que els nins que han seguit aquest mètode s'han enfrontat al solfeig tradicional sense les inquietuds i inseguretats que, generalment, desperta aquella matèria.

Malgrat tot, el futur de l'Escola de Pedagogia Musical és esperançador. Qualque vegada hom ha assenyalat que el nombre d'alumnes podria provenir de l'excés de matrícula que pateix el Conser-

vatori. Es possible que això sigui veritat en algun cas, però cal recordar que l'Escola no ha fet mai cap tipus de propaganda en els mitjans de comunicació. De tot d'una els assistents eren familiars dels participants en els "Cursos de Direcció Coral i Pedagogia Musical" que se celebren cada estiu a la Porciúncula, sota la direcció tècnica de la mateixa Escola de Pedagogia; aquells primers alumnes en varen dur d'altres i, avui, encara segueix la roda, augmentada amb una sèrie d'al.lots provinents de les escoles annexes a Magisteri.

Quant al professorat, és necessari que continuï amb una auto-exigència molt forta. El nivell professional no pot decaure. Hom ha de continuar ensenyant la música jugant, però s'ha de tenir ben present que no és un joc. L'han de presentar com a tal, mentre es fa alhora una tasca seriosa i rigurosa. Si aquest plantejament es manté, el seu pervindre també està assegurat.

S'acaben les paraules, l'escrit; i encara dura aquell ambient sonor que ens ha acompanyat, com agradable fons, des del primer moment. Mentre creim que és una prova de la tasca feta amb il.lusió, convenciment i fermesa, els infants segueixen jugant amb les notes.

Aquí fotos

HONDA color

Anau a revelar les vostres fotografies a les botigues on vegeu aquest distintiu

AGÈNCIA IMMOBILIÀRIA FERRER

Miquel Àngel Ferrer Montserrat
(Assessoria jurídica pròpia)

**COMPRA, VENDA I LLOGUER DE
RÚSTIQUES, PISOS I XALETES**

Pl. Major, 1. 2n. Tels. 71 31 88 - 71 53 63
07002 PALMA DE MALLORCA

ENSENYAMENT DE LA MÚSICA A LES ILLES

SOBRE LA XARXA D'ESCOLES DE MÚSICA: EL CAS DE FELANITX

ENTREVISTA AMB JOAN OLIVER

PERE ESTELRICH I MASSUTÍ

Fa dos anys es creà una xarxa d'Escoles de Música a partir d'una idea sorgida a la Conselleria de Cultura, per tal de posar en contacte el Conservatori i les diferents escoles municipals existents, i per impulsar-ne de noves a altres indrets. Aquestes escoles de la xarxa es regeixen mitjançant un conveni signat a tres bandes entre la Conselleria, l'Ajuntament corresponent i la pròpia Escola.

Per una banda, l'Ajuntament es compromet a posar uns locals així com a cobrir les despeses de professorat i de material. La Conselleria ofereix els serveis del Conservatori així com una subvenció anual de quatre-centes mil pessetes. Tot això sobre el paper, és clar.

Aquestes escoles, segons el número de professors apereixen qualificades en tres tipus: amb un sol professor, amb quatre i amb sis o més.

Per donar a conèixer una d'aquestes escoles de la xarxa hem pres com a model l'Escola de Música de Felanitx "Pare Auli".

-La nostra escola ja existia abans de la creació de la xarxa. El Patronat Local de Música l'ha anada mantenint des de fa uns quant anys ja que sempre hi ha hagut un interès per la Música a Felanitx. De fet, la Banda no hauria estat possible sense una base d'instrumentistes joves. La xarxa, això sí, ens ha servit per mantenir una relació, encara que no tot l'estreta que desitja-

riem, amb el Conservatori, que d'altra forma no seria possible.

Qui així parla és Joan Oliver, director de l'Escola.

-Com es materialitza aquesta relació entre Escoles i Conservatori?

-En unes reunions periòdiques (dues cada curs) entre els directors de les escoles i el del Conservatori. També existeix la possibilitat que els professors de Ciutat vagin a examinar al propi poble, la qual cosa evita molèsties i desplaçaments dels alumnes. A la llarga la Conselleria té el propòsit de considerar aquestes escoles de la xarxa com a Aules extensives del Conservatori. Serà una bona manera de descentralitzar i a la vegada desmassi-

ficar el Conservatori. Però, és clar, estic parlant d'un futur no massa immediat. De moment, ara, els alumnes de cada poble es matriculen lliures al Conservatori i s'examinen a la fi del curs.

-Quants d'alumnes té aquesta escola de Felanitx?

-Ara per ara en tenim cent vint-i-cinc de matriculats. Els quals poden estudiar solfeig, instruments de vent, percussió, metall i guitarra, entesa aquesta des d'un caire popular, no clàssic. Tal vegada hi posarem els estudis d'harmonia i cant coral.

-Curiosament el Conservatori no té professors de metall...

-En efecte, donam les classes i a fi de curs arriben professors d'altres Conservatoris per examinar. En aquests casos hem d'anar nosaltres a Ciutat.

● **Fa falta una comunicació més estreta entre la Conselleria i les escoles de la xarxa**

● **La Conselleria té el propòsit de considerar aquestes escoles com a Aules Extensives del Conservatori**

Joan Oliver amb els alumnes de l'escola.

Banda de Música de Felanitx.

-Com es regeix l'Escola?

-L'Escola pertany al Patronat local de Música, el qual nombra el director i li demana responsabilitats. El Patronat està subvencionat per l'Ajuntament i és l'encarregat de dur a terme tota l'activitat musical a la vila. Del Patronat surten els diners per pagar els professors i per comprar instruments.

-Què li costa aquest ensenyament a l'alumne?

-Bé, els alumnes paguen una quantitat quasi simbòlica de tres mil cinc-cents pessetes com a despeses de matrícula. El reste es cobreix a partir del Patronat i de la subvenció de la Conselleria de Cultura.

-Quina és la relació entre l'Escola i la Banda de Música?

-De l'Escola surten els nous elements de la Banda. Nosaltres, sense

obligar ningú a participar-hi, orientam els alumnes cap a la Banda. Hem de tenir en compte que els instruments amb els quals es donen les classes, són de la formació. I per altra part, la Banda necessita gent jove.

-Tornant a la xarxa. Creu suficients els contactes entre les Escoles i el Conservatori?

-No, no ho són suficients. Fa falta una comunicació més estreta entre la Conselleria i cadascuna de les escoles de la xarxa. Fins i tot entre les diferents escoles. En aquest moment si dues escoles es coneixen entre si és a títol anecdòtic, mai no és fruit d'una idea institucional. Ja dic, el contacte hauria de ser més estret i no limitar-lo només a la subvenció anual.

-Quin tipus d'alumnes s'hi matriculen? Hi ha adults, per exemple?

-En principi els alumnes són joves. I tal vegada per una manca d'o-

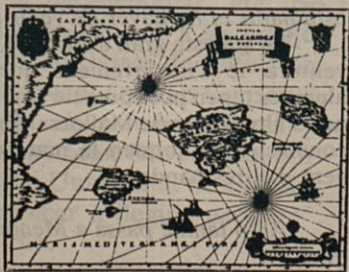
ferta quant els horaris, no hi ha adults. Es pot estudiar el tema per tal de facilitar l'estudi de la música als més grans.

-Com veu l'ensenyament musical al nostre país?

-Què vols que te digui? Avui per avui estam ben lluny de la idea de convertir els Conservatoris en autèntiques Facultats de Música. Encara s'hi va a aprendre les primeres notes, i la Universitat no és el lloc per començar a llegir i escriure.

-Per acabar, i ja que has parlat de Bandes, què ens pots avançar de la futura Federació de Bandes de Música?

-De moment és un projecte que estam estudiant. Crec, però, que no falta gaire per consolidar la idea. Necessitam aquesta Federació allunyada dels esdeveniments polítics i al marge de les Trobades anuals. Això ha de ser una altra cosa.

A la Mar Mediterrània, bressol de la Cultura de la vinya i el vi, emergeix l'Illa de Mallorca. El seu meravellós clima i privilegiada situació fan que hi creixin fermes vinyes i s'hi criïn esplendorosos vins coneguts des de l'antiguitat.

Jaume Mesquida

VINYES I BODEGUES A PORRERES (MALLORCA) Tel. 971/647106

VENDA DIRECTA A LA BODEGA

ENSENYAMENT DE LA MÚSICA A LES ILLES

BERNAT JULIÀ, DIRECTOR DEL CONSERVATORI DE MÚSICA

GABRIEL A. VICH

El passat dia 4 d'octubre va tenir lloc al Teatre Principal de Ciutat la inauguració del nou curs del Conservatori de Música de les Illes Balears. Per això i aprofitant el fet que "El Mirall" dedica un dossier a l'ensenyament de la Música a Mallorca vam entrevistar Don Bernat Julià, director del nostre Conservatori, entre moltes altres coses.

-Com està l'ensenyament de Música a les Balears?

-Podem dir que està com a tot l'Estat Espanyol. Tenim concretament problemes de capacitat i de massificació. Aquest no és un problema exclusiu del nostre Conservatori sinó que passa a tots els Conservatoris espanyols, fins i tot es pot dir que es un problema generalitzat a tot Europa. També tenim el problema dels doblers; es podrien fer més i millors aules, etc.

Es pot estudiar aquí el mateix que a la resta de l'Estat?

-La programació dels estudis de Música és la mateixa a tot l'Estat. Seguim un reglament que és comú per a tots, el que passa és que no arriba a concretar les lliçons que s'han d'ensenyar a cada curs de cada carrera. A la vegada hi ha unes normes generals perquè el nivell dels cursos sigui el mateix per tot.

Aquí per exemple no tenim càtedra de violoncel.lo. Però casualment hi ha bons intèrprets d'aquest instrument. El que passa és que no tenen el títol necessari per poder ensenyar. Llavors, un alumne interessat en aquest instrument el que pot fer és estudiar lliure i a l'hora d'examinar

feim venir un professor de fora perquè examini.

En aquest Conservatori es pot estudiar pràcticament tot, i les dues o tres matèries que aquí no podem ensenyar no hi ha cap problema si s'estudien per lliure. Aquí es pot aconseguir el títol de professional; per a ser titular de càtedra cal tenir el títol superior que es pot obtenir als Conservatoris Superiors.

-Què li falta al nostre Conservatori per esser Superior?

-Crec que, en un breu temps, es conseguirà que ho sia. De moment interessa més que l'actual Conservatori tenguí totes les assignatures i un bon nivell, que faci merèixer que sigui superior.

Quan jo vaig venir de Roma, aquest Conservatori era tan sols elemental. Vaig trobar que allò no era digne per a Balears i vaig fer les gestions llargues i necessàries per aconseguir que el nostre Conservatori assolís el grau de professional.

-Quines són les assignatures amb més gent?

-Tothom s'aferra al piano. Després vénen el violí, la flauta, la guitarra, el clarinet, etc.

-I la xarxa d'escoles de Música que es va crear?

-Totes aquestes escoles es van crear per desmassificar el Conservatori. Existeixen a diferents pobles i estan regides per un o més professors amb títol acadèmic. No tenen validesa acadèmica i els professors d'aquí van a examinar als diferents llocs.

-Aleshores això és una facilitat per als estudiants el no haver de venir a Palma.

-Té aquesta gran avantatge, però per ventura té l'inconvenient que aquests alumnes tenen poc contacte amb els alumnes d'altres llocs de Mallorca. És a dir, no coneixen com toquen la mateixa música gent d'altres bandes.

-Això també passa a Menorca i a Eivissa?

-No, perquè hi ha una intercomunicació ja que els professors d'aquestes illes venen a examinar i, naturalment, els professors de Mallorca van a les illes germanes.

-Com està el nivell d'ensenyament

Bernat Julià, director del Conservatori de Música. (Foto Pere Ripoll)

del nostre Conservatori respecte els altres?

-Crec que el nostre nivell és el que en podríem dir un nivell "provincià". Hem de tenir en compte que aquí hi ha molts menys alumnes que a Madrid o Barcelona. És més probable que un alumne destacat surti dels llocs on hi ha més estudiants. Però respecte a la matèria que s'ensenya és la mateixa a tot l'estat. Com que les lliçons a ensenyar poden variar d'uns llocs a altres el que feim és demanar diferents

programes, els estudiam i feim els nostres programes particulars.

-Hi ha qualche tipus de consorci amb altres Conservatoris per possibilitar que els alumnes hi puguin anar a ampliar estudis?

-No hi ha consorcis, però si freqüents contactes sobretot a nivell de director i també de professors. Hi ha algunes beques però són poques i no són per anar a l'estranger, sinó per anar als Conservatoris Superiors. Si hi hagués qualche cas extraordinari pentura podria aconseguir alguna beca especial per anar a l'estranger.

-Creu que l'ensenyament musical està ben fet així com està ara o la base de la música hauria d'estar a l'escola i fer dels Conservatoris unes "Facultats de Música"?

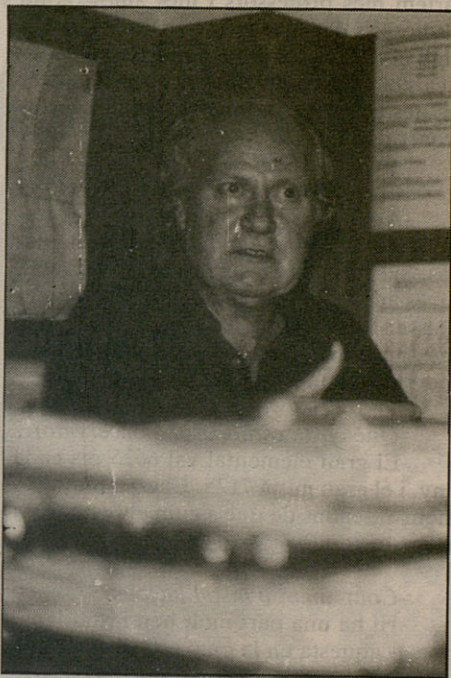
-Això seria l'ideal. Es va fer una programació perquè això arribàs a esser una realitat. Per això cal fer una profunda reforma, tant dels Conservatoris com de les escoles, amb les conseqüents revisions de programes. Tots els directors de Conservatori vam esser consultats per veure com aquest projecte es podria dur endavant. Per desgràcia encara no s'ha fet res en aquest sentit.

-Per quins motius?

-No se'ns va explicar mai. Ara per ara, per desgràcia, està aturat.

-Parlem una mica del temps i dels ho-

● **No hi ha consorcis amb altres Conservatoris, però sí freqüents contactes, sobretot a nivell de director i de professors**

UNA FACULTAT DE MÚSICA, QUAN? P.E.M.

Llegint aquestes planes dedicades a l'ensenyament de la Música a Mallorca que "El Mirall" presenta en el número d'Octubre, ens adonam d'un fet que pot sorprendre o no, ja que és així des de sempre, però que no deixa de preocupar-nos: a les escoles d'ensenyament mitjà no es prepara per a uns estudis musicals. Els Conservatoris són llocs en els quals s'hi pot entrar sense cap tipus de coneixement musical. Ells posen la base i construeixen l'edifici, per emprar una semblança gràfica.

Per què la música no es contempla com a una assignatura dins els plans d'estudis actuals? Molta reforma, però res de res en aquest sentit. I no deien que els membres del govern central ho eren d'aficionats, a la música? A l'hora de la veritat no ho sembla. Les escoles que imparteixen coneixements musicals ho fan una mica pel seu compte, preparant ells mateixos els programes a desenvolupar, etc. No seria molt millor que a les escoles s'impartissin classes de solfeig per a més endavant anar als Conservatoris amb els estudis mínims ja fets? Té raó Joan Oliver quan afirma que "la Universitat no és el lloc per començar a llegir i escriure". Tota la raó.

Crec, però que si les coses van tal com estam avesats a veure, les Facultats de Música es torbaran molt de temps a aparèixer. De moment, seguirem esperant... i insistent.

HOVER Assessors

Assessoria Laboral, Fiscal, Comptable, Financera i Jurídica.

IMMOBILIÀRIA OLIVER MAYRATA

Compra-Venda, Lloguers, Traspassos, Peritatges

TECNO-BROKER CORREDORIA D'ASSEGURANCES

Assessoria Tècnica d'Assegurances

PROMOCIONS ANFE S.A.

Construccions i Rehabilitacions, Promocions

PUBLITEXTIL S.L.

Uniformitat, Publicitat i Reclams

Hover

Julia Alvarez, 7 i 7A.- 07004 Palma

Tels. 203411-203630-206120-207821

raris. Per exemple, un estudiant d'avui surt d'escola a les sis de l'horabaixa i ha de fer a ca seva una sèrie de feines. Si aquest alumne vol, endemés, estudiar música se li junten una gran quantitat de coses que ha de fer en un poc espai de temps...

-És cert, i això ens obliga a atendre la majoria d'estudiants en un curt espai de temps. Així a cada alumne només li podem dedicar de 20 a 30 minuts. Necessitariem més professors i més aules. Amb els horaris de les escoles i instituts i també amb el fet que els pares consideren la música com un complement, no podem fer moltes coses més. Aquests són els nostres fronts de lluita.

-Com es pot accedir al Conservatori?

-Aquí s'ha de venir amb els preparatoris fets degut a la gran demanda de places. Si hi ha places, s'entra al primer curs. Si és un estudiant lliure que vol deixar d'esser-ho, miram si hi ha places, i si hi ha més gent que places donam entrada primer als alumnes que tenen millors notes.

-Què costa estudiar al Conservatori?

-El grau elemental val 6625 pts cada any, i el grau mitjà 7125. El grau mitjà comença, segons de què siguin els estudis, a quart o cinquè.

-Com anam d'instal·lacions?

-Hi ha una part molt ben instal·lada, que és aquesta en la qual estam ara, i que inclou despatxos i algunes aules. D'altres, són més velles i hi ha un projecte per fer-ho tot nou.

-No és estrany el fet que el Conservatori depengui de la Comunitat Autònoma i estigui en un edifici del Consell Insular?

-No és cosa nostra. Quan es va fer la repartició de béns amb l'ens autònom, al Consell Insular se li va donar aquest edifici, l'Hospital General, etc., i a la Conselleria de Cultura Sa Llonja, el Conservatori, etc. Quan es va crear el Conservatori jo em vaig adonar que l'edifici de la Misericòrdia estava buit, i llavors al menjador.

a l'infermeria, a totes les sales es posaren cadires i es començaren a habilitar com a aules.

-Quina presència tenen dins el Conservatori els nous mètodes d'ensenyança musical, com el Kodaly, l'Orff...?

-Aquests sistemes nous no són habituals en els Conservatoris. P'entura ho han fet a algunes de les escoles de Música. Tot això són sistemes més bé per a infants.

-Tenen cabuda al Conservatori les noves tendències musicals?

-Si entenem per això música electrònica i semblants, aquí no hi tenen un lloc, principalment per falta de temps. En canvi, músics contemporanis com Schom-

● La majoria dels joves intèrprets de l'Orquestra Simfònica de Balears procedeixen del Conservatori

berg, Weber, etc., sí que es donen a conèixer en les classes d'harmonia. De totes maneres, per nosaltres la tasca del Conservatori és posar els fonaments, i després cadascú que prengui el camí que vulgui.

-Quines relacions teniu amb altres Conservatoris i Universitats?

-Respecte dels Conservatoris, ja ho he dit abans. Amb la Universitat espanyola no són molt freqüents.

-No troba demencial que un llicenciat en Història de l'Art ho pugui ésser sense saber qui era Bach?

-L'art és general i en ell hi ha música, com hi ha pintura, escultura, arquitectura, etc. Si no ho fan així, no hi ha dubte que hi ha una gran diferència. En canvi, aquí, al

Conservatori, la Història d'Art com assignatura aprovada a un altre centre, es valida automàticament.

-Hi ha contactes amb l'Orquestra Simfònica de Balears?

-Bé, hem de dir que la majoria dels joves intèrprets de l'orquestra procedeixen del Conservatori.

-Té el Conservatori que li agradaria?

-Sí i no. M'agradaria que pogués tenir més mitjans, per poder atendre tothom com es mereix. Trob molt important recalcar que la Conselleria de Cultura es preocupa molt pel bon funcionament i millora del Conservatori. Seria ideal que es poguessin fer dues coses. Primer, una profunda reforma de l'ensenyament de Música a Espanya, i segon, que al Conservatori venguessin només alumnes amb una bona base, és a dir, gent amb un bon futur amb els quals val la pena de treballar. Ara estam en unes condicions que els estudiants de grau elemental tenen vint minuts de classe per setmana, els de grau professional mitja hora per setmana, i una hora els de vuitè.

-Quants de professors hi ha?

-A Mallorca n'hi ha 39, i si sumam els de Menorca i Eivissa arribam a ésser 53.

-Quin futur hi veu al Conservatori?

-Un futur magnífic, com el de la cultura. Jo som optimista amb la cultura. El món, de cada dia va a més. Un país, com més avançat, més Conservatoris de Música té. Aquí de cada dia anam progressant i la cultura arriba a més gent.

-Qui tenim a Mallorca que destaquen en el món musical actual?

-Avui hi ha un mallorquí que ara mateix està estudiant a Viena, que és N'Andreu Riera, i ha destacat molt a Espanya.

A Mallorca hi ha un gran ambient musical, i reflex d'això és el mateix Conservatori. A molts de pobles hi ha Bandes de Música i Corals. Tot això ens indica que aquí tenim bona base i bon futur musical. També cal recordar que hi ha un gran nombre d'escoles de música a diferents pobles de Mallorca. Nosaltres ens reunim amb ells ara, a principi de curs i després cap el febrer, perquè sapiguem com han d'ensenyar aquesta música, què han d'ensenyar, quines diferències tenim, etc.

-Quants alumnes té avui el Conservatori?

-Concretament són 1312 a Mallorca, 228 a Eivissa i 360 a Menorca, als quals hem de sumar uns 2400 alumnes lliures. Tot això suposa fer uns 6000 exàmens, ja que hi ha molts alumnes que fan dos estudis: solfeig i piano, solfeig i violí, etc. ■

**Llibreria
Jaume de Montsó**

Passatge Joan XXIII, 1-B

«Los Geranios»

Tel. 72 19 31

07002 PALMA DE MALLORCA

"SA NOSTRA" FA 106 ANYS QUE ÉS A LES BALEARS

A LES BALEARS, NO TAN SOLS LES OLIVERES SÓN CENTENÀRIES

Amb unes arrels quasi tan sòlides com les oliveres centenàries que poblen la geografia de les illes, la Caixa de Balears, "**Sa Nostra**", fa més de 100 anys que es a les Balears. Les seves ramificacions arriben en pràcticament a tots els nostres pobles i viles, transmetent amb el seu treball i la seva dedicació aquesta profunda essència balear que es l'orgull de la nostra gent i l'autèntica raó de ser d'una Caixa d'Estalvis centenaria. Una Caixa d'Estalvis nascuda aquí, però sobretot, feta a la mida dels homes i les dones de la nostra terra.

CAIXA DE BALEARS

"SA NOSTRA"

ENSENYAMENT DE LA MÚSICA A LES ILLES

AL MARGE DELS PLANS D'ESTUDIS...

**CENTRE DE RECERCA I DOCUMENTACIÓ
HISTÒRICO MUSICAL DE MALLORCA**

Conservatori, Escola de Pedagogia Musical, Xarxa d'Escoles Municipals de Música... aquests són els punts fonamentals de l'ensenyament musical ara i aquí. Tanmateix cal pensar també en el paper de la música dins les escoles. Exceptuant el BUP (en el qual es contempla durant un any el panorama de la Història de la Música, de manera obligatòria) la música no es presenta a les escoles si no és de forma extraordinària, per bé que es contempli de manera bastant exhaustiva en els plans d'estudi ministerials. Aquesta mancança dona fe del fracàs de la realització d'unes programacions que essent meravelloses damunt el paper acaben per ser inaplicables i inaplicades.

De totes maneres, el que ens interessa com a entitat relacionada directament amb la música, és constatar i fer veure tota una sèrie de possibilitats que essent alternatives o complementàries a la veritable educació musical, poden servir per apropar el profà a la música en les seves diverses expressions. L'ideal, com deim, és que es tracti d'activitats complementàries, però en el cas que no hi hagi res millor, serveixen perfectament d'alternativa.

Ens referim a tot un seguit de possibilitats que d'una forma continuada tenim a l'abast en el nostre àmbit. Així, a grosso modo podem parlar de:

"Manifestacions periòdiques".- Sota aquesta denominació hi incloem tota la sèrie de Festivals i cicles que tenen lloc al llarg de l'any a Mallorca, i que presentant la música en viu intenten oferir la màxima qualitat tant d'autors com d'interprets. Aquí hi entrarien els Festivals de: Pollença; Chopin, de Valldemossa; Deià, Bunyola, Cura (de jazz); les Serenates d'essiu del Claustre de Sant Francesc; la Setmana de Música de Felanitx; les dues Setmanes de Música per a orgue, una a Ciutat i l'altra itinerant; la Setmana de Música clàssica; els "Concerts a l'herba" de Bendinat...

"Concerts esporàdics".- Normalment muntats per les institucions i entitats públiques. Adesiara i a distints punts de la geografia insular hom pot trobar concerts que alternen els artistes d'aquí amb altres vinguts expressament de fora. Per poder-hi assistir cal estar pendent dels mitjans de comunicació ja que fugen d'una periodicitat concreta.

"Concerts escolars".- Existeixen tota una sèrie d'entitats que promocionen d'al-

● Cal constatar una sèrie de possibilitats alternatives que poden apropar el profà a la música en les seves diverses expressions

guna manera l'entrada de la música a les escoles. Tal és el cas de Joventuts Musicals amb el seu programa de concerts per escolars i de "Sa Nostra" amb "Cançons de les illes Cançons del món". És una llàstima que una altra entitat bancària peoneira en aquest aspecte, hagi deixat de fer la seva valuosa aportació en aquest camp.

"Conferències i audicions".- De tant en tant trobam activitats de caire divulgatiu, amb les quals s'intenta acostar el fet musical al ciutadà. Hem d'esmentar aquí el paper que comença a jugar la Fonoteca Pública, la qual, a més de posar a l'abast del públic el seu fons d'enregistraments per a l'audició individual, també deixa aprofitar la seva sala col·lectiva per audicions i conferències.

"Enregistraments".- Avui per avui és impossible prescindir del paper que tenen els mitjans de reproducció audiovisual en la difusió i coneixement de la música: discos, cassettes, compact disc, video... Encara que a Mallorca ens trobam mancats d'una variada oferta, així mateix es poden aconseguir, bé que sigui per comanda a

l'exterior, els diferents materials que el mercat posa a l'abast segons siguin les preferències particulars d'autors, d'obres o d'interprets.

"Bibliografia".- Per contactar en l'ampli món de la literatura musical també sovint ens serà necessari fer comandes a l'exterior. Encara que cada dia més apareixen els apartats especialitzats en música a algunes de les nostres llibreries.

Com a cosa positiva podem esmentar que en els darrers temps han sorgit tota una sèrie de publicacions referides al fet musical mallorquí.

D'altra banda, també de tant en tant, alguns mitjans de comunicació illencs es preocupen d'incloure en les seves planes col·laboracions musicals ajudant així a difondre una sèrie d'aspectes del món de la música.

Amb aquestes línies hem intentat fer veure que malgrat tot, existeixen al nostre entorn possibilitats per iniciar-se en la cultura musical. Cal, únicament, conèixer-les i aprofitar-les.

L'orquestra del Mozarteum de Salzburg a Pollença

POLLENÇA, SALZBURG DE LA MEDITERRÀNIA?

BIEL DOMINGO

L'any passat, en acabant la XXVI edició del Festival de música a Pollença, se'ns va anunciar que la propera, la de l'any vinent, marcaria una nova etapa a la història del certamen el qual, d'altra banda, cercava la forma de renovar-se en profunditat des de la celebració de les seves noces d'argent, el 1986.

La realitat era que, després de vint-i-cinc anys de vida, el festival pollencí s'havia convertit, sense cap mena de dubte i pel que fa a la música, en la manifestació cimera d'entre les que, a Mallorca, ofereixen a l'aficionat local i forà un ventall de possibilitats que afegeixen un encís diferent als tòpics atractius dels estius illencs. Així sembla que ho va entendre la Conselleria de Turisme del Govern Balear que decidí assumir-ne el padrinatge i aportar-li un suport econòmic de 40 milions que permetessin d'incrementar la xifra de con-

• Del 2 de juliol al 10 de setembre la XXVII edició del Festival ha ofert vint-i-quatre concerts

certs i situar el festival de Pollença dins l'òrbita europea.

La incògnita, però, radicava en saber de quina manera acceptaria el públic adicte aquesta innovació i si, d'altra banda, l'iniciativa d'aquella forta inversió suposaria el començament d'un canvi en la qualitat del turisme que ens visita cada any. Malgrat els contactes amb Salzburg, evidenciats en la contractació d'artistes que gairebé li eren privats a Pollença, l'organització del festival ha conservat el taran-

nà, quasi artesanal dels primers anys quan Philip Newman era el cos i l'ànima de l'esdeveniment, i alhora els criteris estrictes quant a la vàlua i el prestigi dels artistes.

Era el dia 2 de juliol quan l'Orquestra Simfònica de Madrid i el cor Nacional d'Espanya, encetaven la XXVII edició del festival, amb la "Setena" de Beethoven, la "Missa in tempore belli", de Haydn. De llavors ençà, fins el 10 de setembre prop passat, han estat vint-i-un concerts, tots ells, menys el del "Trio de Barcelona", i el darrer, el del "Nonet Txec", -i els dos a causa d'una pluja que no arribà a caure- oferts al claustre dels dominics, perquè el bon temps ha volgut col·laborar amb l'entusiasme dels pollencins i amb l'adició d'un públic constant, malgrat que els plens tumultuosos dels últims estius no s'hagien produït en el concert inaugural i en el tar-

esperat recital d'Alexis Weissemberg que, curiosament, dividí les opinions, d'una banda, les lloances més vitenques, de l'altra, hi havia qui rebutjava la totalitat del repertori ofert pel pianista.

El punts de vista dels entesos o, simplement, dels afeccionats, mai no seran coincidents i un festival és, potser, un lloc immillorable per deixar anar els acudits més originals. Així, han despertat controvèrsies la presència de la soprano Grace Bumbry, la de la "English Chamber Orchestra", la del "Cor Filarmònic Romà" o la del duo "Vectomov-Panenko".

Unanimitat de criteris les han provocades les actuacions de Janet Baker, el pianista Walter Klien, el violinista Igor Oistrakh, l'orquestra del Mozarteum, la també violinista Viktoria Mullova, l'"Allegri String Quartet" o el "Quintet de Praga". Pel que fa a la crítica, mai no ha estat adversa a cap concert i tan sols ha assenyalat serioses reserves a la programació del conjunt de guitarres i percussió

● Potser el Festival ha de mester un gabinet de premsa i un equip de relacions públiques

de l'anglès Carlos Bonell, no tant pel que fa a la indubtable qualitat dels components del conjunt sinó per la seva inclusió a un festival en el qual no semblaven encaixar del tot.

D'altra banda, el festival ha viscut les anècdotes que mai no manquen. Com la protagonitzada per Igor Oistrakh quan, per més fer, li oferiren la millor "suite" del Formentor i l'home romangué esglaiat en veure aquells finestrals, oberts sobre el jardí... pels quals podien entrar-hi lladres i robar-li el seu "Stradivarius"! Oistrakh no volgué escoltar raons i s'estimà més una cambra, a l'alt de l'hotel, inaccessible als robatoris. O, també, la de les instrumentistes de l'"English Chamber Orchestra" que pujaren a l'escenari portant llurs bosses i deixant-les sota la cadira, ben vigilades.

Malgrat el demble, quasi artesanal, de l'organització del festival, cal deixar constància escrita que tot ha rutllat a la perfecció, subsanant sobre la marxa les incidències que mai no manquen. Des de la col·locació immediata d'uns aparells lluminosos anti-insectes, tot evitant que una cantant pogués engolir-se un moscard, a la re-expedició improvisada, via Zurich, dels components del "Nonet Txec" cap el seu país, passant pel fet dels imprevists canvis de programa que obligaven a imprimir, a tota pressa, els imprescindibles suplements per informar el públic, o afanyar-se en contractar un afinador més i tenir l'Steinway al cent per cent el dia del concert de Weissemberg.

● Sembla que els responsables de Turisme han vist Pollença com una imatge interessant per potenciar

Cal deixar testimoniatge de la dedicació de tots quants, al màxim de llurs possibilitats i sense esser-ne experts, han treballat amb la mira fixada en el millor resultat del festival. La tradicional insensibilitat dels mitjans de comunicació davant d'un esdeveniment com aquest, caldrà saccarla en properes edicions. Potser Pollença ha mester un gabinet de premsa i un equip de relacions públiques per potenciar el contacte més directe entre Mallorca, de la qual, al cap i a la fi, n'és el millor mirall, i els concertistes que després d'haver passat pel claustre cal que escampin arreu del món una imatge gratificant de l'illa.

Amb el seu suport, la conselleria de Turisme ha explicat diverses vegades que la seva idea no és fer política amb el festi-

val, i en cap moment, hom ha pogut albirar altra cosa. Potser altres festivals, amb diferents subvencions, s'han pogut sentir marginats a l'hora de repartir aquesta substanciosa ajuda, però la manifestació musical pollencina no ha estat manipulada políticament. Es més: els polítics, salvades tres o quatre excepcions i esporàdiques presències de significats diferents, no s'han deixat veure pel claustre dels dominics.

Sembla que els responsables de Turisme han vist Pollença com una imatge interessant a potenciar: un poble petit, una certa i ferma tradició de cultura, una infraestructura hotelera capaç i, en resum, unes condicions adients per a centrar l'atenció d'un turisme nou, de major qualitat, de més refinats costums i del tot diferent a aquell que, massivament, en visita cada estiu. Potser el projecte de convertir Pollença en la Salzburg de la Mediterrània sigui, a la llarga, assolible si els ànims no defalleixen.

Llavors, haurem de veure què en feim del públic que, al llarg de vint-i-set anys, mai no ha mancat als concerts del claustre. Però aquesta és una altra història.

Podeu adquirir EL MIRALL a les següents llibreries:

Barcelona	Ona	Palma	Biblos
Campos	Colom	Palma	Embat
Ciutadella	Roser Seguí	Palma	Fondevila
Eivissa	Vara de Rei	Palma	Jaume de Montsó
Inca	Casa Pedrós	Palma	Kiosc Cort
Inca	Espirafocs	Palma	Llibres Mallorca
Inca	Vilanova	Palma	Papereria Mallorca
Manacor	Xalor	Palma	Pitiüsa
Maó	Catalana	Palma	Quart Creixent
Maó	Católica	Palma	Selecta
Palma	Alcaide	Palma	Totem
Palma	Balmes	València	Tres i Quatre
Palma	Barou		

I als principals quioscs de Palma

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./a. _____
 Adreça _____
 C/ _____ Núm. _____ Pis _____
 Codi Postal _____ Població _____
 Telèfon _____
 Se subscriu a 6 números ☐
 12 números ☐

de la revista EL MIRALL, al preu de 1250 ptes. i 2500 ptes. respectivament, que pagarà:

* contra rebut a domicili ☐

* amb càrrec al compte bancari/d'estalvi ☐

Banc/Caixa _____

Agència/Oficina _____

Cte/Lta núm. _____

Signatura _____

HIPOTECA DE CABÒRIES

RAFAEL CRESPI

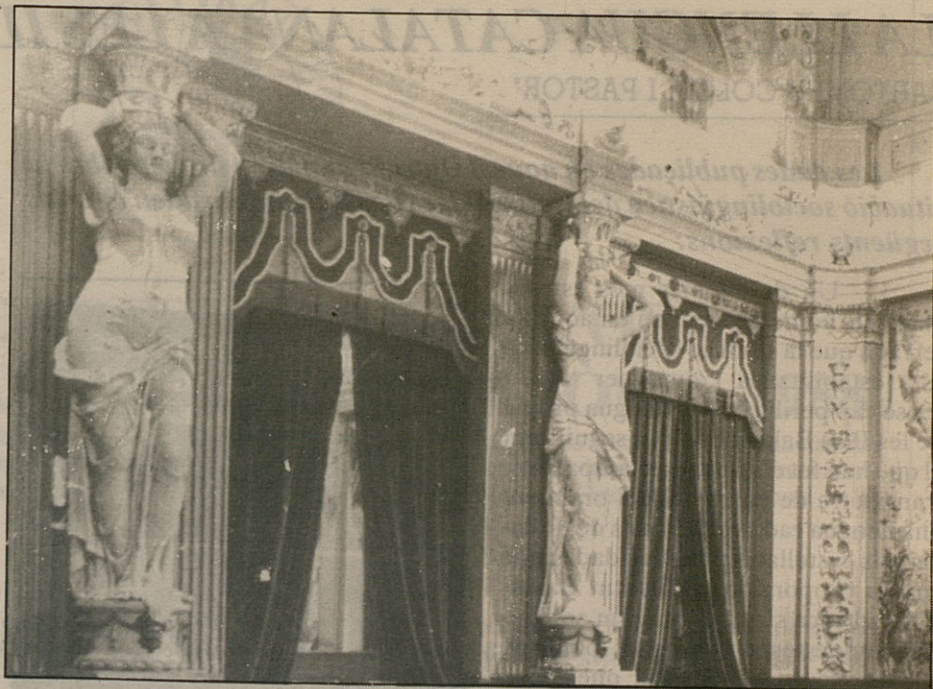
I les Cariàtides curaven morir-se de pena. Les Cariàtides -germanes de sang dels centaures, les muses, els dracs i els arxipèlags perduts de la mediterrània, tenien cara de dol. Un dol intens, perquè veien que Cabrera havia deixat d'esser lliure i natural per esdevenir una trista penyora d'un intercanvi mesquí. Estaven consiroses, les Cariàtides, perquè veien que Cabrera havia deixat d'esser una illa verge per esdevenir -oh! paradoxes del destí- una illa puta. Una illa obligada a prostituir-se, a subjugar-se a les obscures voluntats d'uns mediocres alcavots. Estaven tristes les Cariàtides i quasi ploraven. Algú pogué veure com una llàgrima amara els seu rostre pètric quan, en poques hores, el Govern Balear i el grup majoritari de l'oposició (PSOE), en un impúdic i vergonyós canvi d'indumentària, al bell mig de la sala i no sota les notes dolces d'orquestra, sinó al so d'una asèptica trucada telefònica emergida des del tot poderós Madrid, ballaven molt libidinosament el vals de la Concòrdia. Tots estaven satisfets, sobretot Alexandre Forcades que veia ben clar que podria desfer-se, d'una vegada ja, de l'incòmode i gratallós hàbit de pseudo-nacionalista planyider i pido-laire, -havia trobat una lletra de canvi de venciment més segur. També pogueren observar, les tristes Cariàtides, que hi havia algun diputat del PSOE que el subconscient li feia perdre el pas, però tammateix procuraven dissimular les petites trevelades.

Madrid actuà com un majoral sense escrúpols, segur del seu poder. Li bastà un simple cop de telèfon per lligar els seus submissos estadants de la sucursaleta del carrer de la Puresa amb els fariseus moradors del Consolat del Mar. Tota una lliça de l'antiètica, tota una demostració de passar-se un compromís per uns llocs pregonis i tous.

I vet ací que la notícia, que la vergonya donà la volta al món: A les Cariàtides els han Hipotecat el somriure i les Cabòries.

Dies més tard, passada la febre inicial, els parlamentaris abaixaven la cara de vergonya davant tanta tristor petrificada, davant tanta ràbia immutable, davant les penyores del seu pecat.

I heu de creure i pensar, pensar i creure que no calgué cap príncep blau que fos la nineta dels seus ulls, ni cap altre encanteri per passar de la tristor més pregonna a la rialla més fresca i exultant. Diuen, els que hi eren, que les Cariàtides esclafiren a riure sense aturar, que rebentaren com les Fonts Ufanes quan veren els 21

● Fou un aixecament indecís, els parlamentaris ho feren d'esma, quasi amb els ulls clucs

Sant Pares del PSOE negant la veritat eterna de Madrid i retornant interinament les coses al seu lloc. Fou un aixecament indecís, alguns parlamentaris ho feren d'esma, quasi amb els ulls clucs per no copsar la magnitud de la irreverència, per por que, instantàniament, els fantasmes de la triple Aliança -Txiqui, Guerra i González- no els deixassin tocats d'ala o els castigassin a tots agenollats i de cara a la paret. I varen riure de debò, les Cariàtides, davant tal penós espectacle. Algunes, fins i tot, hagué de convulsionar-se i es-trenyer-se amb les dues mans i tota la força l'entrecuix per por que els esfínters no rubricassin tal lul·lea parlamentària amb una enorme pixerada. Potser hagués estat la seva particular victòria, la justa compensació a tantes angoixes, patiments i llangors. Tammateix foren civilitzades i en tengueren prou en veure les cares esblanqueïdes del govern -les cames eren tot un tremolor, Forcades veia com la lletra de canvi tornava paper banyat i albirava horroritzat el seu futur, de bell nou amb la disfressa de pelegrí pseudo-nacionalista-. En tengueren prou en veure la cara de pet dels estadants de la sucursal del Carrer de la Puresa tot intentant preveure el càstig a la seva malifeta, tot intentant albirar la pe-

nitència que hauran de purgar per la seva rebel·lió.

Però no romanen tranquil·les, les Cariàtides. Saben que el temps els juga en contra i que la protecció de Cabrera passa per Madrid. I no els sobra motiu per estar assustades quan veuen que Don Narciso Serra, ministro de defensa, declara que un polígon de tir és la millor garantia per salvaguardar els ecosistemes. Saben, les Cariàtides, que a Madrid la saben llarga i que trobaran un subterfugi -d'això, en són especialistes- per fer dir no als que ara han dit que sí sense que s'esvaloti el galliner, sense que les dimissions enterbolesquin l'escena política illenca -tammateix no dimittiran mai, la comandera els guanya-. I altre cop els feren veure que el seu silenci, els seu dir amèn, amèn -com sempre fan- és la millor manera de contribuir a "les grossíssimes responsabilitats de govern" -abans en deien "qüestió d'Estat"- . A Madrid en saben d'untar corrioles, de llençar cortines de fum per emmascarar la realitat, d'hipotecar-nos les Cabòries. Dissortadament, d'ací a uns mesos tot serà qüestió de posar un altre pegat foradat, i dir amèn, amèn. Com ho diuen a tantes coses. Com ho diran al Ministre Barrionuevo si per autoritzar el canal 33 de TV3, a nosaltres ens han de privar de veure TV3. Es veu que en castellà ho podem veure tot. Canl 10, TV privada etc. Veure T.V. en català es veu que és un perill públic per a la salut. Que santa Llúcia els conservi la vista!... Però això seran figures d'un altre paner. Malgrat tot, les Cariàtides tenen un romiure indecís.

QUATRE REFLEXIONS SOBRE LA REGRESSIÓ DE LA LLENGUA CATALANA A LES ILLES BALEARS

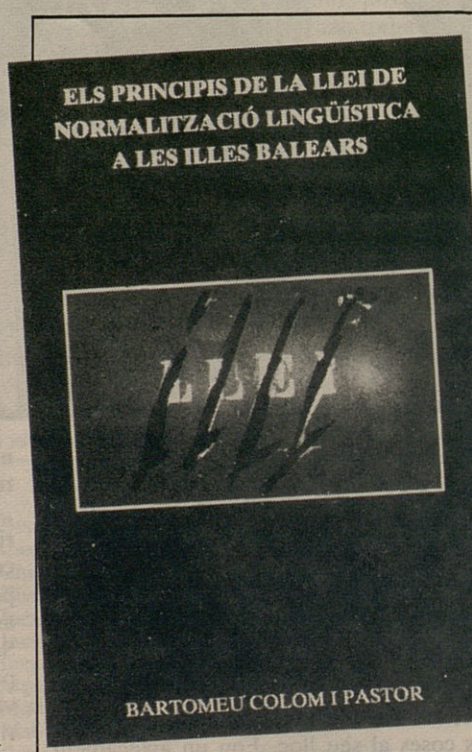
BARTOMEU COLOM I PASTOR*

Les dades publicades en aquest Diari fa un parell de dies sobre la situació sociolingüística del Català a les Illes Balears em duen a fer les següents reflexions:

1ª.- Un dels tòpics més estesos entre els homes que viuen en aquesta terra és que la situació sociolingüística està estabilitzada i que, per tant, i sense cap perill per a la llengua pròpia de les Illes Balears, un pot seguir fent el que han fet els nostres avantpassats: transmetre de pares a fills i oralment una llengua cada vegada més degradada pels castellanismes. Les dades que ens ha proporcionat l'Institut Balear d'Estadística si les comparem amb altres enquestes o censos de població ens fan veure el contrari; que tenen raó els sociolingüistes quan diuen que la situació diglòssica és inestable i que just té dues sortides, la normalització lingüística de l'idioma dominant o la substitució d'aquest pel dominant. L'alarma produïda per la notícia consisteix en el fet que estam immersos d'una manera galopant en el segon procés.

2ª.- Certament, el Govern de la Comunitat, a pesar que és el principal responsable del desgavell, no és l'únic responsable de l'actual situació. Corresponsables, a pesar que amb una quota inferior, ho són també tots els poders públics, siguin de la Comunitat (Municipis, Consells Insulars) o operin dins la Comunitat (Administració de l'Estat, Administració de Justícia), però també els ciutadans. I si els poders públics han protegit de forma insuficient la llengua minoritzada també hem de dir que aquesta és la mateixa actitud adoptada en general pels ciutadans i sobretot pels pares.

Es protegeix una llengua afavorint-la a l'hora de contar o comprar un conte, a l'hora de pitjar el botó del televisor, a l'hora d'escollir l'escola, i això no es fa en general. Se continuen practicant, a Palma sobretot, velles receptes: Com que duré el nin a una escola castellana li parlaré en castellà: ja aprendrà el mallorquí amb els amics (avui els amics parlen i juguen en cas-

• La pressió que fem entre tots és insuficient per aturar la inèrcia castellanitzadora

tellà). Com que vull que sàpiga les dues llengües, li parlarem en mallorquí a ca nostra i el drem a una escola en castellà, quan l'única llengua parlada i escrita que sabran d'aquesta manera serà el castellà. Perquè els nins acabin l'escola dominant oralment i per escrit el castellà i el català només hi ha una solució: parlar el mallorquí a ca seva i anar a una escola mallorquina.

I aquí ve el cercle viciós, que quasi ningú i sobretot el Govern Balear no s'atreveix a trencar. Els polítics que governen des de les Institucions tenen una orella posada en l'e-

lectorat i com que la majoria de ciutadans, fruit de l'alienació cultural de fa més de dos-cents anys tenen poca consciència lingüística, diuen que volen normalitzar la llengua però fan molt poca cosa. Com que l'acció, perquè no es noti, és quasi imperceptible, no provoca en cap cas una inversió de la tendència i el procés de substitució avança. Hi hauria una manera de trencar el cercle viciós: que els poders públics conscienciassin la població de la importància i utilitat de la normalització de la llengua catalana de la seva conservació i foment, i de la transmissió de la cultura pròpia de les Illes Balears. Però al seu parer deu ésser una tasca perillosa políticament i poc rendible electoralment perquè a pesar que la Llei de Normalització en el seu article 40 obliga el Govern de la Comunitat a fer-ho, han passat més de dos anys des de la seva entrada en vigor i no ho fa.

3ª.- Cau també pel seu mateix pes l'argument, que tantes vegades hem hagut d'escollar, que hauria estat un greu error històric que el procés de normalització el duguéssim a terme els convençuts, perquè s'hauria fet massa via i el poble no hauria assimilat el procés. Quan la situació és tan greu, no hi ha temps per fer poca via i mentre alguns polítics de torn es posen al dia, els joves es castellanitzen.

4ª.- El castellanoparlant parlarà la nostra llengua si darrere les paraules hi descobreix tota una societat engrescadora de la qual vol formar part. Qualsevol mesura que es prengui per vertebrar aquest cos social tan empobrit com el Balear, vertader desert, serà sens dubte una passa cap a la possible i desitjada normalització de la nostra llengua, principal signe d'identificació del poble Balear. ■

* Professor de la U.I.B. i Directiu de l'Obra Cultural Balear.

N. de la R. Aquest article fou relegat a la secció de Cartes al Director de *Diario de Mallorca*, on es va publicar incomplet el 12 de setembre de 1988.

PREMIS 31 DE DESEMBRE DE L'OBRA CULTURAL BALEAR CONVOCATÒRIA 1988

L'Obra Cultural Balear convoca els PREMIS 31 DE DESEMBRE de 1988 amb la finalitat de reconèixer, d'estimular i de fer sorgir tot tipus d'actuacions, de comportaments i d'activitats, encaminats a afavorir l'ús normal de la llengua catalana en tots els àmbits de la vida social i pública, a promoure la cultura i a desvetllar i a desenvolupar la consciència nacional pròpia de les Illes Balears.

PREMI FRANCESC DE B. MOLL.

Destinat a premiar la persona o grup de persones, l'entitat jurídica o l'organisme privat que en la trajectòria de la seva activitat hagi participat de manera destacada a les Illes Balears en la normalització social de la llengua, la cultura i la personalitat nacional.

PREMI GABRIEL ALOMAR.

Destinat a premiar un treball escrit (llibre, informe, sèrie d'articles periodístics,...) o audiovisual (TV, ràdio, vídeo,...), publicat o difós per primera vegada al llarg de l'any. Com a anàlisi, descripció o divulgació, el treball premiat haurà de facilitar la comprensió de qualsevol aspecte de la realitat present de les Illes Balears.

PREMI EMILI DARDER.

Destinat a premiar iniciatives o experiències en el camp de l'educació, especialment orientades cap a la normalització del català com a llengua vehicular de l'aprenentatge, la renovació pedagògica o l'educació medioambiental.

PREMI BARTOMEU OLIVER.

Destinat a premiar una activitat individual o col·lectiva feta durant l'any que hagi contribuït a la normalització lingüística i a la difusió pública de l'ús del català, en un àmbit concret.

BASES

1. Poden optar en aquests premis totes aquelles persones o grups de persones, entitats o organismes privats que siguin presentats com a candidats per la Junta Directiva de l'Obra Cultural Balear, per qualsevol de les seves delegacions insulars o locals o per un nombre no inferior a tres dels seus socis.

2. Cada candidatura ha d'anar acompanyada d'un informe que justifiqui i raoni la proposta. Es presentarà per triplicat a màquina o ordinador i a doble espai, a la seu social de l'OCB, carrer de la Imprenta, núm. 1-pral., Palma (Mallorca), 07001. Telèfon: 72.32.99. Fax: (971) 71.93.85.

3. Qualsevol persona, particularment, també podrà suggerir per escrit o per telèfon, candidats a la Junta Directiva, la qual estudiarà el suggeriment i decidirà en darrer terme si ha de ser presa en consideració pel Jurat. En el cas que s'accepti, la Junta Directiva elaborarà l'informe.

4. El termini de la presentació de candidatures acabarà el 15/11/88, a les 20'00 hores.

5. El Jurat dels PREMIS 31 DE DESEMBRE DE 1988 estarà format per Miquel Alenyar, Josep M. Llompart, Bartomeu Bennàssar, Isidor Marí, Maria Barceló, Miquel Monserrat i Joan Miralles.

6. El premi consistirà en una escultura elaborada expressament per Pere Pavia i un diploma acreditatiu.

7. El veredictes es farà públic durant el mes de desembre de 1988 en un acte social.

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

PRADA 88

MIQUEL COMPANYY

Quan al primer curs d'Universitat, el professor de Geografia ens demanava per favor, que representàssim sobre un foli les nostres illes, ens adonàvem del desconeixement que teníem de la realitat geogràfica del nostre país. Si volguéssim realitzar aquesta experiència amb els nostres parlamentaris, de segur, que *Es Trenc* i *Sa Canova* les situarien un vora l'altra. Si la pregunta, però, fos sobre la localització del poble de Prada, les respostes podrien ser d'allò més irreals, fins i tot alguns de-

fensarien que es tracta d'un error geogràfic i que hauria de ser *Fraga*. Praga.

Dic això, perquè pels qui creim en l'objectiu d'una nació, territorialment catalana, sabem que Prada és el punt d'encontre dels habitants dels territoris de llengua catalana, i per aquest motiu, tots o quasi tots els diputats del Parlament de Catalunya han passat o encara passen per la vila de Prada; dels parlamentaris de les illes, ignor quants n'hi han anat, però de segur que no més

del 10%. Prada, a més de ser una universitat amb un rigor científic propi de qualsevol universitat d'estiu, és també reflex de la realitat catalana del sud -com diuen els catalans de Catalunya Nord- i del ressò que se'n té al nord -Europa-. El fet català és observat des d'Europa com un fet polític, socio-econòmic i cultural distint de l'espanyol.

Vaig tenir accés a una revista editada pel Ministeri d'Economia francès que dedicava un monogràfic -de prop de 100 pàgines- a Catalunya; el titular de la revista sobreimpressionat en un mapa de la Península Ibèrica, deia: *Catalunya, un Estat dins un Estat*. De sobte, vaig quedar perplex per aquest titular, llavors vaig situar-me pensant quin dels dos estats havia de ser, França o Espanya, de segur els dos estats més centralistes i nacionalistes del continent europeu. De fet, però, al nostre país se li donava ja el qualificatiu d'estat.

D'altra part, la *Caisse National du Crèdit Agricole*, vuitè banc mundial el 1985 i un dels primers europeus, funciona a base de delegacions, gairebé autònomes, que coincideixen territorialment amb els departaments francesos; la del Rosselló es deia *Crèdit Agricole du Roussillon*. Ara, en un moment d'expansió del banc i observant que amb l'abolició de les barreres comercials al 92 tenia la possibilitat de contactar amb el primer mercat econòmic de la Península Ibèrica, o sia, Catalunya, optà per afegir al seu logotip l'expressió *Països Catalans*, o sia, que a partir d'ara es dirà *Crèdit Agricola del Rosselló i dels Països Catalans*, obrint oficina a Barcelona.

Això, no són més que mostres de la importància que està agafant Catalunya a nivell europeu, sobre tot en el context de l'Europa de les nacions. A més, implícitament en aquesta obertura econòmica de Catalunya, la llengua catalana hi ha de jugar l'únic recurs que té per a la supervivència com a idioma comunicatiu.

EL NEW LOOK DE PRADA-88

JOAN MIR

Enguany Prada ha estat diferent. Prada enguany ha estat un festival mallorquí. Les institucions han donat moltes beques i se sentia parlar mallorquí per tot. Aquest, però, només és un aspecte estadístic. Allò que realment ha convulsionat Prada han estat els "bermudes" d'En Joan Alegret.

Com les belles dames que en la maduresa tenen una revifalla juvenívol que les fa més desitjables, així la imatge sovint tristoia de n'Alegret ha esdevingut un far de llum, alegria i color.

Per bé que males llengües -d'enveja n'hi ha arreu- deien que a Prada, al mercat dels dimarts, aquest estil de shorts anaven rebaixats a cent francs les tres peces, és impossible que aquella indumentària no fos un model exclusiu. Ja n'hi podia haver de gent; a n'Alegret el veien al primer cop d'ull. A l'ombra reverenciada del Canigó, l'exotisme japonès de les estrofes "tanka" es fonia amb l'alegria tropical dels pantalons de cuixa sencera, atlàntics com les illes Bermudes. La poesia de l'imperi del sol ixent que n'Alegret explicava tro-

Joan Alegret. Prada 1988

bava una interpretació plàstica adient en la puresa dels colors del nostre Gauguin pirinenc.

Tornaran els dies curts i les vetllades hivernenques, tornarem a repassar els apunts de classe o descobrirem la frescor d'algun clàssic, però d'aquest estiu ens quedarà, ben segur, la retina impregnada de la imatge encegadora de n'Alegret ostentant la roba més agosorada que ningú pugui imaginar.

Davant la seva constància, un reconeixement és inexcusable: n'Alegret és un home que no s'abaixa els calçons.

JOSEP LLUÍS CAROD ROVIRA

COM RESPIRA L'EQUIP RECTOR DE L'UCE

ARNAU COMPANY / MIQUEL COMPANY / GRACIÀ SÁNCHEZ

Josep Lluís Carod Rovira (Tarragona, 1952) és una persona afable, disposada a mantenir una conversa fluida i clara, sense prejudicis polítics. Des del 1970 és present a l'UCE de Prada, com a alumne, com a professor i, ara, com a professor i dirigent al mateix temps. Membre del Patronat des del 1984 representant Omnium Cultural, ha ocupat la vice-presidència amb Max Cahner i amb Enric Casassas. Actualment és diputat per ERC i portantveu del grup al Parlament Català. Obvia la seva condició de polític en el moment de l'entrevista.

-Prada ha estat com una tasca d'arrelament, de consolidació de la cultura catalana arreu dels Països Catalans. És consolidada aquesta tasca en l'actualitat?

Prada ha estat al llarg d'aquests vint anys tot això i molt més, perquè un país que no disposa de tots els elements de cohesió nacional de què disposen els altres països normals, manifestacions singulars com les de Prada creen, simultàniament, moltes funcions i es proposen objectius diversos, tot alhora. Durant molts anys, Prada va ser una escola de democràcia per a molts de catalans del sud. Actualment és un punt de referència cultural a nivell de PPCC. El que està consolidat és la significació de Prada. No és, però, tan clar, que Prada sia possible durant vint anys més.

-En vint anys, quin creieu que ha estat el canvi més important?

-Un canvi fonamental és el que apuntava anteriorment: que s'ha passat d'una universitat que a més de cultura feia política, que per a molts va ser un aprenentatge de les normes de discussió, de participació i de confrontació ideològica, a un centre cultural d'àmbit nacional. Avui existeixen tant al nord com al sud, altres canals per a fer política a partir de les institucions locals i autonòmiques. Això no implica que Prada s'hagi despolititzat: que aculli la cultura nacional d'una nació sense estat que té voluntat de futur, és un fet que es justifica també com un acte polític.

-Des de la perspectiva dels qui regiren l'UCE, quins són els principals enemics de Prada? Creieu que són els mateixos que ho són de la cultura catalana o que hi ha col·laboracionistes?

-Mireu, hi ha de tot com per tot arreu, o com a les cases bones d'abans que tenien de tot.

A l'UCE hi ha hagut coses sorprenents. Prada ha tengut al llarg d'aquests vint anys, des de ministres de l'Estat espanyol com a professors, fins a membres

• **L'única eina que veig possible a la Catalunya Nord, i gairebé a tots els PP.CC., de redreçament nacional, és l'econòmica**

d'organismes en aquests moments d'àmbit estatal, consellers de les dues Generalitats -la de Catalunya i la Valenciana-, alcaldes de capitals regionals, fins bona part dels diputats del parlament català.

Els enemics de Prada, crec que, si bé són més nombrosos en unes sigles que en unes altres, n'hi ha de dos tipus: uns que ho són militantment en la mesura que són enemics de la llengua, la cultura i la nació catalana. Precisament per això són enemics de l'UCE, i s'hi oposen, tant perquè adquireix una dimensió absolutament nacional com per la voluntat política que hi ha al darrere. Hi ha uns altres enemics que són els que silencien l'existència de Prada contribuint a augmentar el nivell de dificultats que comporta la realització de l'UCE.

-El tractament que rep Prada per part dels mitjans de comunicació no és del tot alentador.

-És un tractament, per part d'alguns mitjans de comunicació, absolutament manipulat i, fins i tot, a l'avançada. És a dir, hi ha una voluntat de marginació i d'aïllament de Prada per una via que en podríem dir de la modernitat i una altra per la via de la criminalització. Es vol donar la imatge que Prada és un centre d'independentisme, precisament quan d'aquests n'hi ha per totes les universitats dels PPCC. Això ha comportat aquest voler posar Prada entre cordes amb un doble argument. Els espanyolistes han utilitzat, sobretot, l'argument d'una certa

Josep Lluís Carod Rovira.

convivència del que passa a Prada fins i tot amb accions de caràcter armat o terrorista, segons la terminologia habitual, cosa totalment fora de lloc. Això és el que han pretès certs sectors de la dreta i l'esquerra: marginar i aïllar Prada donant per fet que el seu discurs és modern i progressista, mentre que la cultura catalana és folklòrica, passada de moda. És curiós sentir com en una cançó d'Isabel Pantoja, la mare del Paquirrín, es fa al·lusió a la Virgen del Rocío, *Virgen d'Espanya que es mi país*. Imagineu-vos què passaria si la Maria del Mar Bonet o la Marina Rossell cantant a la Verge de Montserrat o a la de Lluc, afegissen que és la Verge dels PPCC que és la meua nació. Evidentment, l'allau d'articles d'aquests pseudomoderns seria terrible. En aquest sentit, la diferència entre el seu nacionalisme i el nostre és que mentre el seu suposa una llibertat que vol imposar la seva manera de ser, de parlar, de viure i de concebre el món, el nostre és un nacionalisme de llibertat amb el qual volem afirmar i assegurar la nostra manera de ser, de parlar i de viure en el món.

-Aquesta imatge de desprestigi que es vol donar de Prada, d'una banda pot reforçar la voluntat dels qui hi venim perquè sabem on anam, però per l'altra, creieu que podria fer dubtar les institucions públiques i que es repensassin la seva participació?

-Aquesta imatge que s'ha volgut donar d'unes activitats produïdes espon-

Josep LL. Carod amb Miquel Company i Arnau Company, a Prada.

tàniament a Prada, insisteixo, com es poden produir a les altres universitats dels PPCC i no per això ningú dubta del seu sosteniment al llarg de l'any, doncs és obvi que pot constituir un cert perill. Nosaltres creiem que això no es produirà perquè hem tengut converses aquest any amb representants de totes les institucions dels PPCC. En tot cas, el que s'ha de veure és el treball fet a Prada des del punt de vista universitari.

-L'UCE fa uns anys tingué una reculada significativa i es va fer imprescindible la seva institucionalització, inevitable en certa manera. Aquesta institucionalització de l'UCE, és positiva o conduirà cap a una mena de Menéndez Pelayo?

-Dues preguntes, per tant dues respostes. La institucionalització de l'UCE, entesa com el fet que per primera vegada la universitat no era obra d'una persona en concret ni d'un equip de persones aplegades pel seu desig de bona voluntat per fer funcionar Prada, era inevitable. Ara, la situació ha canviat amb l'existència d'un patronat presidit per qui exerceix la presidència de l'Institut d'Estudis Catalans, i en formen part tots els rectors de les Universitats dels territoris catalans, els representants de les nostres entitats més significatives i algunes persones a títol individual. Que això pot acabar en una Menéndez Pelayo? És possible que hi acabi, hi ha moltes possibilitats, sobretot si la nació catalana aconsegueix de convertir-se en un estat independent i sobirà en el context de les nacions europees. Com que em temo que aquesta possibilitat no és ben bé immediata, almenys, pel que queda d'anys de la dècada dels vuitanta, molt em temo que els objectius de la universitat seguiran essent els mateixos.

-I de la creació d'una universitat Catalana d'estiu dins territori del sud, què en sabeu?

-Existeix per part de l'equip rector la vella aspiració de dur a terme algunes sessions, seminaris al llarg de l'any, arreu del territori català amb el suport de les institucions locals.

Va circular el rumor que a alguns sectors d'aquesta neomodernitat espanyola els havia passat pel cap fer una universitat d'estiu, també amb el nom de catalana, cosa que la faria encara més imaginativa, venint de l'espanyolisme.

-Pel que fa al professorat, es nota un cert cansanci, la sensació que no s'avança el que voldríem en la consecució dels objectius

-Això és cert. Vicenç Villatoro va encertar quan va parlar de la fatiga de la catalanitat, estar gairebé en tensió permanent en un context on cada moment t'has de justificar d'allò que fas, d'allò que ets, per què ets, per què vols ser... i això cansa. Estar en una activitat resistent fatiga i desanima la majoria, ja que el nivell d'avanç no és el que a tots ens agradaria.

-Quin és l'estat actual de les relacions UCE amb les magnes institucions polítiques dels PPCC? Són positives, les recolzen en tot moment o existeixen diferències de criteris?

-És important remarcar una cosa: per un costat, que l'existència d'un Patronat amb la representació que té, dóna serietat i rigor a l'UCE. Per l'altra banda, que en aquest 20 aniversari hem fet un pas endavant de cara les institucions polítiques. Per primera vegada tenim el suport de les dues institucions valencianes (Generalitat i Diputació), el suport dels Consells Insu-

● Prada, actualment és un punt de referència cultural a nivell de PP.CC.

lars de Mallorca i Menorca i de l'Ajuntament de Palma. També l'hem tengut del Govern Balear, encara que aquest any no hagi estat un suport econòmic.

Un altre tema són les entitats i associacions. Enguany, per primera vegada hi ha hagut la presència d'Andorra i l'Associació dels Consells Locals de la Franja. Per tant, els 20 anys han culminat bé des del punt de vista de les institucions i entitats.

-Aquests darrers anys, es nota un increment de participació de gent de les illes, quan sempre ha estat una de les àrees dels PPCC que menys participació havia tingut. Des de la vostra perspectiva, creieu que es va consolidant la participació de les àrees perifèriques?

-Penso, d'entrada, que no és estrany la poca participació de gent de les illes, pel propi fet de la insularitat. En segon lloc, les illes en bona part viuen del turisme i és possible que sectors socials que podrien venir a Prada els resulta impossible en aquests moments de plena temporada.

Aquest any, les beques concedides per les institucions insulars han permès que no només s'incrementés el nombre, sinó fins i tot es notés. Aquest any, la novetat, aquí a Prada, és la presència d'un nombre important de gent de les illes que contrasta, potser, amb una modèstia demogràfica dels anys anteriors. Si aquestes beques es mantenen, i fins i tot s'incrementen, entenem que serà molt important. A més a més, el que s'ha mantingut aquests darrers anys és la presència de la Universitat de les Illes Balears en el Patronat, a través d'uns cursos especialitzats que organitza aquesta i altres universitats.

-El 1992, quin paper assumirà Prada?

-El 1992, pot ser un any important sobretot per Catalunya Nord, perquè la desaparició de les barreres comercials pot facilitar el nivell d'intercanvi amb el sud i, a la recíproca, pot augmentar aquí el nivell de la catalanitat que, en aquests moments, francament, es troba en una situació de recuperació força feble.

El 92 pot ser una magnífica oportunitat, i ens hem de posar a treballar per preparar l'única via o eina que veig possible a la Catalunya Nord, i gairebé a tots els PPCC, de redreçament nacional, o sia la via econòmica. És a dir, si avançant el nivell de catalanitat es viu millor, la gent serà més nacionalista, amb l'objectiu que arribi un dia en què deixem de ser nacionalistes per convertir-nos en nacionals. ■

DE CUINA ANTIGA MALLORQUINA: EL RECEPTARI DEL P. MARTÍ

EL P. JAUME MARTÍ I OLIVER (1712-88)

JOAN MIRALLES I MONSERRAT

Dia 4 de març d'enguany va fer dos-cents anys que va morir en el convent dels agustins de Felanitx el P. Jaume Martí i Oliver, possiblement el primer recopilador de l'antiga cuina mallorquina senyorial i/o conventual. Intentarem fer una caracterització d'aquest receptari, que avui coneixem a través de nou manuscrits dels segles XVIII i XIX, que contenen tota o part d'aquesta recopilació junt amb nombroses receptes afegides.

Però abans voldríem comentar, breument, qui era aquest personatge, del qual fins ara pràcticament només en coneixiem el cognom.

Jaume Joseph Bernat Martí i Oliver nasqué el 17 de març de 1712, fill del teixidor de lli Jaume Martí i de Magdalena Oliver, possiblement en el carrer d'en Balles-ter, prop del convent del Socors de Palma. El dia 10 de juliol de 1728 prengué l'hàbit d'agustí com a religiós corista i l'11 de juliol de 1729 féu la solemne professió com a frare agustí del convent del Socors de Palma, essent prior Fr. Jaume Batle i mestre de novicis Fr. Nicolau Pol.

Durant aquesta estada al Socors de Palma el P. Martí surt documentat poques vegades, però més envant sabem, gràcies al llibre de l'apotecaria del convent, que va sofrir una greu enfermetat, la tubercu-losi, segons deduí per les medicines re-ceptades en diverses ocasions des del 1752 al 1753. És probable que per aquest notiu passàs al convent de Felanitx on el trobam ja el 1754. A partir d'aquest moment el veim consignat en diversos instruments notariais, com a dipositari, en les rela-cions de misses i oficis, en els expolis de diversos frares, en algunes obres pies, etc.

El P. Martí morí en el convent de Fe-

lanitx el 4 de març de 1788. El ms. del P. Lluís de Vilafranca, que conté aquest re-ceptari, avui a Can Vivot de Palma, en dóna una semblança personal ben curiosa: "Olla podrida o el coch instruit en fer aguisados, pastas y confituras. Tractat dis-post y ordenat per el P. Fr. Jaume Martí, religiós Mallorquí del Orde de S. Agustí, molt instruit en cosas de ventre y paladar. Morí àsia el any 1785 en son convent de Felanitx de ahont era natural. Era homo respetable y de garbo, de vida regular y retirada, y que no se entretenia en dro-gues. La sua cel.la era una espècie de me-gatsem ahont havia de tot, lo que fran-queava ab molta facilitat, perquè se apre-ciava de fer un favor. Apenas hey hagué convite a Felanitx en son temps a què el P. Jaume Martí no acistís y no lo dispongués, porque tenia mans y cap per tot".

El receptari

De l'estudi comparatiu d'aquests nou manuscrits i després de diverses opera-cions de coteig que ens sembla innecessari d'explicar aquí, hem arribat a la conclusió que les receptes recopilades pel P. Martí són, en total, 171, més o menys.

Destaquen en primer lloc el grup de les greixoneres (19 receptes). Sembla que és el tipus de guisat més característic de la cuina mallorquina antiga. De greixoneres n'hi ha de carn, de peix i d'hortalisses: greixoneres d'albergínia (2)^(a), greixone-res d'anguila (3)^(b), greixonera d'avellanes (o de patates), greixonera de caragols, greixonera de divendres (sense oli), grei-xonera de les monges de Santa Margalida (o de Santa Magdalena), greixonera de llampuga, greixoneres de pagell o de pa-guera (2), greixonera de pasta de diamant

(o de punta de diamant) de Santa Margali-da, greixonera de peix d'escata, greixone-res de peus de porc (2), greixonera de ton-yina, greixonera de tot peix d'escata i grei-xonera de "tripes" (o de peus de vedella, de peus o morros de moltó, etc.).

El capítol de confitures o melmelades és també prou nombrós (17 receptes) i en alguns casos ens en sorprèn força la matè-ria primera: confitura amb mel, confitura d'albercocs i d'ametlons amb pell, confitu-ra de carabassa de cabell d'àngel, confitu-ra de cireres en sec, confitura de cireres guindes, confitura de flor de taronger, confitura de fruita seca, confitura de lli-mones, de poncins, d'aranges, de taronges de la Xina i de suc agre, confitura de meli-cotons, confitura de patates, de tronxos de lletuga, de carabassot o carabassa, de sín-dria i d'albergínia, confitura de prunes, confitura de tot gènere de fruites (en sec o humides de repente), confitura pagesa, melmelada de flor de borraja, de roses i de clavells, melmelada de taronges de la Xina i de llimones, melmelada de violetes i melmelades.

Pel que fa a les salses o salsetes (11 receptes) tenim: salsa, salsa de capó, en fred o calent, salsa de juevert, salsa de perdiu rostides, salsa de prunes o d'altres fruites, salsa de tomàtiga (3) ^(c), salseta per menjar freda, salsetes de peix i de carn i salsetes particulars de peix.

En el grup de farciments (10 recep-tes) tenim: farciment (2), farciment berret de Sant Antoni, farciment d'ametles, far-ciment de carboner, farciment de carn, farciment de pasta reial, farciment de ploma, i també poden servir per carabas-sons, tripa, nora, mulla, etc. i per peix, farciment de porcella i farciments distints.

FAJAS REINA

José Tous Ferrer, 1 - Tel. (971) 71 60 33
07002 Palma de Mallorca

dona
corseteria

J. Masdeu

Colón, 20 - Tel. (971) 71 65 58
07001 Palma de Mallorca

caps: tenres
geixen dins se

Rostiis

Tords rostits o altre carn

Posaràs salm dins una cassola ab un poch de sobressada esmenussada, y sotrigit que sia trauràs les mitges de la sobressada y hey posaràs los tords o trosos de carn ensalgats de pebre bo, sal picada com patos de cabesses d'ay senyeres, y tindràs fregits y trempats los treuràs a la taula.

Los tords rostits a la olla sense res son millors.

Los conills, llebres o altre carn, tindràs ser aguisats ab cassola y ab un plat d'aygua demunt y paper d'estressa per tapa dura.

Perdius rostides al ast ab oli

Posaràs les perdius al ast, bauràs una part d'oli y dues d'aygua, fins que sia espes, y ab una ploma untaràs les perdius per demunt, uns que s'ian axutes. Posarà sal y especies y si les vols ensalgar ab un poch de pa rayat també es bo.

Posaràs altres perdius dins una cassola ab una part d'oli y dues de vinagre, especies corresponents ab poc foc y tapada la cassola ab un plat ab aygua dedins.

Vadella rostida

Faràs trosos de la vadella de cosa de mitja lliura de pes cada un y los posaràs dins una cassola entre dos focs, s'anirà

ras be, y ni porerax fins q' via ben dura la patra, des-
que hey porerax des, fins q' la patra sia melclara
y bona pa, heu bullit, aua patra ha de trax mel en
espera q' an clara. Quant nindrà la bullit, d'ins la
pella, lo oli no ha de bullir fort, y ahi lo couar poch
poch, lo repaxar dins el plat de mel y sucre.

CANELLONS.

De la mateixa patra a la olla, ferax canells pims
perdius canons de pipi nous, los taurars de la llonga-
ria a quatre dots, y a la cassola ferax benes de dot
de amplosa, donarà una volta a la patra ab lo canç y
los taurars y a mitja el tay, lo beneix d'aygua per que
se unisca, y lo fregirà ab poch lent per q' no se despa-
ren, cuit q' s'ian, lo llevarà del canç, y tendrà xomell
de ou ben cuit, lo q' picarà ab sucre y heu melclerà
canella ben picada, de esta patra umpliràs los canons
de la pare q' has cuit, y a cada cap has porerax un can-
çit regija, y dins el plat ahi lo porerax lo componi-
drà ab mel y sucre.

OUS DE MEL MELADA.

La dorça vermella de ou porerax s'inchunja de sucre
sch esclafat una croma de llimona madura ben expo-
lada, lo melclerà rot y lo couar ab poch foc, venis
esper se fan bolletas, o truitas y lo couar ab lo
succe en el punt de la pella, y ahi lo remolcarà
per sucre esclafat.

Pàg. 53 de l'edició facsimil de la *Cuyna Mallorquina* (7ª edic.) de Pere Alcàntara Penya, que incorpora part del receptari del P. Martí

Pàg. 31 del ms. A de Montuïri (S.XVIII)

De pastes (8) tenim: pasta de diven-
dres, pasta de panades de carn, pasta de
panades de peix, pasta de pasteló, fina,
pasta de tortada o pastelons, pasta d'oli
sense saim, pasta finíssima (opasteló finís-
sim) i pasta real.

De receptes d'ous (7) tenim: ous de
melmelada, ous dobles (o doblats), ous
farcits (2), ous filats i ous molls (2).

També tenim diversos casos d'adver-
tències de caire pràctic (7): advertències
(4), advertències per a aguisats de peix,
advertències per a fer principis i advertèn-
cies sobre salsetes.

Vénen després els bunyols, els conil-
ls, els ofegats i els vernissos, cada un amb
quatre receptes: bunyols bons, bunyols
d'arròs amb llet, bunyols de repente frits,
bunyols de vent; conill (2), conill o llebre
amb ceba (2); ofegat (4); vernís (4).

Amb tres receptes cada un tenim:
aguisat a la francesa, aguisat al gust del
carboner, aguisat de peix; casques o co-
ques farcides, coca de mosson, coca entre-
fina; escabetxo de peix o de carn (2), esca-
betxo de repente i sense suc; perdius, per-
dius empanadades, sese pasta, perdius
rostides amb oli; rebossado comú, rebos-
sado fi, rebossado més usual.

Amb dues receptes: calamars farcits
(2); cassola de carn, cassola de peix; men-
jar blanc, menjar blanc i greixonera punta
de diamant; principis de carn, principis en
un instant; rostit humit, rostit humit en el

forn; salmoregi (salmorejo o salmorego)
comú, salmoregi millor.

Hi trobam, en fi, una llarga tirallonga
de receptes amb una sola variant: all-i-oli,
arengades, arròs en llet, avellanat, baca-
llà, blanquets especials, bocadillos, butza
de bou, canyellons, caragols farcits, cara-
mel·los, castanyes confitades, ceba relle-
na, codonyat, doblegats, estufat, figatella,
formatjades, fulles de llimonera, graus o
punts del sucre, greixera, jubanets (o ju-
bellets), llagosta, llet d'ametla, lleterols
de vedella, lletugues o carabassons relle-
nos, mode de clarificar sucre, mondongo,
nora farcida, orellanes (fines i delicades),
pasteló de pasta usual, paupilles o bocins
de mulla, picat, pilotilles, pinyonada, pipí

(pipí-pipí), pixotera de carn, conill o lle-
bre, pop, quema, resolis, rollos farcits,
rosquilles, salmí (o salmoregi), sobrassa-
da amb mel, suc de perdiu, tacons, tords
rostits al forn o altra carn tendra, tortada,
gelada la pasta i tortugues.

En una altra ocasió donarem a conèi-
xer algunes d'aquestes receptes en versió
modernitzada.

NOTES

- He regularitzat la grafia de les receptes.
- Una d'elles es la greixonera d'anguila al forn.
- Una d'elles es la salsa de tomàtiga a la moda dels caputxins.

QUARS
llibres tècnics

C/ REINA ESCLARAMUNDA, 13
07003 PALMA - TEL. 72 64 96

VALLDEMOSSA COM A CENTRE D'EXCURSIONS (III)

“SA BOMBARDA” (Mola de Son Pacs)

BENIGNE PALOS I VADELL

El breu recorregut d'aquesta excursió, propi d'una matinal, pot ésser un motiu més per anar coneixent aquesta ampla “Mola de Son Pacs” que, ja hem trescat pel seu costat Nord-oest.

Per aquí, el boscatge no és tan empíador com per la part Nord-oest, donant per altra banda més oportunitats de contemplar l'entorn i el paisatge.

Recomanem de bon de veres la visita a “Sa Bombarda” que cau just damunt “S'Estret”. Val la pena, encara que arribar-hi no sigui tan senzill com pugui parèixer de tot d'una. Pels aficionats a la fotografia és una ocasió per a xalar de debò.

Aquest extrem Sud-est de Sa Mola, culmina amb un penyal molt característic, tant que amb el seu veïnat, el legendari “Puig de Na Fàtima”, ubiquen entre ells dos, el tan anomenat “Estret”. Apart la seva importància orogràfica, en tenen una molt cabdal: Presidir l'Escut de Valldemossa.

ITINERARI: S'Estret, Bosc d'en Gotzo, Es Ganxo, Es Coll des Guardia, Sa Bombarda, Es Coll des Guardia, Camí des Carrogol de Ca'n Gotzo, S'Estret.

HORARI APROXIMAT:

45 m.	—	S'Estret
15 m.	—	Camí de Carro
35 m.	—	Paret
25 m.	—	Sa Bombarda
10 m.	—	Paret
45 m.	—	Camí de Carro
	—	S'Estret

Total: 2 h. 55 m.

L'excursió comença des de S'Estret i devora el pont de la carretera Palma-Valldemossa, entre els kms. 14 i 15 on s'hi troba un tros de l'antic traçat de la carretera. També s'hi conserva el vell pont.

A l'esquerra d'aquest tros de carretera i abans d'arribar al portell que dona entrada a les finques de Son Matge, Son Brondo, Son Salvat i Sa Baduia, hi ha, just davant del vell pont, un altre portell pel qual ens endinsarem per un espès alzinar (bosc d'en Gotzo).

Passat aquest portell, seguirem per un camí que puja cap a l'esquerra i tot seguit en passarem un altre, tancat amb una barrera de ferro.

El camí, sempre amb tendència cap a l'esquerra, va paral·lel a una paret amb tela metàl·lica que veurem a la nostra dreta. Travessa un petit rotlo de sitja, per passar quasi tot d'una per devora una petita barraca que veurem a l'esquerra. Aquí, el camí accentua la seva tirada cap a l'esquerra amb una forta empitada, encara que curta.

S'arriba després devora un gran penyal que situarem a la dreta, aquí hem de seguir per una desviació que tendrem a l'esquerra. Convé posar molt d'esment al seu començament que no és molt clar.

El camí, ara molt costerut i reduït a un modest senderó, segueix remuntant el coster i vorejant el penyal que tendrem a l'esquerra.

Passa per damunt una espècie de petit cingle i es va enfilant fins a situar-nos a una raconada on hi ha un petit marge. Hi pujarem mitjançant una escala feta amb pedres incrustades a ell mateix.

Des de damunt la marjadeta, seguirem per amunt vorejant el penyal. El lloc, encara que molt empinat, no representa cap dificultat. Es puja bé.

Una mica més amunt, el camí es desplaça vers la dreta, separant-se del penyal que hem vorejat fins ara. Travessa un rotlo de sitja i davant nostre ens quedarà el que un temps va ésser una barraca. Per la seva esquerra segueix el camí.

Quasi tot d'una aquest camí desapareix. Aleshores el que s'ha de fer, és tornar cap a la nostra esquerra i continuar tot dret. Es passarà prop d'una bassa, on temps enrera devia anar-hi a beure el bestiar que pasturava per aquí dalt. Avui roman sense aigua.

Tot seguit s'arribarà a un camí de carro. Seguirem per ell cap a l'esquerra. Al poc temps tomba cap a la dreta per anar a morir a poca distància.

Després, per un caminó bastant clar que passa per entre els dos rotlos de sitja, seguirem pujant amb lleugera tendència cap a l'esquerra, per anar a raure a una paret que haurem de botar.

A l'altre costat hi trobarem un coll de caçador. Des d'ell seguirem cap a l'esquerra (Est) i fora camí, fins assolir “Sa Bombarda”, una espectacular timba que guaita damunt “S'Estret” i que resta just davant del “Puig de Na Fàtima”. L'extrem que ens quedarà a la dreta, és el punt de la timba amb més possibilitats de visió panoràmica.

Sa Bombarda, és una excepcional balconada des de la qual es pot fruit d'una bella i suggerent perspectiva de Valldemossa i de la seva vall. Vers el pla, si es topa amb un dia clar, aleshores és una veritable festa per la vista.

De retorn, anirem a trobar la paret on abans l'hem botada, per a tornar-ho a fer en sentit contrari.

Ja de davallada, seguirem pel caminó fins a retornar al camí de carro que hem seguit abans de pujada. Ara ja no el deixarem en tot el temps.

El camí, molt pintoresc, es veu en molts d'indrets en un seriós mal estat de conservació. Bastant avall hi trobam uns curiosos revolts (caragol) que resolien els pas dels carros per una estreta comella. Molt interessant.

Quasi avall de tot, el camí travessa un portell amb una barrera de ferro. Més tard, deixarem a la dreta una barraca i a l'esquerra dos portells amb barrera de ferro.

Tornarem a passar per devora el penyal que ens ha servit de fita per a pujar pel Ganxo, tancant així el nostre circuit.

Finalment, tornarem al punt on hem començat l'excursió. S'Estret.

VARANASI: RITUS, MULTITUDS I ESPERANCES

PERE ESTELRICH I MASSUTÍ

L'hinduïsm fonamenta les creences (i per tant, els ritus i els símbols) sobre una trinitat de déus: Brahma, el creador; Vishnú, el mantenidor de la matèria i de l'energia; i Shiva, el destructor. I és aquest darrer a qui estan dedicats la major part dels temples a l'Índia. El temor a l'aniquilació divina fa de Shiva el ser més respectat i més representat en multitud de formes i símbols. Així es troba en posicions de ball com a déu de la dansa o simbolitzant la fertilitat en formes fàl·liques o amb una forca com a guardià etern... Shiva inspira por i veneració.

Shiva és qui empara i protegeix la ciutat de Varanasi, centre de pelegrins i santuari d'oració. La Ciutat Santa de l'hinduïsm està situada a uns vuit-cents quilòmetres de la capital del país anant cap al sudest. Banyada pel Ganges, deu el nom a la confluència dels dos rius Varna i Asi, els quals desembiquen al riu sagrat.

Varanasi és una de les ciutats més antigues de l'Índia: la seva formació s'estableix cap enllà els mil anys a. de C. essent el seu primer nom Kashi. Per mor de la seva situació geogràfica, tan bona pel comerç a través del Ganges, i tenint riquesa minera al seu entorn, de tot d'una Varanasi es convertí en centre d'interès.

UN CERT MISTICISME

Però la importància actual de la ciutat no és en absolut material. Ben al contrari, Varanasi destaca per una enorme càrrega religiosa: Shiva, senyor omnipotent de la ciutat, concedeix el do de la "no reencarnació" al creient que és incinerat al seu costat, just vora el Ganges. D'aquí, doncs, que el lloc sia punt de multituds

constants. Hindús de tota l'Índia vénen a morir-hi per posar fi al cicle de renaixements.

La ciutat és pobra en arquitectura religiosa. La major part dels temples foren destruïts per l'emperador Aurangzeb en el segle XVII. Només el famós Temple d'Or manté cert interès artístic. Així, doncs, el mite de la ciutat no s'ha de cercar entre construccions sinó en les arenes i Ghats o escales que baixen al riu, també en els molls de pedra en els quals els immòbils orants mediten sota un paraigua de palla o de cotó.

ENLLÀ ON EL TEMPS NO PASSA

Cada matí, a la sortida del sol, la part esquerra del Ganges és escenari de rites i

de pregàries: cossos mig nus de feels arriben a l'aigua cercant la quietud de la primera llum del dia. Altres, en canvi, com si cercassin l'explicació del miracle de l'alba es dirigeixen al sol banyats per les aigües que vénen de l'Himalaia. En veu baixa i amb la por de no cometre "sacrilegi", diré que Varanasi és un espectacle: color, llum i sentiment; misticisme, fe i encant.

Els occidentals som una mica dogmàtics. Ens sorprenen els costums d'altres cultures. De fet, és còmode sentir-se posseïdors de la veritat. Però a Varanasi s'hi ha d'anar amb esperit receptiu, oblidant creences i obrint la raó a les eternes qüestions... sabent, és clar, que no hi ha resposta immediata.

Contemplant des d'una barca el ritual, el viatger pensa que profana la intimitat del més sagrat. El mirar esdevé culpa. I alguns practicants tornen amb la vista un fervor que prové de l'ànima.

Els conceptes nostres de litúrgia, humilitat, fe... perden una mica el sentit. A Varanasi les tradicions són unes altres com altra també és la llum.

I a l'interior de la ciutat, enmig dels carrers, al costat de les flors de colors vius i de perfums exòtics, un ca agonitza i un cec demana llimosna. Se senten, de tant en tant, les pregàries dels creients hindús, apagades per un venedor de flabials. Diríem que són com escenes bíbliques al final del segle XX. I és que el temps és un altre a Varanasi. Cronos en passà de llarg.

EL GRUP EXCURSIONISTA DE MALLORCA (GEM)
i la **SECCIÓ DE MUNTANYA DEL CLUB DE POLLENÇA**
vos anuncien la pròxima celebració a Mallorca
del:

XII^a APLEC EXCURSIONISTA DELS PAÏSOS CATALANS

Que tindrà lloc a Cala Murta (Formentor)
Els dies 29, 30 i 31 d'Octubre i 1 de Novembre de 1988

L'ALGUER A MALLORCA

FRANCESCA BOSCHI I CAPO

Per a mi ha estat un fet ben emotiu i que m'ha obert els ulls a noves dimensions, la visita d'aquests vint membres de l'Obra Cultural de l'Alguer a Mallorca. L'Alguer és un municipi de 42.000 habitants (en una illa de 1.200.000 sards) governat amb la representació de 10 partits polítics. És una olla que bull continuament perquè cada u vol fer sentir la seva personalitat i s'esforça per fer-la conèixer i identificar-s'hi encara més.

Quaranta regidors administren la municipalitat de l'Alguer: 14 Demòcrata Cristians, 13 Partit Comunista, 3 Partit Socialista Italià, 2 Partit Republicà Italià, 2 Social Demòcrates, 2 Iniciativa Popular (afins a la Democràcia Cristiana), 1 Sardenya i Llibertat (nacionalistes), 1 Partit Liberal Italià (PLI), 1 Moviment Social Italià (facció extrema dreta) i 1 Partit Sard d'Acció (nacionalistes).

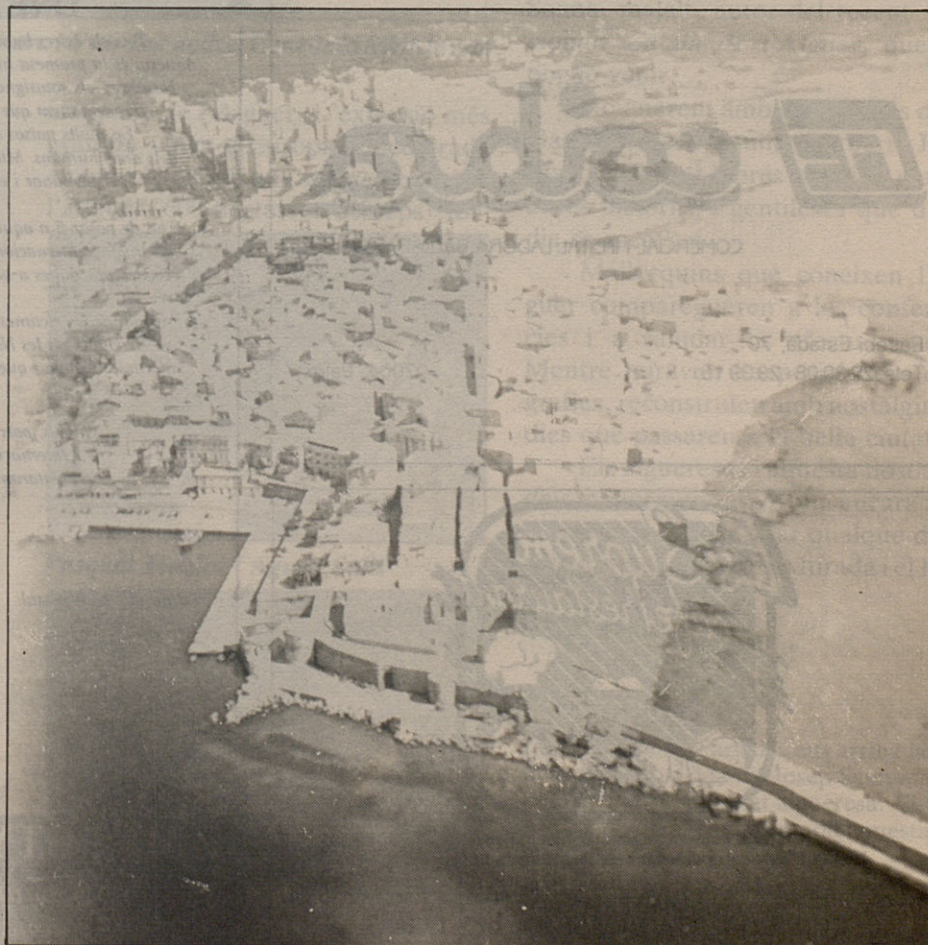
L'Obra Cultural de l'Alguer no s'escapa a aquesta voluntat de fer-se conèixer i els cinc dies d'estada a Mallorca en són ben bé una prova. El viatge ha estat planejat gairebé únicament i exclusivament per donar-nos a conèixer qui són, com són, el que fan, el que tenen i el que no volen tenir, i, sobretot, què és la comunitat catalano-parlant de l'Alguer. Tot el seu programa d'actes girava entorn d'aquest donar-se a conèixer: visites privades, institucionals, culturals, intel·lectuals; conferències, diapositives, llibres (que després donaren a l'OCB) i una magnífica exposició de fotografies.

Fa tres anys que l'OC de l'Alguer es va constituir. Ara són uns trenta socis. En fa dos que anà a Barcelona,

just l'embrió del que seria l'OC, a presentar el projecte. Sempre la identitat catalanoparlant en primer terme, i la presència de les arrels històrico-culturals. El 1987 hi feren una visita organitzada per l'associació. Enguany han vingut a Mallorca, i el pròxim a Andorra i la Catalunya Nord. Després, el País Valencià i, més enllà, Menorca, Eivissa, Alacant, Castelló, Tarragona... Volen saber els seus antecedents, relligar noves i velles amis-

tats, parlars comuns, història compartida, i ens duen a casa, conscients de l'aïllament i de l'allunyament que patim, un bon troç del seu país, un esquema, un projecte, la il·lusió encomanadissa per fer coses plegats, per batre's i defensar-se i protegir el que encara els resta intacte al seu racó de Sardenya, a l'Alguer.

Els caps de l'expedició eren Carlo Sechi i Pere Lluís Alvau, president i director de l'OC. Carlo Sechi, regidor de l'oposició, Pere Lluís Alvau, inalterable lluitador per les minories lingüístiques. Van ser amb qui més parlarem i a qui més vaig conèixer: dos mediterranis com pertoca, extrovertits, divertits, treballadors insensibles al cansament, amics de la broma i molt, molt, preocupats seriosament per la seva situació que no és gaire di-

● Els "sospirs" de l'Alguer són allò que haurien de ser els nostres "amargos"

● S'emocionà al trobar Melis i Melià, tan semblants al seu Mel.lai

ferent de la nostra: emigració massiva atreta pel turisme (Hotels Mediterraneo, Sant Francesc, Florida, Oasis, Punta Negra, Bellavista... No és vera que ens són familiars aquests noms?) que ha triplicat la població de l'Alguer i ha despersonalitzat la característica algueresa, intents de "balearització" en les parcel·lacions i construccions que encara no han invadit les cales i els racons verges, i dol per l'hotel solitari edificat al bell mig de la platja de Porto Conte. Que Déu els conservi aquest únic atemptat ran del mar per molts d'anys!

Les excursions per Mallorca els agradaren molt. Valldemossa, on foren molt ben acollits per la delegació de l'OCB. La visita al centre antic de Palma, la Seu, Sant Francesc. El preciosíssim llit de campanya de Felip V que Pere de Montaner els mostrà al Palau Vivot. L'albufera de Muro i el museu etnogràfic. La ruta de les rondalles, mitja en cotxe i mitja a peu. A Lluc, el Cant de la Sibila de Mallorca, cantat per un blauet sibil·ler tot investit i al qual ompliren d'obsequis.

L'ALGUER A MALLORCA

RECITAL DE
CANÇONS ALGUERESES

20 Setembre 1988

AMA LO PATROCINI DE
L'ASSESSORAT DE LA CULTURA
DE L'MUNICIPI DE L'ALGUER
I DE L'OBRA CULTURAL DE L'ALGUER

Una partitura i un disc de la versió de la Sibila que es canta a la catedral de l'Alguer, foren entregats al santuari.

El dinar al restaurant de Lluc ens feu descobrir coses noves. Pasqual Mel·lai, cosidor d'ofici (el mot sastre

no li agrada), és un estudiós dels llinatges: ens demanà que li regalàssim una guia telefònica per examinar millor els parentius entre les illes: s'emocionà al trobar *Melis* i *Melià*, tan semblants al seu.

Joan Ibba, apotecari, resultà amic d'amics nostres. La petita Marina, aguantant les marejades, la panxolina malalta, que quan sa mare es va distreure un poc se li cruspí un plat de patates frites i un bistec en un tancar i obrir d'ulls.

El regidor de Cultura, Antonello Bilardi, més aviat seriós i formal, ajudant Marina a engolir-se el menjar prohibit...

I el dol d'Agustí Salis. Agustí Salis és un cantautor alguerès que canta acompanyat de guitarra i piano. No hi va haver manera de trobar un piano per al recital que duien tan preparat. Just veure els programes fets aposta ens adonam de la il·lusió que hi havien posat i quant poc vàrem poder ajudar a realitzar-lo.

COMERCIAL I INSTAL·LADORA BALEAR, S.A.

Eusebi Estada, 70
Tels. 29 39 08 - 29 39 15

07004 - Palma

"Tenim cuinera pagesa. Es dona d'edat.
Només li agrada sa netedat i els seus cuinats fan enveja"

Carrer Parellades, 15 - baixos - Tel. 72 46 63 - Palma 07003
CUINA OBERTA DE LES 8 A LES 17 H.

DRETS HUMANS, ARAI

"Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i en drets."
Aquesta és la promesa històrica de la Declaració Universal dels Drets Humans.
Nosaltres, els sotasignants, afegim els nostres noms a aquesta Declaració i demanem que sigui respectada per tots els Estats del món.
En molts països es nega fins i tot el dret a intervenir en defensa dels drets humans. Milers de persones han estat empresonades i torturades per demanar i exercitar els seus drets. Milers han desaparegut o han perdut la vida.

S'ha de posar fi a aquests abusos. Demanem a tots els Estats que ratifiquin els tractats internacionals de drets humans, que adaptin la seva legislació i les seves pràctiques a aquests textos i que actuïn per protegir els drets humans arreu del món.

En nom de les víctimes que han estat detingudes i silenciades fem una crida a tots els Estats i a les Nacions Unides per tal que protegeixin totes les persones, allà on es trobin, i que aixequin la seva veu en defensa dels Drets Humans.

Si vols, pots signar aquesta crida i enviar-la a Amnistia Internacional. Totes les signatures que es recullen es presentaran davant les Nacions Unides el 10 de desembre. Diada dels Drets Humans.

Nom:

Adreça:

Localitat i codi postal:

Província:

DNI:

Firma:

AMNESTY INTERNACIONAL

C/ Sant Miquel, 26 1r, oficina B
07002-Palma C/C 766678/44 "Sa Nostra"

Entrega al Santuari de Lluc d'una partitura i d'un disc amb el Cant de la Sibila que es canta a la Catedral de l'Alguer

ALGUER MIA

Lo meu país sés tu, o Alguer mia,
te vull més bé de una cosa rara;
tu sés la vida mia, tu sés la mare
que m'ha ninat a dintre del bressol.
Lo cor meu dol quan pens
a tu, mia terra, més bella que lo sol.

La nit que hi és la lluna,
sés plena de llumera,
lluenta com la seda
fas encantar...
Fins a l'endemà,
mirant la tua visió,
aquesta mia cançó
cant per a tu, o Alguer mia,
i aquesta mia cançó
te vull sols repetir:
són pocs els que te volen
bé com a mi.

(Antoni Dalerici)

I tots, cada un d'ells una anècdota: Josep Tere Fruilo, arquitecte, que en baixar de l'autocar el dia que arribaren, amb 6 hores de retard, capell de palleta negra amb cinta vermella, rient i cantant deia que ja eren aquí, carregat de bosses amb vi TORBAT i

xampany de l'Alguer. L'extensió més gran de vinya d'Europa concentrada en un sol lloc i en una sola societat és a l'Alguer: 600 hectàrees de ceps "tor-

Pasqual Mel.lai i Agustí Salis

El Regidor de Cultura i na Marina

● Rient i cantant deia que ja eren aquí, carregat de bosses de vi torbat

● No hi va haver manera de trobar un piano per al recital que duien preparat

bat", una casta que Pere el Cerimoniós hi va dur de Catalunya i que ara només existeix allí.

I les dones alguereses? Dugueren "sospirs" fets d'elles, primorosament embolicats, boníssims, allò que haurien de ser els nostres "amargos": pasta d'ametlles dolces amb alguna d'amarga, en un punt de gust especial, sorprenent i molt agradable. I una pregària compartida i silenciosa a la Mare de Déu de Lluc per Mn. Josep Sanna, malalt, autor del recent *Diccionari Català de l'Alguer*, que no pogué venir.

No anàrem amb ells tots els dies. Gaspar Valero, Jaume Corbera, Joan Mayol i Pere Llabrés podrien contar altres històries i gentileses que dia a dia se succeïen.

Mallorquins que coneixen l'Alguer comparegueren a les conferències i a saludar-los afectuosament. Mentre miraven l'exposició de fotografies, reconstruïen amb nostàlgia els dies que passaren a la bella ciutat.

Els algueresos i aquesta nostàlgia dels mallorquins esperonà encara més la nostra il·lusió d'anar qualche dia a recórrer aquell Pas de Murada i el Portal de la Mar.

NOTA:

Just acabat l'article, ens arriba la notícia de la mort de Mn. Josep Sanna, actiu defensor de la identitat algueresa. El Diccionari de què hem parlat, du aquesta dedicatòria:

"Als pares meus, que m'han donat la llengua catalana". Descansi en pau l'amic que no vàrem conèixer.

CRE-A-CCIÓ

PALMA 1901

ROBERT MOSQUERA*

Les ciutats viuen cada dia una revolució larvada; però hi ha dies en la vida de les ciutats que amaguen dins llur ventre la llavor de Satanàs. JOHN HULME.

Des de Sant Pere Nolasc a la plaça de la Seu, el sol s'anava aixecant aquell matí cap a les volades i als terrats amb una lentitud de qui es desperta dejorn. Una desusada llum blanca s'esmunyia pels aiguavessos fins a les canals, llenegava pel capdamunt de les façanes i tot seguit relliscava pels baixants molt lentament.

Al carrer de Sant Roc, la humitat de la nit s'hostatjava encara dins l'obscuritat de portals i celoberts. Allà, una mareselva es desensonyava al contacte del sol, que anava envaint els reixats del palau Episcopal, dibuixant sòcols i cornises, mortllant dentells i acabaments imaginaris, falses acroteres que no eren sinó efectes de la llum damunt la pedra pàl·lida desgastada.

La contraporta de Sant Domingo no s'obriria fins a les set, i la placeta ja era regada pel sol. Les ombres s'acurçaven a poc a poc, una revolada de coloms agitava l'aire quiet de la plaça de Quadrado.

Pel costat de la mar, la llum també era pallosa. La Seu naixia progressivament de la fosca. Els seus darrers pinacles esquinçaven el cel encara fred, els arcbotants estenien ponts de penombra a claredat, i tot l'edifici era una mola informe alçant-se damunt la badia. D'allò que quatre segles abans havien estat llambrejos de porpra i blau, d'or i argent, de llum sàviament governada, en aquest matí de 1901 només en perduraven les lleugeríssimes iridiscències de les vidrieres meridionals. Poca cosa restava d'allò que el bisbe Matyrius havia admirat llavors. Al capdamunt de les torres, la lluentor de les creuetes tot just era un musti parpelleig, i la gran portalada era molt lluny d'assemblar-se a l'entrada d'un paradís constel·lat d'or.

El primer dia d'estiu clarejava irregularment. De sobte, les ombres detingueren el seu moviment gairebé no ençetat i es tornaren més negres i espesses en una hora en què el sol hauria de restar encara ocult. Avançaven a rodolons, es disgregaven damunt la superfície dels mitjans, s'aglutinaven després fins conformar taques de límits certs, però encara difusos: en qüestió de minuts, el procés s'accelerà i s'invertí, i ja no era la pedra la que dividia claredat i ombra: tot començava a tenyir-se de color moradenc, el murs ennegrien, dovelles i arcs complets es desencaixaven.

● Al carrer de Sant Roc, la humitat de la nit s'hostatjava encara dins l'obscuritat de portals i celoberts

El silenci dels carrers deserts confirmava l'extraordinari d'aquella punta d'alba.

Si ho hagués contemplat algú amb el mateix interès que posà mestre Andreu a dur el compte dels esglaons de la torre, li hauria sorprès la rapidesa amb què s'esllavissaven els ocre, com envaïen la maçoneria, de quina manera el cel començava a clarejar. Mestre Andreu, però, només tingué ulls per comprovar que les primeres grues eren allà a la fi. Podia veure des de l'altura els grups d'homes desplaçant-se cap als ravals, on les noves construccions aviat cobririen els horts, tal com havia ideat Calvet. Veia també, allà lluny, els límits difusos de Can Capes i de Santa Catalina, i imaginava la forma d'una ciutat estesa damunt aquells terrenys, a l'altra banda de la murada, com una mà oberta cap al nord.

Era, pensà, el principi de la modernitat. Aviat podria escoltar el martelleig de les picasses i les maces. Encara més, ja l'escoltava en la direcció del Molinar: dins l'aire quiet començaven a arribar-li el primers cops, secs i confusos, espaiats per llargs períodes de silenci. La murada queia sense remei. Al començament, cada envestida seria tímida i pudorosa, a penes una carícia del ferro damunt la pedra; després, l'ímpetu dels braços provocaria una gatzara cada vegada més intensa: ací i allà els pics i les picasses s'interrogarien mútuament en un llenguatge que mestre Andreu creia entendre: era el llenguatge provocador del progrés, la llengua vibrant i

Aquarel·la d'Albert Estrada Vilarrasa

poderosa que parlava per a tothom del futur.

L'algaravia era ja general. Les grues es començaven a moure sense descans, i les càrregues d'explosius feien, a estones, que el cel es cobrís amb la pols del segle, que és blanca i ensucrada.

Mestre Andreu sentí les explosions més a prop, gairebé als peus de la murada, per la banda de la Meca. Allà eren els seus homes abatent el ciclop. Fou llavors quan quelcom es commogué a baix. Potser alguna cintra cedia, o un contrafort es desplomava sota l'empenta dels paredats mal travats. Dracs i vampirs, tritons i harpies, clogueren per un moment els ulls, sentint que el navili escorava.

Mentrestant, la ciutat sencera restava encallada. I com la ciutat, tota la costa es despertava innocent al suau embat de la mar, a la brisa de llevant que avui arribava dejorn com mai.

* Robert Mosquera és escriptor i arquitecte.

LA BIENNAL DE VENÈCIA

DE LA MEMÒRIA HISTÒRICA A L'ECLECTISME

JAUME TORRES I ESTRADÉ

Quan s'arriba als jardins de la Biennal, les llargues coes de turistes de la tercera edat i els estols de japonesos desapareixen. L'ombra de les immenses alzines apaga la xafogosa calor estiuenca. A l'entrada mateixa del recinte un conjunt d'hiperrealistes personatges de George Segal sembla caminar com qualsevol altre grup de visitants. Realitat i representació es barregen i confonen. Eduardo Chillida perfora, buida un compacte bloc de granit rosa. Aquí i allà es drecen escultures a l'aire lliure.

En el centre dels jardins s'aixeca el Pavelló d'Itàlia, país organitzador, i, per tant, el més ampli i complet. La selecció italiana pretén realitzar un repàs històric i didàctic de les figures representatives dels moviments avantguardistes més rellevants de la postguerra fins ara. S'han triat obres actuals, dels anys vuitanta, d'aquests artistes que foren fites cabdals en el seu moment. Resulta interessant veure l'evolució o la decadència d'aquests. L'itinerari s'enceta amb l'abstracció informal, gestual i matèrica que triomfa en els anys 50. Alberto Burri, un dels capdavanters juntament amb Antoni Tàpies de l'art matèric, presenta una sèrie d'acrílics on treballa el negre sobre negre amb diferents matisos i textures. Giuseppe Santomaso mostra unes abstraccions líriques elegants i esteticistes. Carla Accardi continua amb un gestualisme sígnic, Piero Dorazio amb un cinètic decorativista. Arnaldo Pomodoro exhibeix unes peces escultòriques on formes, esferes, prismes, de superfícies polides deixen entreveure, a través d'obertures, veritables trencaclosques geològics i orgànics.

La mostra segueix amb pintors que

● **Artistes que foren fites cabdals en el seu moment, resulta interessant veure'n l'evolució o la decadència**

han conreat la figuració, més o menys icònica, entre els quals destacaria Ennio Morlotti, autor d'uns paisatges sintètics, expressius i gairebé informals. La següent estació d'aquest recorregut històric és l'art pobre. Itàlia fou un dels centres impulsors d'aquesta tendència en els anys 60 i 70. El muntatge de Kounellis, ple de força, es basa en la repetició al llarg de les parets de la sala d'una mateixa peça, sacs de carbó amb ferro de via de tren.

La darrera part de l'itinerari la constitueixen els pintors de la transavantguarda. Sens dubte, destaca el muntatge de Mimmo Paladino amb objectes, quadres i escultures que tant s'inspiren en les cultures primitives i les portades romàniques com en el surrealisme. Enzo Cucchi in-

Obra de Twombly.

crusta petits dibuixos sobre grans superfícies de ferro. Menys interès té l'obra presentada per Clemente i, sobretot, la de Sandro Chia, molt fluixa.

La mostra italiana es completa amb l'apartat denominat "Ambient Italia" que recull la producció d'artistes estrangers que resideixen al país o el freqüenten. Re-

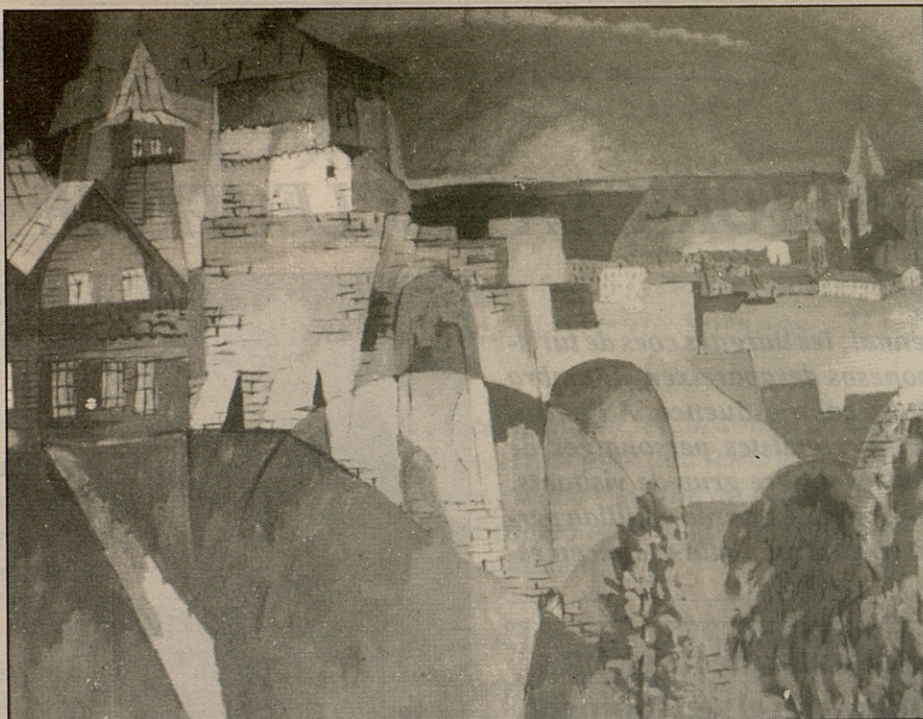
debat

NACIONALISTA

Subscriuiu-vos-hi:

Gran Via de les Corts Catalans, 570, Tel. 254 97 02 - 08011 Barcelona

Revista independent de documentació política

Paisatge de Lentulov.

marcaria les composicions fotogràfiques de Dibbets i les teles de Twombly que torna a una pintura que beu l'impressionisme del darrer moment i de l'expressionisme abstracte. La font de Niki de Saint Phale, mescla de Miró i Gaudí, cau totalment en el kitsch.

Entorn del pavelló central es van aixecant els edificis de la resta de països participants. En uns moments d'eclecticismes, dubtes i repeticions, molts de comisaris han deixat de banda l'aventura i han optat per artistes consagrats. Rússia ha triat un home de l'avançada històrica, Lentulov, un magnífic pintor, que amb un inusual domini dels colors, vius, forma paisatges i figures d'arrel cubo-futurista. Espanya presenta, al costat de les construccions quasi arquitectòniques de Susana Solano, l'obra de Jorge Oteiza, un dels pares de l'escultura contemporània amb la seva investigació sobre el buit a partir de

Part del muntatge escultòric de M. Paladino

● L'APERTO agrupa una selecció d'art jove actual

l'esfera i el cub. EEUU ha escollit també un històric, Jaspers Johns, que ha aconseguit el primer premi de la Biennal. Supòs que es tracta d'un reconeixement a un dels precursors del pop art ja que la pintura que presenta ara és reiterativa i mediocre. Anglaterra exposa les peces de Tony Cragg. Els objectes trobats, deixalles de la nostra civilització industrial, plàstics, fustes, ferros, li serveixen per construir sobre la paret una imatge d'un policia o d'una barca. També han estat interessants el pavelló d'Alemanya Federal amb les composicions de cartró negre de Felix Droese i el de Japó.

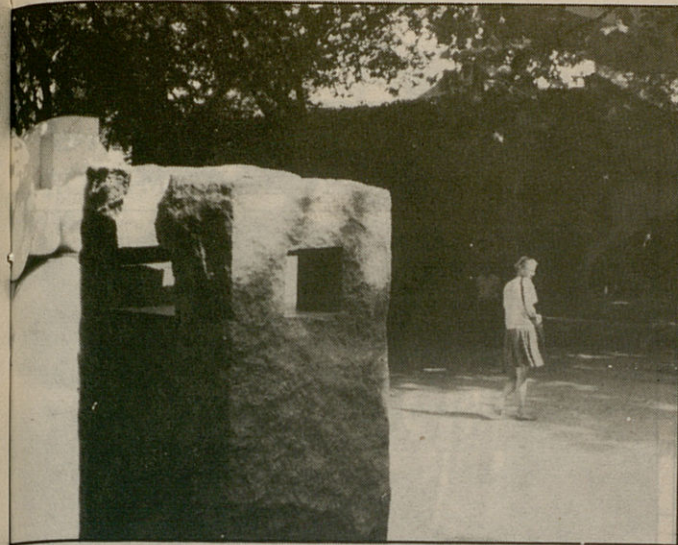
L'altra secció bàsica de la Biennal és l'Aperto, que agrupa a una selecció d'art jove mundial. Un dels edificis de l'Arsenal, una mena d'allargassada i espaiosa nau industrial amb gruixades columnes

Papers pintats Marcs i Motllures

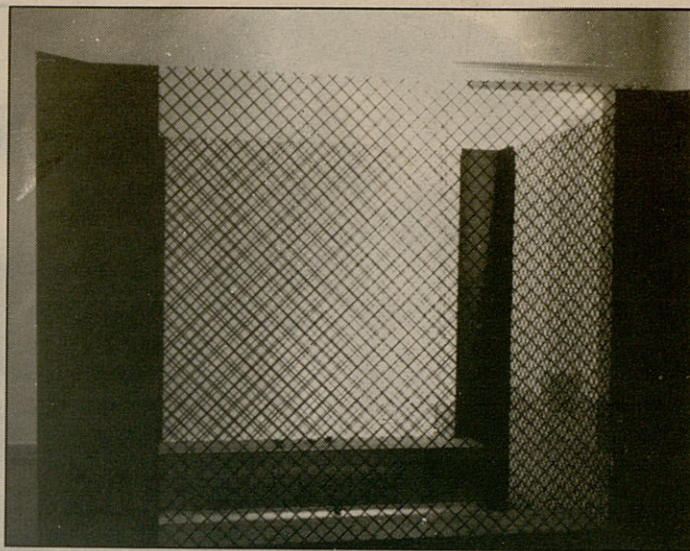
CASA POMAR FLORES
ARTICLES PER A ARTISTES

Sant Miquel, 77. Tel. 72 14 83

07002 PALMA

Escultura de Chillida en els jardins de la Biennal

Escultura de Susana Solano

clàssiques, constitueix el marc de l'exposició. La triadella feta per cinc crítics, com sempre subjectiva, intenta donar una panoràmica dels nous camins que segueix l'art avui. Com ja és habitual darrerament cap nova tendència concreta s'imposa. Ja s'ha acabat l'època en què la Documenta de Kassel o la Biennal de Venècia llançaven moviments novells. En la dècada dels 80 es va imposant una espècie d'academi-

cisme postavanguardista amb un ús, sovint eclèctic, de tots els llenguatges plàstics de la modernitat. El retrocés de la pintura, bàsicament la neoexpressionista, és evident. L'escultura, la fotografia i, especialment, els muntatges configuren el nucli quantitativament més important de l'Aperto. Enfront de la moda càlida de neosalvatges i transavanguardistes, abunden les formes minimalistes, neogeomètri-

ques i neoconceptuals. Es nota la mà del crític nord-americà Dan Cameron, propulsor de l'exposició "L'art i el seu doble". De vegades, sembla que sols han copiat les maneres deixant de banda el rerefons ideològic. Hi ha el perill de caure en la gratuïtat, el treball manual i el decorativisme. ■

Alcúdia, 24 d'agost 1988

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

HORARI: Feiners de 15 a 21 hores.

Dissabtes de 10 a 14 hores.

SON RAPINYA: C/ Llac Banyoles, s/n. (edif. Col·legi Cardenal Despuig)

SON XIMELIS: C/ Caps Blanc, s/n. (edif. Col·legi Anselm Turmeda)

RAFAL VELL: C/ Ripoll Palou, 9 (edif. Centre Cultural)

GENOVA: C/ Barranc, 2 (edif. Col·legi de Génova)

ESTABLIMENTS: Plaça Immaculada, 3

SANT JORDI: C/ Bauçà, 31 (edif. Centre Cultural)

ARENAL: Plaça G. Rul·lan Garcias, 5 1er pis

COLL D'EN RABASSA: C/ Bailén, 38 (edif. Col·legi del Coll)

BLANQUERNA: C/ Sant Joaquim, 9

SON GOTLEU: C/ Regal, 105

SA INDIOTERIA: Gremi Tintorers, s/n.

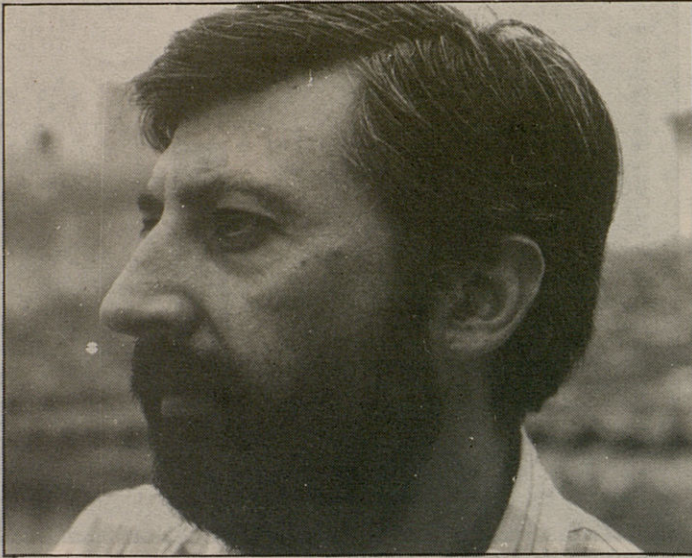
POLIGON DE LLEVANT: Ciutat de Querétaro, 3

MOLINAR: Xadó, 7

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

AJUNTAMENT DE PALMA

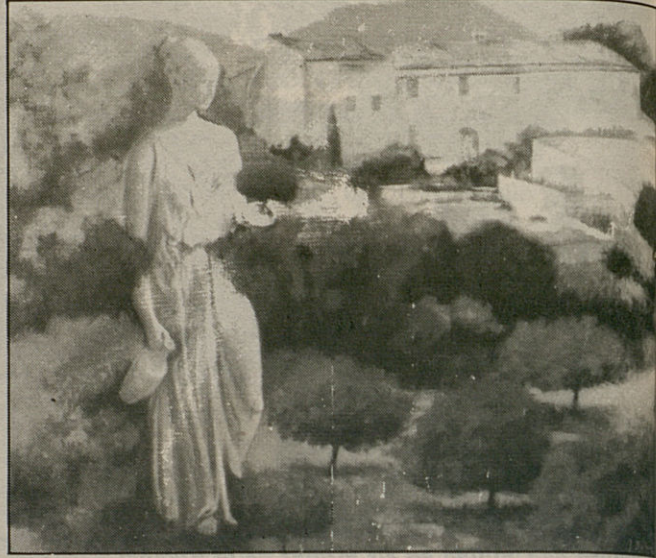
Joan Duran.

JOAN DURAN

ANDREU GARMÉS

Joan Duran, en certa manera, romp els esquemes folls al que ens han acostumat els "artistes" sota una mirada preocupada i senzilla que agraeix la conversa. Viu a un carrer de Manacor. Des del seu

"estudi", rodejat de teules que mesclen el roig i el verd del temps, han partit els quadres que han omplert les sales de la Galeria Roch Minué, de la Casa de Cultura "Sa Nostra" (Manacor), de la Col·lectiva S'A-

Paisatge de Joan Duran.

licorn... El 1988 arriba a l'Inter Arte de València. El 1980 guanya el premi de dibuix Vila de Santanyí i el 1988 el Premi P

"Els genis brillen per la seva absència, no abunden i jo no em consider genial. Intent donar a la meua obra una personalitat. Ara està de moda prescindir de tot però això no dona bons resultats, s'ha de passar de tot quant saps. Si vols prescindir del mètode, aprén el mètode".

L'indignen els pintors de "cromos" està convençut que una casa sense bons fonaments no pot durar. També respecta la gent, no la considera beneïta.

"Hi ha tota una sèrie de gent que es dedica a exposar "cromos", que van a vendre i res més. No van a crear, a fer coses noves... hi ha gent que vol es "quadre guapo"... hi ha gent que va un poc despatxada. L'impressionisme va rompre i va donar pas als altres moviments. Ara, massa ha assumit l'impressionisme, el surrealisme i ja comença a assimilar l'abstracte."

Creu que torna el clàssic. Es defineix des de la pintura figurativa cap a l'abstracció. Els seus quadres són plens de paisatges gairebé només d'un color a vegades romputs per una figura.

Respecta molt els altres pintors. Considera Barceló una persona intel·ligent que ha sabut aprofitar el moment.

"M. Barceló ha fet escola, i per això és bo. De fet, han sortit imitadors seus per totes bandes."

Josep Lluís Aguiló presentà l'exposició de Joan Duran a la Banca March de Manacor dient que "l'atmosfera dels seus quadres pertany a la pintura que vaga per l'espai del misteri, la que cerca l'essència de la imatge portant-la a l'abstracció."

Com diu Antoni Tàpies, "les meditacions sobre l'art són tan velles com la filosofia més vella". Deixem que la sèrie del treball de Joan Duran ens permetin gaudir de la seva obra.

Després de les darreres eleccions i de la remodelació que ha tenguut lloc a la Generalitat de Catalunya, Aina Moll ha cregut que havia arribat el moment de tornar a Mallorca. L'optimisme i la constància que han caracteritzat els vuit anys de la seva etapa de Directora General de Política Lingüística de la Generalitat, no han minvat poc ni gens amb aquest canvi d'aires. Fins i tot creiem que ha triat el dia i hora precisos en què la tasca per la normalització de la llengua a les nostres illes necessitava més la seva encomanadissa esperança. Benvinguda, Aina, a ca teva. Estigues tranquil·la, que feina no te'n mancarà. (Foto Ramon Rabal).

CARME RIERA L'ESCRIPTORA I LA DONA

ROSA M. CALAFAT

*Carme Riera, nascuda a Mallorca, és professora universitària a Barcelona. Obtingué l'any 1974 el premi "Recull" de Blanes amb l'obra *Te deix, amor, la mar com a penyora*. Dona de veu pausada i ulls vius, amb cert aire de melangia. Discreta i un xic absent. El proppassat diumenge, dia 11 de setembre, a la Casa de Cultura de Magaluf, el Club de Lectors del Terme de Calvià convidà Carme Riera a una taula rodona per parlar del llibre *Te deix, amor*.*

ELS PERSONATGES DE CARME RIERA

Te deix amor, digué Carme, és un recull de contes variats, els personatges del qual han estat elaborats entre la ficció i la realitat. Un exemple clar, d'aquests dos vessants, realitat i ficció literària, el tenim en el protagonista del conte *Qui és n'Àngela?* L'escriptor, creador, necessita observar i després imaginar, són els dos elements que caracteritzen el fet literari, segons paraules de l'autora.

I n'Àngela mirava pel balcó tal com Carme Riera feu de petita.

Per a l'autora el conte és la narració literària que no pot defugir de la màxima tensió i intensitat. No admet elements supèrflus. El conte és una sensació. Una novel·la permet, en tot cas, un espai molt més obert.

● **Escriure i publicar és ajornar la mort, és transformar-se i gaudir de la immortalitat**

LA SIMBOLOGIA

-Què representa Barcelona per a tu, al llibre?

-Cal tenir en compte que vaig escriure *Te deix amor*, l'any 72. Per a mi, els primers anys de convivència a una gran ciutat foren durs i tristos. L'enyorança, la difícil adaptació, em feren reflectir-hi una sensació de duresa i un sentiment de rebuig.

La mar, era l'element de contrast i el nexa d'unió entre allò enyorat i la realitat. El nou paisatge era format

Carme Riera (Foto «Calvià»)

per una mar bruta, distinta a la dels records de la infantesa.

"LA TERRA TÉ MEMORIA, LA MAR NO EN TÉ"

-Per què utilitzes tant el recurs de la mar?

-La mar és immensitat, és, tanmateix simbòlica. És el principi i la fi de la vida, tal com les onades són inici i retorn. Per a la gent illenca la mar és l'eix, és un element força important. La mar és femenina. Venus nasqué de l'aigua. *Te deix, amor* és una elegia.

LA LITERATURA FEMENINA

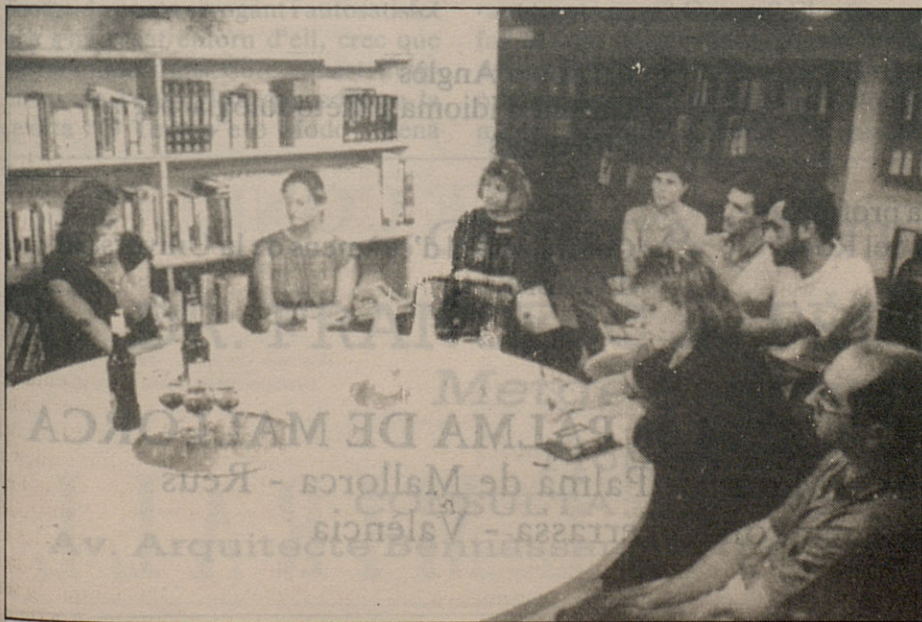
Segons l'autora, la literatura de dones té una tradició intimista. L'aventura literària és sempre de món endins. Pensa que aquest fet és una qüestió de culturització, de l'estructuració del món femení.

"ALS ANYS 70 LA LITERATURA ESCRITA PER DONES VENIA MOLT"

Demanarem a l'autora si el fet d'esser dona influïa a l'hora de publicar.

Ens digué que als anys 70 els editors facilitaven la publicació de la literatura escrita per autores, ja que en aquells moments era molt sol·licitada.

Evidentment, coincidirem que aquest fet era una qüestió de discriminació. Ara bé, sempre ens queda el dubte de saber fins a quin punt la qualitat de l'obra s'ha tengut en compte com a element fonamental.

Perspectia del col·loqui (Foto «Calvià»)

L'OBRA LITERÀRIA COM A PROCÉS COMUNICATIU

-Escriure i publicar és ajornar la mort, és transformar-se i gaudir de la immortalitat.

L'escriptor inventa un món i juga a sentir-se déu del microcosmos literari.

Un cop l'obra passa a mans del lector, aquest és el centre de la recreació literària.

El lector és crític, però sota la perspectiva del gust personal, per tant emetre judicis serà i és sempre relatiu.

Els jurats són lectors, i la seva lectura serà també feta sota el flash-back del món particular de cadascun.

Caldria demanar-los un xic més d'especialització.

La fi sorprenent del llibre la constitueix la relació homosexual, agosorada, si tenim en compte que l'obra és del 73. Sobre aquest fet, Carme Riera ens conta una anècdota força divertida.

El jurat de Blanes, encantat amb

l'obra, felicità l'autora i li feu observar que al llibre hi mancava un accent, allò del mot "Maria" era un error, i que la cosa correcta havia de ser "Marià".

OPINIÓ

No puc dir que *Te deix, amor* m'hagi decebut, però com a lectora

● L'escriptor, creador, necessita observar i després imaginar

em queden moltes qüestions a resoldre.

Per què l'autora mescla el llenguatge estàndard i el col·loquial sense cap mena de rigor?

Ens digué, Carme Riera, que era per donar més versemblança als per-

sonatges, per reflectir-hi el parlar col·loquial; i esmentà, com a font d'inspiració l'obra de Villalonga, *Bearn*. Si més no, he de dir que el rigor no és el mateix. No puc més d'estranyar-me, quan hi lleigeixo formes verbals del català continental "vingué", "tingué" i després, alhora, presents d'indicatiu de desinència zero.

Demanarem per què els protagonistes de la seva obra són sempre femenins. Digué que era qüestió de no saber reflectir el món masculí, de no entendre'l. Aleshores, és evident que ens preguntem per què els escriptors reflecteixen el món femení, i alguns sorprenentment de forma tan magistral, i per què algunes escriptores ho fan amb el masculí.

Si, tal com diu, el procés de creació literària consta de dos vessants, l'observació i la imaginació, una de dues, o a l'autora li manca observació o li falta imaginació.

Són temes que cal reflexionar-los, i en tot cas, llegir el llibre i... ■

International House

Activitats socials i culturals
Viatges d'estudi

Centre oficial dels exàmens per a professors
de la Universitat de Cambridge i del Royal
Society of Arts.

Cursos d'Anglès
Cursos d'idioma i metodologia per a
professors

Centre oficial d'exàmens de la Universitat
d'Oxford.

Pg. Mallorca, 36 - Telèfon 72 64 08 PALMA DE MALLORCA
Barcelona - Girona - Mataró - Palma de Mallorca - Reus
Sabadell - Tarragona - Terrassa - València

EL TESTIMONI POÈTIC DE JORGE DE SENA

TRADUCCIÓ I NOTES: PONÇ PONS

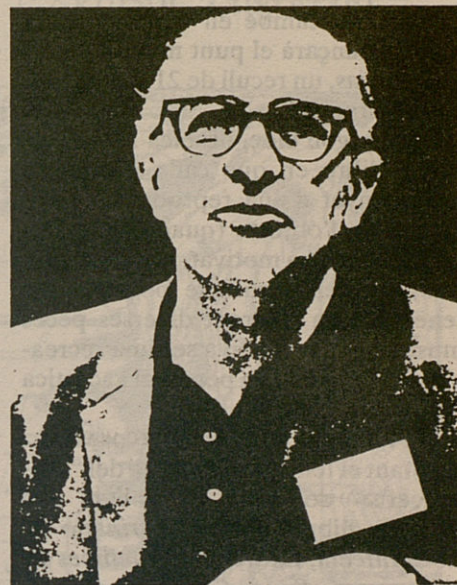
L'any 1978 moria als Estats Units Jorge de Sena, un dels més grans poetes i escriptors portuguesos del segle XX que, encara ara, sembla gairebé desconegut a Espanya i va patir tota la vida la incomprensió i el rebuig de bona part dels seus contemporanis. Enginyer civil entregat, a pesar del seu treball funcionaresc, en cos i ànima a la literatura, l'any 1959 comença el que podríem denominar primer exili i s'embarca amb la seva família (arribarà a tenir nou fills) cap a Brasil, contractat com a catedràtic de Teoria de la Literatura a la Facultat d'Assís (Sao Paulo). Dos anys més tard, passarà a la d'araraquara com a catedràtic de Literatura Portuguesa i adoptarà, per accedir a un lloc en la carrera universitària, la nacionalitat brasilenya.

Amb el títol de Doctor emigra l'any 1965 cap als Estats Units on treballarà primer a la Universitat de Wisconsin i posteriorment a la de Califòrnia. Home de caràcter fort i independent que no volia ser "un escriptor nocturn i de diumenges" va reflexionar profundament sobre la situació dels nombrosos portuguesos que com ell havien emigrat i vivien "estrangerrados" fora de la seva pàtria.

Com explica molt bé Eugenio Lisboa, no li importava equivocar-se però odiava la confusió. Intel·ligent i insolent, era un escriptor capaç d'admirar discordant perquè per ell "oposar-se" no volia dir ser "enemic de". Per açò, va criticar lúcidament alguns aspectes d'autors o d'obres que, a pesar de tot, admirava i respectava.

Per desmuntar l'establerta i falsa imatge de poeta arrogant i autosatisfet que s'ha creat entorn d'ell, crec que bastarà amb transcriure aquests fragments de l'entrevista concedida a la revista "O Tempo e o Modo". Sena

diu: "L'única raó per la qual sembla que jo proclam a cada instant el meu talent és perquè fins no fa gaire, si jo no ho hagués fet no ho faria ningú. I si jo som agudament sensible a totes les formes d'injustícia, hauria de deixar que ella s'exercís impunement amb mi? Pocs escriptors portuguesos de relatiu mèrit deuran tan poc a la crítica com jo. (...) No, no som un dels meus més segurs admiradors. Si ho fos, seria com la majoria dels membres de la vida literària portuguesa, tan satisfets de si mateixos que escriuen sempre un llibre pitjor que l'anterior. El problema no és que jo em consideri molt gran sinó que els altres siguin en la majoria tan petits. (...) Quants escriptors de categoria s'han ocupat tan llargament i tan nombrosament dels altres contemporanis seus com jo ho fet durant trenta anys? Quants? El més que fan és lloar de vegades un mediocre o desenterrar un mort, amb por de l'ombra que els pugui ser feta. (...) No: la meua seguretat és total i absoluta:

Jorge de Sena, Califòrnia, San Diego, juliol 1971. Conferència sobre el "Romanceiro"

ningú no pot destruir-me sinó jo mateix."

Novel·lista, dramaturg, contista, assagista, crític... és un poeta difícil de penetrar i a vegades de discurs prosaic i brusc.

Fátima Freitas, que ha estudiat detingudament l'obra de Sena, la divideix en tres blocs. En el primer, destaca la relació amb la transcendència, designada com a "Déu", que domina la tercera part del llibre *Perseguição* i la consciència de "profesional del treball poètic" que apareix en *Coroa da Terra* i que resumeixen els versos:

CLÍNICA DENTAL

DR. FRANCESC A. PÉREZ PASTOR
Metge Estomatòleg

Pròtesis dentals

CONSULTA: Hores concertades

Av. Arquitecte Bennàssar, 16-1r.-1.ª - Tel. 29 26 39 - PALMA

*M'assec a la taula com si la taula fos el món sencer
i començ a escriure com si escriure fos respirar*

La poesia d'amor, la poesia eròtica, apareix també en aquest primer bloc i alcançarà el punt més alt en *As Evidências*, un recull de 21 sonets preciosos i reeixits.

Al segon bloc, destaca *Metamorfoses*, llibre en què cada poema va acompanyat d'una reproducció fotogràfica de l'objecte (quadre, escultura, etc) que l'ha motivat, i *Arte de Música*, un bell recull de poemes que tenen com a referent diverses peces musicals i que vénen a ser una recreació de l'experiència personal i acústica de l'autor.

Al tercer bloc, sempre present i constant el tema tan camonià del "desconcerto" del món, hi trobam una sèrie de llibres com *Peregrinatio ad Loca Infecta*, *Exorcismos*, *Camoës dirige-se aos Seus Contemporâneos*, *Conheço o Sal... e Outros Poemas*, *Sobre esta Praia...* que constitueixen per a mi la part més sòlida, considerable i madura de la seva obra.

Ell la definia com un procés testimonial i, a més de dir que la millor art de la poesia "consistirà en donar expressió a tot allò que el món (dins i de fora) ens va revelant", parlava de la creació poètica "sentida no tant com expansió romàntica sinó com a meditació sobre el destí humà i el propi fet de crear llenguatge".

L'any 1977, gairebé al final de la seva vida, va rebre el premi internacional Etna-Taormina pel conjunt de la seva obra poètica i va ser condecorat amb la Ordem do Infante D. Henrique pels serveis prestats a la comuni-

Caricatura per a un cartell. Recital de poesia a la Brown University. Octubre 1978

● Home de caràcter fort i independent, no volia ser un escriptor nocturn i de diumenges

tat portuguesa. Però tot i que abans de morir s'estava gestionant la seva candidatura al Nobel, va ser un autor malcompès i sobretot malvist pel seu caràcter crític i la seva independència.

Ell ho tenia assumit:

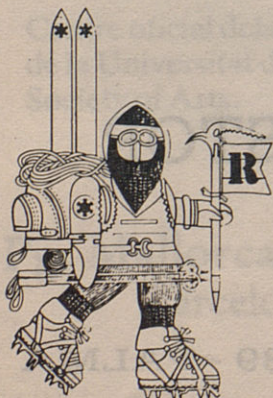
"He mudat de pell, de continent, de vida, de nacionalitat, de tot menys de mi mateix, durant anys i anys".

Havia nascut l'any 1919 i va viure la literatura com una passió obsessiva, lúcida i devoradora.

CAMOES ES DIRIGEIX ALS SEUS CONTEMPORANIS

*M'ho podreu robar tot:
les idees, les paraules, les imatges,
i també les metàfores, els temes, els motius,
els símbols i la primàcia
en les dolors sofertes d'una llengua nova,
en la comprensió d'altres, en el coratge
de combatre, jutjar, de penetrar
en reductes d'amor per als quals sou castrats.
I podreu endemés no citar-me,
suprimir-me, ignorar-me, aclamar fins i tot
altres lladres més feliços.
No m'importa: perquè el càstig
serà terrible. No sols quan
els vostres nés no sàpiguem ja qui sou
m'hauran de saber millor encara
del que fingiu que no sabeu,
sinó que tot, tot el que laboriosament robau,
revertirà sobre el meu nom. I serà meu,
tingut per meu, contat com meu,
fins i tot el poc i miserable
que, vosaltres sols, sense robar, haureu fet.
No tindreu res, en absolut: ni els ossos,
que s'haurà de cercar un esquelet vostre
perquè passi per meu. I perquè uns altres lladres
semblants a vosaltres, de genolls, hi posin flors al
túmul.*

Assís, 11 de Juny 61

ESPECIALISTES EN ARTICLES
DE MUNTANYA, CAMPING I ESQUÍ

ES REFUGI

Pl. Palou i Coll, 10 (Banc de s'Oli)
Telèfon 71 67 31
07002 CIUTAT DE MALLORCA

FES-TE CONÈIXER

Anuncia't en

EL MIRALL

OBRAS DE JORGE DE SENA

TRINTA ANOS
DE
CAMÕES1948-1978
(ESTUDIOS CAMÕESIANOS E CRÍTICAS)

I VOLUME

edições
70

252

JORGE
DE SENA

Senyals de foc

JORGE DE SENA

40 ANOS
DE SERVIDÃO

OBRAS DE JORGE DE SENA

OS
GRÃO-CAPITÃES
(CONTOS)edições
70

JORGE DE SENA

o reino
da estupidez-I
Edição aumentada

Proa

Escalbruix
Revista LiteràriaCOMMEMORACIÓ
DEL MIL·LENARI

La revista "ESCALBRUIX" organitzarà la segona setmana de desembre un acte en commemoració del mil·lenari de la Nació Catalana.

A l'esmentat acte es farà la presentació del nou número de la revista, amb la col·laboració de poetes de l'entitat de Blai Bonet, Miquel Martí Pol, Josep M. Llompart, Margalida Pons, Carles Duarte, Miquel López Crespi, Miquel Cardell, Antoni Nadal, i d'altres...

Josep M. Llompart parlarà de la tasca dels poetes catalans en la història de la nostra nació.

Hi haurà també una ponència a càrrec d'un rellevant intel·lectual del Principat.

Per a finalitzar l'acte es farà un petit refrigeri amb bons vins de la nostra terra.

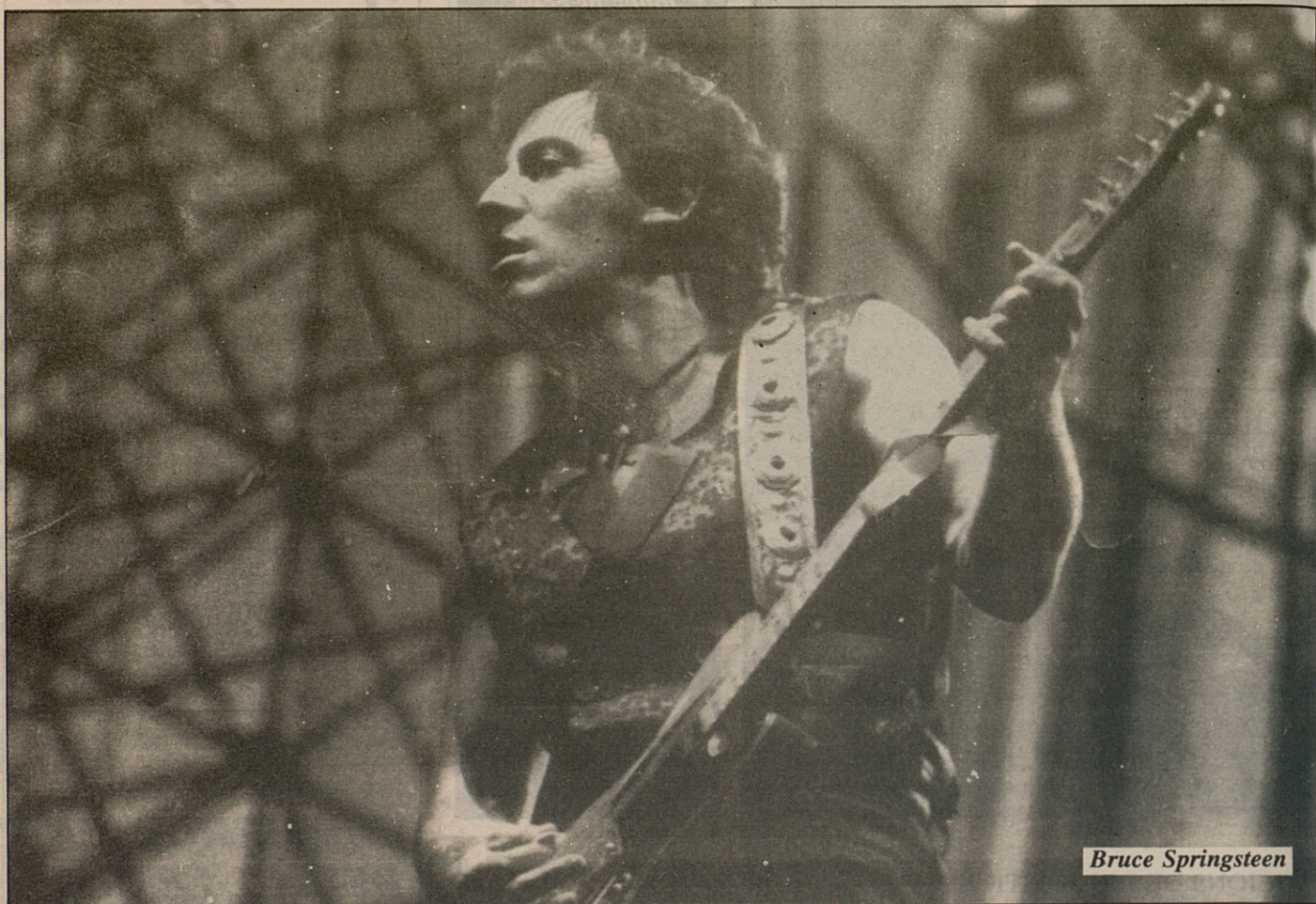
NOCIONS DE LINGÜÍSTICA

Sent els meus fills parlant anglès entre ells. No sols els més petits sinó també els majors i conversant amb els més petits. No van néixer aquí, tots van créixer tenint a les oïdes el portuguès. Però en anglès converses, no seran només americans; es dissoldran, es dissolen en un mar que no és d'ells. Que vinguin a parlar-me dels misteris de la poesia, de les tradicions d'un llenguatge, d'una raça, d'allò que no es pot dir sinó és amb l'experiència d'un poble i d'una llengua. Bajanades. Les llengües, que duren segles i fins i tot sobre-viuen oblidades en altres, moren cada dia en la quequesa d'aquells que les van heretar: i són tan immortals que mitja dotzena d'anys les suprimeix de la boca dissolta sota el pas d'una altra raça, d'una altra cultura. Tan metafísiques, tan intraduibles, que es fonen així, no en els alts cels, sinó en la caca quotidiana d'altres.

Octubre 70

ESTAN PODRIDES LES
PARAULES

Estan podrides les paraules -de passar per sòrdides mentides de canalles que les-empren al revés igual que el seu caràcter. I podrides de somnàmbuls els pobles davant la maldat solta de què viuen la quotidiana pau de la injustícia. Emprar-les pures- ¿com podran ser pures si cauen al silenci en què els més purs no saben ja on la netedat acaba i la corrupció comença? ¿Com podran ser pures si la infàmia les cobreix tot d'una de gargalls? Estan podrides: i amb elles es podreix el món i es dissol en fang la creació de l'home que persisteix en tots sols lliurement on les paraules quedin com a torres dreçades sexe d'homes entre el cel i la terra.

Bruce Springsteen

DRETS NORANTA MIL HUMANS EN EL CAMP NOU

TOMEU HOMAR

Quan anava en el tren metropolità camí del Camp Nou, no vaig poder evitar pensar que anava a participar en un esdeveniment històric.

Youssou N'Dour, Peter Gabriel, Tracy Chapman, Sting, Bruce Springsteen i El Ultimo de la Fila junts, en un mateix concert, per celebrar el *Quaranta Aniversari de la Declaració dels Drets Humans* i per reivindicar la seva aplicació.

Sí, un concert d'aquestes mides no era un concert qualsevol i així ho vaig comentar a la meua amiga amb la qual assistia al concert:

-Sí, duc entrepans de formatge i de mortadela. Es pa és "pan Bimbo", però, què vols? no hi havia res més. Llavors, ja comprarem qualche cosa per beure, una coca-cola o una cervesa. -No, jo vull una coca-cola, no m'a-

grada la cervesa i..., em contestà ella molt nerviosa.

-El que jo te deia és que el concert d'avui no és com els altres, sinó que és més que un concert; bé, és igual, deixa-ho córrer.

Mancava una hora per a començar l'espectacle quan nosaltres entràrem i l'estadi ja era ben ple.

L'hora d'espera la passàrem contemplant les ones mexicanes (a les quals hi participaren activament, entre d'altres personalitats, Pujol, Núñez i Maragall) i els batuts que els castellers s'entaferraven cada vegada que un d'ells passava del segon sostre. A les vuit i quart sortiren els sis artistes a l'escenari cantant la cançó de Bob Marley "Get up, stand up" de la qual Manolo García ens oferí una versió molt seva. I començà el concert.

Youssou N'Dour en fou l'encarregat. Més de mitja hora de ritmes, música i dances africanes escalfaren el ja escalfat Camp Nou. No eren molts els que coneixien el senegalès protegit de Peter Gabriel, però a tots ens va fer botar i ballar.

El Ultimo de la Fila, el grup barceloní amb més força creativa del panorama musical de tot l'Estat Espanyol, fou el segon en actuar. I què vos he de dir? Imaginau-vos, Manolo García i Quimí Portet davant 90.000 persones. Sensacional.

-“Com estem?” saludà en català Sting abans de començar la seva actuació.

-Què n'està de bo!- sospirà la meua amiga amb un carregat to eròtic, mentre es posava de puntetes per veure'l millor.

Sting cantà cançons dels Police i dels seus darrers discos. Ens convidà a cantar en castellà "Ellas bailan solas" mentre el Camp Nou s'il·luminava amb mils de foguers encesos. "Yo cantó ahorra, luego todas juntas", ens digué l'antic policia.

Peter Gabriel ens feu oblidar la màgia d'Sting ben aviat. Amb un muntatge genial de làssers i braços mecànics i un joc de llums excepcional, Peter Gabriel ens recordà que Biko morí per la llibertat i dignitat del seu poble. Creis-me, noranta mil punys copejant l'aire i noranta mil veus cantant alhora "Biko, Biko, Biko" emocionen a qualsevol.

Un vídeo explicatiu de cada un dels articles de la Declaració dels Drets Humans marcà la meitat de la vetlada. Els artistes del vídeo, d'aquesta manera, també se sumaren a la noble causa de la defensa dels Drets Humans.

Tracy Chapman i la seva guitarra ens tranquil·litzaren durant mitja hora, mentre repreníem noves forces i

• Amb un muntatge genial, Peter Gabriel ens recordà que Biko morí per la llibertat i la dignitat del seu poble

• Youssou N'Dour, ritmes, música i dances africanes que encalentiren el ja encalentit Camp Nou

esperàvem Bruce Springsteen i The Street Band.

Bruce Springsteen i la Banda del Carrer no ens deixaren respirar. Les cançons se succeïen a un ritme vertiginós. A mitja actuació aparegué Sting mentre començaven a sonar els primers arpegis de "The River". Sting i Bruce cantaren junts la cançó. Dos estils ben diferents per a una mateixa cançó. El resultat fou extraordinari.

Acabada l'actuació del "Boss", pujaren altra vegada tots els artistes damunt l'escenari. "Chimes of freedom", l'himne de la gira (gràcies a la insistència de Springsteen), el cantaren conjuntament. L'antiga cançó de Bob Dylan recordà tots aquells que han sofert per les seves idees:

"Repicant per les ferides que mai foren curades, pels confosos, acusats, maltractats, trepitjats i desgraciats, i per cada persona penjada en tot l'immens univers, nosaltres vérem les campanades de llibertat entre flames."

i, una vegada més, el "Get Up, Stand Up" de Bob Marley ressonà dins l'estadi. D'aquesta manera acabaren les vuit hores d'un magistral concert.

No va ésser molt fàcil tornar a la realitat.

-De què el vols, de formatge o de mortadela?

-Què?

-No en vols? -em digué la meva amiga, assenyalant-me l'entrepà.

Sí. Vull es de formatge, però anem a cercar una cervesa, tenc sa boca seca.

FES-TE CONÈIXER

Anuncia't en

EL MIRALL

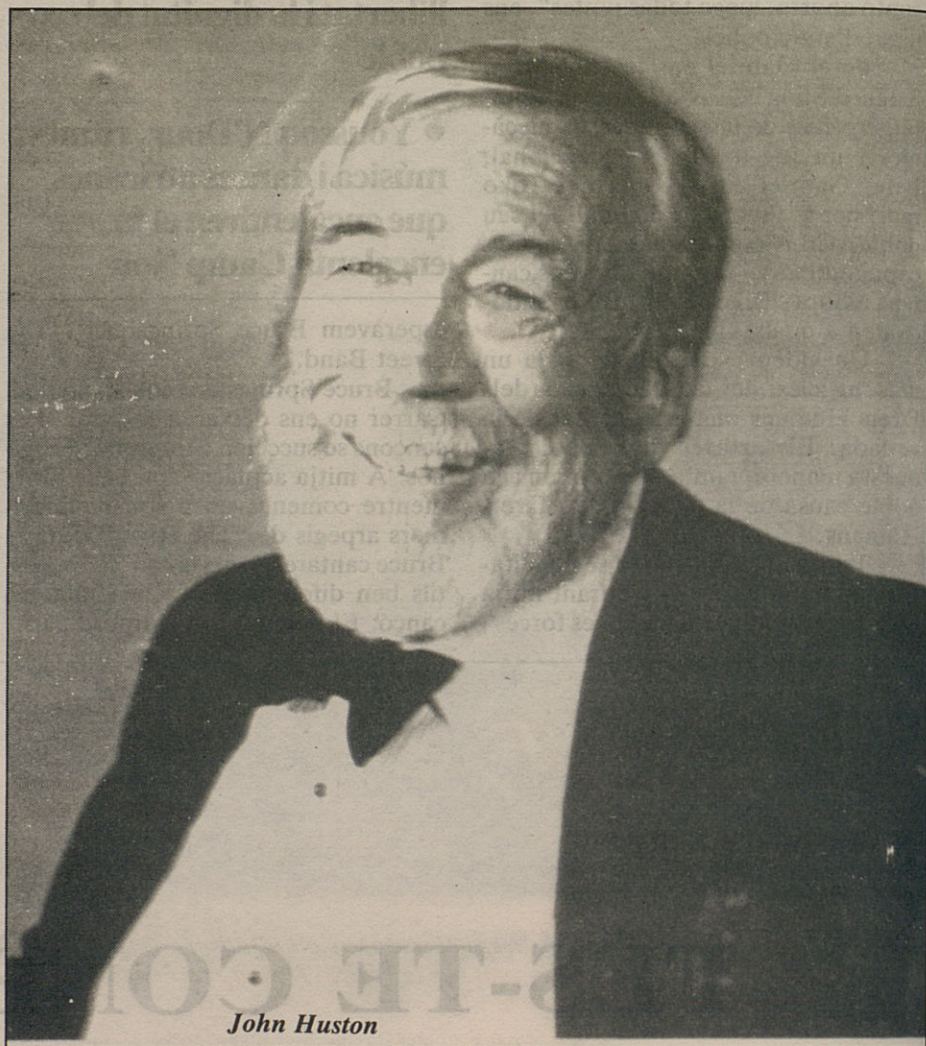
TOT ESPERANT ELS MORTS

JOAN COMPANY

Sens dubte que una de les pel·lícules més esperades dels darrers mesos, i que incomprendiblement encara no s'ha projectat a Ciutat, és "The deads" ("Els morts") de John Huston; com tots sabem és la darrera pel·lícula que signà el gran director americà abans de la seva mort. Sembla que en aquesta ocasió, la crítica, a l'inrevés del que passà amb les seves dues anteriors obres, s'ha mostrat unànime a l'hora d'alabar el film, qualificant-lo en moltes ocasions d'obra mestra, cosa que no fa més que augmentar les ganes de veure aquesta adaptació d'un relat breu de Joyce al cinema, un relat que per a mi, a més d'ésser un dels relats més suggestius que mai he llegit, em sembla que ha d'ésser d'una extrema dificultat dur-lo a la pantalla, a causa del caràcter intimista que va prenent la narració a mesura que avança.

Hom sempre ha pensat que les obres literàries que millor es poden adaptar al cinema són aquelles en les quals l'acció hi juga un paper fonamental o almenys molt important, d'aquí el repte que representa aquesta adaptació. Si comparem les novel·les "El falcó maltès" i "Sota el volcà", haurem de convenir que la primera resulta molt més cinematogràfica que la segona, i d'aquí que el geni de Huston pogués manifestar-se molt millor en l'adaptació d'una novel·la policíaca que en la que reflecteix les cabdries d'un borratxo fins que arriba al delirium tremens; tal volta és per això que l'adaptació de la novel·la de Hammet és considerada per tothom una magnífica pel·lícula i la de Malcolm Lowry fou posada a parir per la majoria dels crítics. De totes maneres sempre he cregut que ni l'una era una obra genial ni l'altra mereixia tantes garrotades com rebé atesa la facilitat, teòrica almenys, de l'una i la dificultat de l'altra.

Sembla que Huston hagi volgut rescabalar-se del fracàs que li assenyalaren molts cinèfils arran de "Sota el volcà" adaptant aquest conte, el darrer de la sèrie a la qual Joyce anome-

John Huston

nà "Dublinesos", que per cert és el títol que porta la versió castellana, que per aquestes terres estarem obligats a veure, en una d'aquestes incomprendibles i estúpides mutacions del nom original d'una pel·lícula a què ja ens tenen tan acostumats. En aquest cas, l'èxit, almenys de crítica, sembla ja assegurat, però no puc menys de mostrar un cert escepticisme... "Els morts" és una de les narracions més colpidores i reeixides; Joyce, amb una absoluta mestria ens descriu la festa anual que les senyoretes Moka fan pels dies de Nadal: les petites incidències que any rera any hi tenen lloc, un rerafons històric marcat pel moviment nacionalista, uns convidats que són un any més vells que l'any passat, tota la festa ha rutllat bé, com calia, és a

dir, com sempre, fins que una música llunyana ho trasbalsa tot,... La profunditat psicològica dels personatges, la visió d'ells mateixos a través del temps, de la seva precarietat, de la seva misèria i de la seva inseguretat, em semblen, en el context argumental de la narració de Joyce, difícilment traslladables a un altre camp que el literari; però Huston és Huston, és el gran mestre, un dels monstres sagrats, possiblement el millor adaptador d'obres literàries al cinema, recordem a més de les que l'han fet famós de cara al gran públic, les magnífiques adaptacions de "Reflections in a golden eye" i de "Wise blood", ambdues, i juntament amb l'obra de tota una vida fan que, amb espectació i vertaderes ganes esperem "Els morts". ■

L'ENTORN DE TRES LLIBRES DE POESIA

A. VIDAL, D. PONS i A. VIDAL FERRANDO)

PER ROSSELLÓ BOVER

La inexistència d'un context literari, en què la poesia gaudeixi de l'estatus que li correspon, és un fet característic del nostre segle. Ja deu fer uns dotze o quinze anys que el malaguanyat Rafel Lladres va obrir la llibreria Cavall Verd, especialitzada exclusivament en poesia. Deshores, Josep M. Llopart ho considerava un signe del recobriment del gènere. "La vella princesa de la Renaixença, venida com mai, ha dit prou i vol tornar al lloc que li pertoca. De fet, a tot el país dels Països Catalans, la poesia torna a l'avantguarda; i dic "avantguarda" en la plenitud del mot. Ara mateix, a Mallorca, els poetes joves, inèdits o poc coneguts, ja són legió" ("Avui", 10-VII-1977). Un poc més de deu anys més tard hem de confirmar que alguna cosa ha canviat, i no precisament per millorar. Les brillants expectatives que Llopart augurava semblen haver-se esvaït. Potser Cavall Verd, en una penosíssima decadència, ara té també, un símbol: el de l'enfonsament del gènere. Però la desfeta no s'ha produït, com alguns podrien pensar, a causa de la desertió dels poetes, sinó per altres motius més complexos que no podem anar a detallar. Els poetes, potser ja definitivament assignats a la seva condició marginal, perseveren.

Dic tot això per començar a parlar de tres llibres, els autors dels quals varen iniciar-se en el quefer poètic durant aquest hivern de Sant Martí que precedí l'actual i rigorós hivern. Al capdavant, ara per ara, trobem tres veus que clamen en el desert. Referencem a *Els dies tranquils*, d'Antoni Vidal; *Territori d'incògnites*, de Damià Pons i Pons; i *A l'alba lila dels dies*, d'Antoni Vidal Ferrando. Són tres llibres ben diferents, tres personalitats ben marcades, que han recorregut camins ben diferents, que no tenen res en comú. Potser aquesta és la característica que els defineix millor. Si, per un costat, Damià Pons va ser el primer d'ells a publicar, també és el més recent, ja que fins avui s'ha mantingut en un silenci quasi absolut. Andreu Vidal, en canvi, ha demostrat una gran constància i una gran capacitat, que li ha valgut el reconeixement de bona part de la crítica. Al contrari, Antoni Vidal Ferrando ha començat a publicar la seva obra un cop ja superada la etapa de joventut, que ha restat inèdita. Comencem pel més jove dels tres,

Des del sarcasme a l'idealisme, tot passant per la crítica, Damià Pons apareix com un poeta ple de vitalitat.

Andreu Vidal i Sastre, que és també el que ja té una obra més àmplia. Es va donar a conèixer als deu anys amb *Xicraini, nit de portes cremades* (1977). Va col·laborar en experiències tan singulars com la revista "Blanc d'Ou" i les col·leccions "La musa decapitada" (on edità *Aixall Híctic*, 1977) i "Tafal" (on va treure *Exercicis de despoblació i Llibre de les virtuts* en 1978 i 1980 respectivament), col·leccions engendrades i mantengudes per Angel Terron i ell mateix. Posteriorment va rebre el premi Ciutat de Palma amb *Necròpsia* (1984). A l'últim llibre, *Els dies tranquils*, Andreu Vidal continua, amb una tècnica ja no tan intuïtiva com abans, l'exercici de penetració en el tema de la mort, de l'autodestrucció i del mal en què es basaven així mateix els llibres precedents. A la primera part s'enfronta (i ens enfronta) a la realitat esfereïdora del nostre no-res: "aquest silenci vast, / ferit d'aromes i colors terribles", de què parla al poema

"Azbe", on la gestació i la mort -com més tard també ocorrerà a "El penjat"- es converteixen en un mateix fet. Moltes de les composicions, de caràcter narratiu i discursiu alhora, són el resultat de la creació d'uns personatges i de llurs històries que generen un discurs, el poema, adreçat a un personatge generalment femení. Hi veim un món poblat pels monstres del nostre interior. A partir de referències a l'aspecte extern de la mort (la putrefacció, els verms, etc.), el poeta ens presenta una altra realitat encara més desoladora: "un laberint / de línies buides que relliga / la pols amb la pols, l'humit amb l'humit, / el fosc amb el més fosc", ens diu al poema "La quinta estació". Els dies tranquils es clou amb una última part, "Poesia Esparsa (1984-1987)", on recull sis poemes d'una extensió més o menys semblant als de les anteriors i uns altres sis poemes breus, que realment formen una sola unitat, caracteritzats per una tècnica distinta. En els primers domina el desig autoanihilador de fondre's amb la realitat externa ("ja només vull / restar per sempre en la cosa mirada", diu a "Bagaso"), encara que en algun moment (com a "Refregerium" el poeta es lliuri a un humor macabre, aliè de la major part de l'obra).

Damià Pons i Pons fa una poesia d'intencions i plantejaments absolutament distants dels d'Andreu Vidal. Es va donar a conèixer amb *Teranyina* (dins el volum col·lectiu *Temptant l'equilibri*, 1973), al qual seguí *Mapa del desig* (1977). *Territori d'incògnites*, publicat esplèndidament per Edicions Atàviques amb il·lustracions de Biel Thomàs, recull un material que és continuació directa de *Mapa del desig*. La referència "geogràfica" del títol i la datació de quasi tots els poemes no ho amaguen en absolut. Per a Damià Pons l'acte de la creació poètica ("El poema és incert quan arranca el bolígraf / començant un viatge sense nord ni destí"), s'alterna amb l'anàlisi de la passió amorosa o àdhuc la reflexió civil. Es tracta de constants que ja apareixien als poemaris precedents, amb els quals *Territori d'incògnites* coincideix en una expressivitat personalíssima i original. Això no obstant, el llibre es ressent de la manca d'unitat real, originada pels diversos tons i circumstàncies que han concorregut en la creació de cada poema. Des del sarcasme de "Faré un tancat amb

tres cordes de pita" a l'idealisme paternal de "Seràs heroi d'un mapa i amb cada alè", tot passant per la crítica de "1936: afusellament dels horitzons", Damià Pons apareix com un poeta ple de vitalitat. La poesia és concebuda per ell com la recerca impossible d'una enervorida humanitat que li fa adorar els errors i creure només "en els camins incerts".

Finalment, quant al santanyiner Antoni Vidal Ferrando, hem de recordar que ja havia publicat *El brell dels jorns* (Premi "Ausiàs March" 1985) i *Racó de n'Aulet* (Premi Ciutat de Palma 1985). Ara acaba de treure a la llum *A l'alba lila dels alocs* (Premi "Bernat Vidal i Tomàs" 1988). La recerca de l'eufonia i de l'elegància expressiva, a partir de la poesia entesa també com a treball d'investigació del llenguatge, s'adverteix al títol del volum. *A l'alba lila dels alocs* es divideix en dues parts d'una extensió desigual (la primera consta tan sols de deu poemes; la segona, en canvi, la duplica) i un poema final ("Escolt") que clou el volum. Tots els poemes estan escrits en versos decasíl·labs sense rima, és a dir, estramps. Aquesta forma mètrica ben clàssica en les nostres lletres sempre és usada per Vidal Ferrando amb una pulcritud màxima. Hom arriba a pensar que es tracta d'un motlle en el qual el poeta tracta d'encabir l'experiència personal, el material pròpiament dit, que vol transmetre. Antoni Vidal demostra esser un poeta equilibrat, allunyat de qualsevol estridència, que es conforma amb els dons de la paraula i de la vida. A diferència d'Andreu Vidal i de Damià Pons, la seva poesia parteix d'una tradició poètica molt més arrelada a casa nostra. Bàsicament *A l'alba lila dels alocs* analitza dues vivències essencials, l'amor i el pas del temps, que al llarg del llibre s'entremesclen fins a fer-se, un i altre, inseparables ("l'eternitat és un vaixell que enyora / les platges del teu cos inesbrinables"). Aquesta proposta poètica d'Antoni Vidal Ferrando és impregnada pel paisatge casolà, íntim, que concorda amb els horitzons aparentment reduïts que persegueix amb la poesia, tal com sintetitzen els últims versos del llibre:

*I envelliré parlant-vos
de meravelles, del que estim, enigmes
somniais, fracassos. Altra cosa no
anhel, car, de tots el plaers,
l'amor
és el confi i el mot és el miracle.*

Andreu VIDAL, *Els dièss tranquils*. (València, Gregal Llibres, 1988).

Damià PONS, *Territori d'incògnites*. (Lluçmajor, Edicions Atàviques, 1988).

Antoni VIDAL FERRANDO, *A l'alba lila dels alocs*. (Palma de Mca., Ed. Moll, 1988).

ELS NACIONALISTES A LA URSS. ELS RUSSOS, I ELS ALTRES, A L'ERA GORBATXEV

VICENT PARTAL

M.S.

A Prada 1988, es presentà el llibre Els nacionalistes a la URSS. Els russos, i els altres, en l'era Gorbatxev. L'autor és Vicent Partal, del País Valencià, en edició d'El Llamp, que segueix en una clara trajectòria de llançament dels nostres valors catalans.

El llibre és una síntesi de tot el que passa a la URSS des del punt de vista d'un nacionalista. Es tracta d'un estudi informatiu, sense pretensions polítiques, que es forneix, sobretot, de reculls i informacions arreglades per l'autor. A manera d'anàlisi, ens fa observar a la introducció que hi ha nacionalistes -regionalistes- ucraïnesos que conceben "terceres vies" a la valenciana, o com els letons reivindiquen un Comitè Olímpic propi. Al meu veure és un llibre, sobretot en aquests moments de discussions nacionalistes entre ètnies, que serveix de gran informació i coneixements per a aquells que seguim, des d'una perspectiva nacional, la perestroika a la URSS.

dossier **MAIG 68**

DARRERA NOSALTRES. LA SELVA.

Dossier Maig 68 (darrer nosaltres, la selva... Davant, el desert!). Visió crítica del Maig del 68 i de la Primavera de Praga en 12 pàgines ben il·lustrades. L'ha editat l'Ateneu Llibertari Estel Negre. Si us interessa, podeu adreçar-vos a l'Ateneu Llibertari Estel Negre, apartat de correus 1666, 07080, Ciutat de Mallorca.

Barricada Internacional és una publicació quinzenal del Front Sandinista d'Alliberament Nacional de Nicaragua. S'edita en anglès i espanyol a Managua i Barcelona. La subscripció anual a Barricada Internacional costa 3.500 ptes. Si us hi voleu subscriure, podeu enviar un gir postal a l'apartat de correus 9542, 080800 de Barcelona, a nom de *Barricada Internacional*. Inclou notícies breus d'actualitat, anàlisis de situació, reportatges especials sobre la vida del camp, l'economia política interna, el desenrotllament de l'agressió militar, les gestions per la pau, extractes de discursos dels dirigents sandinistes, notes de l'Amèrica Central i del Carib, una pàgina cultural, etc.

T.H.

POBLES

PEP MESSA

Tenc a les mans, per enquadrar, els primers 25 fascicles de "POBLES", que distribueix *Diario de Mallorca* i edita "KROM, S.A.". N'han aparegut 38, puntualment cada setmana.

Potser és el moment de significar l'obra que hi duen a terme els coordinadors, Alexandre Ballester i Joan Payeras, en una tasca d'aconseguir que el monogràfic de cada poble sigui la suma de les col.laboracions de cada poble, aprofitant el marc de difusió que proporciona la revista per a la publicació de reportatges, informacions, treballs de recerca i investigació locals.

Seria curiós d'examinar el grau de resposta que han rebut i conèixer els referents culturals/informatius de cada població, saber els temes que han aportat més informació, la qualitat, la originalitat, els tòpics; remarcar com, quantes i què han estat les col.laboracions en català; constatar els diferents nivells de normalització d'uns municipis respecte d'altres, incloent-hi les institucions, entitats, associacions.

"POBLES" és un setmanari en castellà (la confusió dels títols, tan practicada per les nostres institucions!) que publica dues seccions fixes d'Alexandre Ballester en català, *VISIO*, descripció lírico-geogràfica de cada comarca, notable pel gran nombre de topònims que conté incorporats en un text que podria ser de difícil lectura però que es-

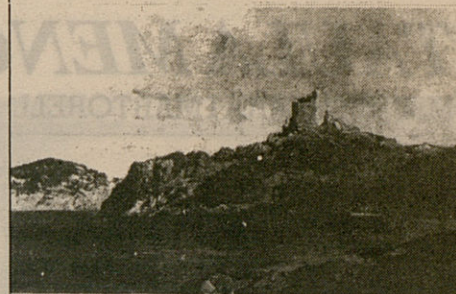
devé senzill, precís, de gran bellesa plàstica; i *AQUESTA TERRA*, definició que il.lustra el planell de cada lloc; i inclou en català els articles els originals dels quals hi són escrits. Probablement, la tasca de Ballester i Payeras no ha estat aliena al fet que l'Editorial decidís adoptar el model estandard de llengua i la correcció dels textos.

En el moment actual en què sembla que els mitjans de comunicació escrits s'han posat d'acord per obviar ostensivament el català, crec que cal el comentari que aquesta revista es mereix.

Miguel Bennàsar Alomar

CABRERA

La Junta Gubernativa de Mallorca y los prisioneros del ejército napoleónico

AJUNTAMENT DE PALMA

CABRERA. LA JUNTA GUBERNATIVA DE MALLORCA Y LOS PRISIONEROS DEL EJÉRCITO NAPOLEÓNICO DE MIQUEL BENNÀSSAR ALOMAR, AJUNTAMENT DE PALMA, 1988. T.H.

Primera obra de l'autor (Palma, 1961), que pretèn oferir una llum de desvetli, davant la literatura romàntica, una veritat històrica que va influir decisivament en l'esdevenir de les funcions institucionals de l'arxipèlag balear durant l'anomenada "Guerra del Francès", moment en què la petita illa de Cabrera fonamentà una llegenda negra que aquest llibre vol suavitzar.

Oms, 50-b P. O. Box 696
07003 PALMA DE MALLORCA
Balears

Carles III, 2-b
EIVISSA
Balears

Plaça del Príncep, 4
MAÓ - MENORCA
Balears

Tels. (9)71/71 13 46* - 72 38 42*
Tx. 68705 - 68714 bima E

Tels. (9)71/31 24 72 - 27
Tx. 69318 - 69015 bima E

Tel. (9)71/36 70 13
Telèx 69434 bima E

ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA

LA PRESÈNCIA SILENCIOSA DE LA TAULA MENORQUINA

MIQUEL FERRÀ I MARTORELL

És generalment sabut que tres eren els monuments megalítics de la nostra cultura talaiòtica, present i viva a les illes de Mallorca i Menorca, les propiament dites Balears, fins temps posteriors a l'any 123 abans de Crist, ja dintre de la Dominació Romana. El talaiot, mena de torre fortificada, es troba en quantitat i relativa qualitat de conservació a una i altra illa. El mateix podríem dir de les habitacions naviformes o cambra en forma de barca cul amunt. No és així, però, en el que pertoca a les "taules", dues grans peces de roca rectangular, una fent de peu i l'altra de tauler, que donen l'aparença de taules per a gegants, circumstància que féu pensar als lletraferits d'antany que els primitius pobladors balears eren d'una grandària força considerable i anaven armats amb porres de plom. Els esquelets que posteriorment han analitzat els arqueòlegs donen una realitat molt diferent. L'home talaiòtic era més aviat de baixa estatura i la seva mitjana de vida no depassava els quaranta anys. Però les taules, certament nombroses a Menorca, són totalment absents a Mallorca... I això ens fa fer el plantejament de la primera pregunta: si la cultura megalítica de Mallorca i Menorca era la mateixa, si uns i altres pertanyien a la mateixa raça i creences, si ambdós tenien similars costums i tècniques, si destacaren els de l'illa major i els de la menor en l'art de guerrear a cop de fona o de bastir muralles ciclòpies, si cap diferència hi ha entre la ceràmica i els objectes de bronze d'una i altra localitat... per què es troben "taules" a Menorca i són pràcticament

● L'home talaiòtic era més aviat de baixa estatura i la seva mitjana de vida no depassava els quaranta anys

Taula de Trepucó, a Menorca

desconegudes a Mallorca? I tot i amb això... què era la taula? Una mena de trona des d'on els sacerdots predicaven als seus fidels? Un lloc funerari on els difunts eren exposats als déus, sota la volta del cel i la influència dels astres? O, com a l'Índia, el lloc on es dipositava el mort per tal que fos devorat per les aus de rapinya? O un altar on el cadàver seria incinerat al davant del públic com fan altres cultures primitives d'Àsia i Amèrica? De totes maneres, la versió més verossimil, és probablement la del prestigiós arqueòleg Mas-caró Pasarius, el qual exposava en certa ocasió que les "taules", en forma de "tau" o de lletra T, són segurament la figura del

bou o del brau estilitzats, és a dir, un disseny simbòlic o reduït a les línies bàsiques. Aquest punt de vista és força versemblant puix que essent el "bou", el "taurus", la divinitat cabdal de l'home talaiòtic (són freqüents els bous de bronze trobats a Mallorca i de tothom coneguts els de Costitx), no seria estrany que els fons menorquins haguessin volgut representar en pedra, a la placeta central de cada un dels seus poblats, aquella idolatrada figura zoomòrfica. Amb tot... i fora d'hipòtesis i opinions contraposades, l'interrogant es mantindrà per a sempre sobre aquestes taules de roca en les quals menjaven els mitològics gegants guerrers. ■

SUPERXANSAS

Carrer Major, 27 - Telèfon 58 16 18

FELANTX

EL CENTRE DE SON CANALS I L'EDUCACIÓ D'ADULTS

JOANA LLADÓ/FELIP MUNAR*

Motivar i capacitar als ciutadans per a facilitar-los una participació activa i crítica en el desenvolupament i configuració de la vida comunitària és, en el fons, l'objectiu primordial de l'educació d'adults.

La intervenció socio-educativa en el camp dels adults es mou dins tres grans àmbits: En primer lloc, es preocupa de l'alfabetització i de proporcionar uns estudis primaris i bàsics a totes aquelles persones que no foren escolaritzades en el seu moment o que reberen una formació deficient. Cal entendre, també, l'educació d'adults com un tipus més de formació contínua o permanent dels individus culturitzats i de la població activa en general. La darrera àrea d'intervenció que es pot assenyalar és la que fa referència a la promoció humana i cívica de determinats sectors socials, freqüentment els més mancats.

Entesa d'aquesta manera, l'educació d'adults, és un instrument de conscienciació, com diria Paulo Freire, de canvi i lluita contra les alienacions econòmiques i culturals i d'elaboració d'una cultura alliberadora, genuïna i autèntica. És una eina prou vàlida per a incidir sobre la persona en totes les seves extensions i possibilitats: treball, oci, vida cívica, familiar... tot intentant un desenvolupament harmoniós de les seves capacitats físiques, intel·lectuals i morals.

En un primer moment les tasques de les escoles d'adults pretenien enforçar les seves activitats en la consecució d'aquelles ensenyances que havien deixat de rebre durant l'edat infantil. Des de principis d'aquest segle es denota, per part dels governants del nostre país, una preocupació per l'educació d'adults que es concretava fonamentalment en l'alfabetització, com es pot constatar en tot un seguit de decrets que en aquest moment no cal ressenyar. El que sí cal apuntar, tal vegada, és que durant la segona república s'assisteix a una nova concepció d'e-

Racó d'una exposició de llibres antics. Curs 1987-88.

● **L'educació d'adults és un instrument de conscienciació, de canvi i lluita contra les alienacions econòmiques i culturals.**

ducació d'adults, més d'acord amb l'actual, i que suposa qualcom més que la simple alfabetització o la consecució d'un certificat d'escolaritat. Fins al final del període franquista no es reprendrà aquesta concepció que es manifesta en una sèrie de col·lectius i escoles que defensaven la necessitat d'uns nous continguts, metodologies i materials específics completament diferents als altres nivells educatius. Amb la transició democràtica moltes d'aquestes iniciatives populars foren assumides per l'administració com un

servei públic per tal de respondre a les exigències i a les necessitats d'una societat pluralista.

EL CENTRE D'ADULTS SON CANALS

La necessitat d'adaptació a les noves exigències culturals i socials fa indispensable un nou aprenentatge i un reciclatge constant i renovador. Dins el pla de treball de l'educació d'adults -parlarem concretament del Centre de Son Canals- resten allunyats els conceptes tradicionals del sistema educatiu.

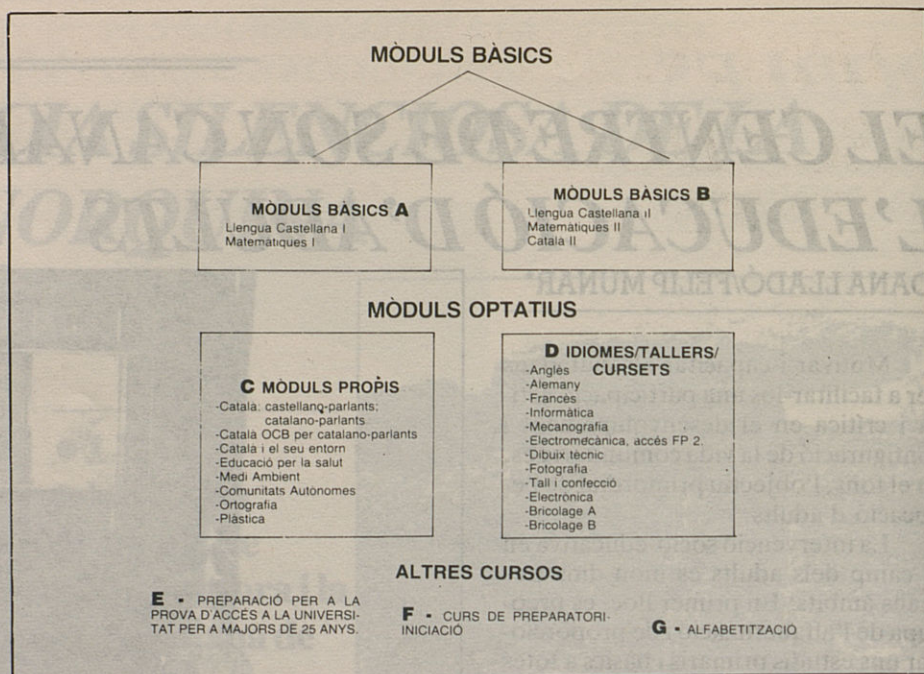
Ara bé, una vegada establerta la necessitat inalienable de la formació d'adults cal esbrinar com, de quina manera s'ha de portar a terme amb el mitjà que tenim. El Centre d'Adults Balears té ben clar que els programes s'han d'emmarcar dins tres fonaments -seguint la pauta del "Llibre Blanc"-: funcionalitat, flexibilitat i participació. Els objectius generals del centre i cap a on es dirigeixen totes les accions

• Cal aconseguir que l'adult es responsabilitzi del seu propi aprenentatge.

són sis: 1.-Contribuir a la formació d'un ciutadà democràtic, desenvolupant l'esperit de comprensió, tolerància i solidaritat. 2.-Desenvolupar habilitats que possibilitin un aprenentatge posterior, és a dir, preparar per a una educació permanent. 3.-Desenvolupar dins l'adult la capacitat de comprendre, apreciar, transformar i enriquir les relacions de l'home amb el seu medi. 4.-Desenvolupar actituds socials positives que facilitin a l'adult la participació dins l'àmbit familiar, laboral, local, etc. 5.-Desenvolupar la capacitat de judici crític de l'adult, especialment perquè sia capaç de seleccionar i d'interpretar els missatges dels diferents mitjans de comunicació i utilitzar-los per a la seva pròpia formació. 6.-Cercar respostes satisfactòries a les necessitats bàsiques de l'adult.

És així que tanta importància té el programa com la forma, el com, la concepció que té l'educador d'adults respecte l'ensenyament. És primordial que aquest educador esdevingui animador del grup, que no se centri en la transmissió de coneixements, sinó que ha d'aconseguir que l'adult es responsabilitzi del seu propi aprenentatge, animant-lo, escoltant-lo i creant, entre tots, una atmosfera estimuladora de treball, dins un pla educatiu horitzontal; el docent esdevé, d'aquesta manera, un coordinador, que ha de propulsar una tasca participativa i en-grescadora.

És per tot això també que el Centre Son Canals participa, treballa i organitza el curs juntament amb institucions públiques i privades que fan que el ventall de l'oferta sia ample i variat, adequat a les necessitats i possibilitats de la gent que hi assisteix. D'aquesta manera hem introduït dins el Pla del Curs 88/89 una sèrie de mòduls que el curs passat no oferírem però que cop-sàrem la necessitat -davant la demanda i les enquestes realitzades el curs passat- d'introduir-los. Com podeu entreveure, això implica un concepte de l'educació dinàmic, tolerant, comunicatiu i força crític amb el mateix

sistema. Els mòduls nous són: alemany, informàtica, mecanografia, dibuix tècnic, bricolage i preparació per a la prova d'accés a la Universitat per a majors de vint-i-cinc anys.

El Centre d'Adults Son Canals pertany al Ministeri d'Educació i Ciència i és coordinat per la Unitat de Programes Educatius. El Centre té contactes amb les següents Entitats: Les Associacions de Veïnats de Son Canals, Hostalets i Son Goteu; els educadors de carrer; l'INEM; l'Associació de Consumidors "La Defensa"; l'Associació d'Alumnes Son Canals; l'O.C.B.; l'Institut de la Dona; la Universitat de les Illes Balears; El Centre d'Estudis Gabriel Alomar; la Conselleria de Sanitat del Govern Balear; l'Ajuntament de Palma; el G.O.B.; la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear; el Centre de Professors; el Centre de Recursos; el Fons de Cultura Europea; l'Institut Pol.litècnic de Palma.

UN PROGRAMA FORÇA COMPLET

Com podeu veure a l'esquema, tota persona pot inscriure's als mòduls que desitgi segons les seves afinitats. Ara bé, aquelles persones que volen treure's el títol de graduat s'han d'incloure dins el grup A o B. D'aquesta manera tindrà un bloc de formació bàsica, -que li ocuparà un 60% del temps, tenint en compte que ha d'assistir com a mínim, deu hores setmanals a diferents classes-, un bloc de

mòduls propis -20%- i un bloc ocupacional i d'utilització del temps lliure -20%-. Tota persona que vulgui realitzar uns mòduls de forma lliure, és a dir, que o bé no li interessa el títol de graduat o ja el té, s'hi pot inscriure; de fet és gairebé el grup més nombrós. Aquest aspecte ens demostra, encara més, la necessitat dels centres d'adults i la seva obligada implantació a totes les ciutats que pretenguin tenir ciutadans conformes al temps i a l'espai on viuen.

És clar que tot el saber actualitzat no pot romandre dins uns mateixos llibres que es veuen durant tot un curs escolar. És per aquest motiu que el material, les fitxes de treball de dins les classes, és elaborat pels professors amb la finalitat que s'adapti a les necessitats reals, a les circumstàncies concretes i als problemes que els adults plantegen.

Tampoc no hi pot faltar una bona biblioteca de consulta, estudi i aprofundiment sobre qualsevol tema. S'han demanat les escaients subvencions per tal de completar-la i oferir un servei realment complet. Tot i esperant aquestes ajudes de les institucions oficials, la Biblioteca de Son Canals conté més de dos mil volums, així com una planificada informació diària a través de periòdics (nacionals i espanyols), revistes de caràcter formatiu, instructiu, d'informació general, etc.

*Professors del Centre d'Adults Son Canals

L'APRENENTATGE: AQUESTA DURA TASCA DE L'EDUCAT

FELIP MUNAR MUNAR

Sempre he sentit a dir un tòpic que m'ha dolgut i em fer com una sageta enverinada: els alumnes aprenen a pesar del mestre.

No vull ficar-me dins l'entremaliat camp del zel professional que es demostra en segons quin tipus de col·lectius, i que en moltes d'ocasions no és sinó la representació, trista i descarnada, de la vergonya i la impotència professional.

Aprèn realment l'alumne malgrat el mestre? Jo crec que en un percentatge ben alt dels casos és així. Poques vegades les persones brillants i molt manco les menys brillants han recordat amb bona memòria llurs mestres. La formació, l'educació, l'ensenyament d'avui actua amb uns motllos no ja només antiquats sinó contraris a l'evolució de les persones dins el marc de la societat actual. Record que als meus primers anys de docències anhelava que l'inspector em visitàs. Em feia la idea d'una persona amb qui comptar a l'hora d'expressar els meus dubtes, a l'hora de demanar-li consell, a l'hora de rectificar segons quines actituds. Però no, aquesta visita no es va fer mai i no puc més que demanar perdó i comprensió als meus sofrits alumnes d'èpoques primerenques. Ara veig que aquella figura idealitzada que jo tenia de l'inspector havia esdevingut una mera roda burocràtica, el nom del qual esgarriava el director o companys del centre: significava incomprendiblement una figura repressiva dins la tasca pedagògica que manco repressió havia de demostrar. Durant molts de cursos sols semblava que s'acopava dins la seva petxina i que la firma de final de curs el feia sortir d'aquella letargia somnolenta.

És cert que diuen que la història es repeteix, que no hi ha temps que no torni. I no deixa d'esgarriar-me la idea del mestre prepotent i omnipresent dins la classe. Ho dic tot basant-me amb exemples força concrets viscuts aquest mateix curs que acaba de començar. Me n'he adonat també que no voldria tornar a l'època en què vaig estudiar EGB. M'explicaré: durant els

● **Aprèn realment l'alumne malgrat el mestre? Jo crec que en un percentatge ben alt dels casos és així**

● **Ara veig que aquella figura idealitzada que jo tenia de l'inspector havia esdevingut una mera roda burocràtica**

darrers cursos tot una sèrie de centres escolars han passat de la categoria de "privats" a "centres concertats". La seva posició estratègica -bé a prop

d'un centre públic en una zona deprimida on el primer havia d'agafar tots els nins i nines de la barriada sense cap distinció, o bé en llocs allunyats i privilegiats de la ciutat- no és sinó un exemple de la disfunció educativa del passat, on els bons eren més bons i els dolents més dolents, on es practicava una discriminació social, intel·lectual i afectiva; i tot això amb el vist i plau de les respectives "autoritats": el sistema congruïa els adeptes necessaris per a continuar-lo. Però aquests centres sembla que, ara com ara, van independents de tot tipus de control pedagògic seriós; que el seu sistema no sols és anacrònic sinó que impedeix qualsevol acte espontani i creatiu que no sia "dirigit". Exemples en tenc, i massa. Les generalitzacions sempre són injustes. La feina sé que em pertany a mi també, però no només als qui ens hi dedicam directament. Cal fer qualque cosa més.

LA MOJUDA PLANETÀRIA

EL DARRER EMPERADOR

ANTONI GINARD

L'altre vespre vaig anar a sopar a un restaurant japonès amb una colla de gent bona. Més que fer atenció als condiments exòtics, en molts de moments se m'acudia pensar en la salut del vell emperador de l'imperi del sol ixent.

A més del xinès de la pel·lícula de Bertolucci, hem vist desaparèixer alguns altres emperadors com Haile Selassie -el Negus d'Etiòpia-, el Xa de Pèrsia -tot just ara fa deu anys-, o l'estràfolari Bokassa de l'*Imperi Centrafricà*. Hom pot dir també que l'imperi d'Hiro Hito s'acabà el 1945, quan anuncià per ràdio la rendició del Japó i els seus súbdits escoltaren la seva veu d'home per primer cop.

Això no obstant, a diferència de tota la llista d'emperadors folclòrics, la característica d'Hiro Hito és que ha vist la transformació del Japó en un imperi econòmic multinacional. El sistema de poder fonamental a l'actualitat.

Hiro Hito, nascut l'any 1901, fou coronat el dia de Nadal de 1926, tot inaugurant l'era *showa*. Des del 1945 ha actuat com a un monarca constitucional i, amb els anys, ha estat conegut per ser un especialista en biologia marina, una temàtica sobre la qual ha escrit diversos llibres.

El punt negre del seu llarg regnat és el paper que desenvolupà en el procés militarista i expansionista japonès, una de les claus de la segona guerra mundial. En aquest cas, sens dubte s'ha de considerar que és culpable, ja que la seva -aleshores- condició divina difícilment el podrà alliberar de la connivència amb un poder del qual n'era la màxima representació.

EL GRUP BLANQUERNA HA CELEBRAT EL IV SEMINARI A LLUC

MARIA DE LA PAU JANER

Rafel Crespi, Miquel Rayó i Ferran Navinés a la taula rodona que va tractar la qüestió Economia, Realitat Política i Agressió Ambiental.

De dia 29 de setembre a dia 2 d'octubre, va tenir lloc al Santuari de Lluc el IV Seminari d'Informació i Estudi, organitzat pel Grup Blanquerna, amb el tema Estat i Persona en el món d'avui. Més d'un centenar de matriculats, joves universitaris, seguidors de les activitats del grup, ponents, escriptors i polítics han mantingut la tònica de qualitat, interès i rigor que caracteritzà els anteriors Seminaris.

El Grup Blanquerna va nèixer fa quatre anys amb l'objectiu de ser un focus d'informació i d'estudi, capaç d'agrupar tots aquells mallorquins, especialment els més joves, compromesos amb la pròpia realitat i desitjosos de millorar-la. Es tracta d'un grup obert i plural, que s'articula entorn de dos eixos fonamentals: la preocupació per la persona -agredida constantment en aquesta societat alienadora i indi-

vidualista- i la lluita pel país, la llengua i la cultura catalanes.

A l'encontre d'enguany, hem de destacar la intervenció de ponents tan significatius com Joan Fc. Mira, antropòleg, Lluís Garcia Sevilla, professor de Psiquiatria, Josep Amengual, historiador, Sebastià Urbina, professor de Filosofia del Dret, Josep Me Terricabras, professor de Filosofia, Josep Me Llompart, escriptor, Fèlix Cucurull, historiador, Joan Vidal, jurista, Bartomeu Colom, professor de Dret Administratiu, Miquel Alenyar, economista, Bartomeu Bennàssar, professor de Teologia Moral, Gabriel Amengual, professor de Filosofia, Teodor Suau, bibliista.

La participació als debats que originaren les diverses conferències fou una prova del ressò que tenen els temes que es van debatre i de l'interès que desperta l'encontre.

LLIBRERIA ANTICUARIA RIPOLL

LIBROS
ANTIGUOS

LAMINAS
GRABADOS

San Miguel, 12 - Tel (971) 72 13 55 - Apartado 338
07002 PALMA DE MALLORCA

LA PARTICIPACIÓ EN ELS BALLS MALLORQUINS (III)

FRANCESC XAVIER
DOMENECH I FERRER.

Continuant amb l'exposició dels balls mallorquins i la seva manera històrica de ballar-los, avui parlarem del **parado**

Els balls de cortesia es troben a la zona de tramuntana. Aquests balls es caracteritzen perquè es basen en "ses xeremies" a diferència de les mateixes de la part de llevant que es fonamenten en les gloses cantades, guitarra i guitarró.

Es Parado

Antigament aquest ball no es desentrotllava com ara, ja que es ballava cada part tres vegades, el que feia que fos més fàcil perquè els mateixos punts es repetien molt.

Posteriorment, perquè no fos tan llarg, s'eliminaren les repeticions, la qual cosa reduí la participació popular. Malgrat això, hem de dir que ens trobam davant un ball ben autèntic que s'ha conservat molt bé i tant de bo poguéssim dir el mateix de tots els altres.

Aquest ball es compon fonamentalment de la dansa i la tornada. La dansa antigament es ballava tres vegades, intercalant la tornada. Després es ballava una altra dansa de punts diferents i la tornada continuava invariable, tres vegades més. Finalment, una tercera dansa i tornada repetida tres vegades.

Començarem per descriure la primera dansa: (fig. 7).

Cada compàs té dos temps.

Primera passa, el peu esquerre avança com indica la fletxa 1, lentament durant el temps d'un compàs. Segona passa, el peu dret avança com indica la fletxa 2, girant-se cap a la seva parella, durant un compàs. 3er moviment, el peu esquerre es gira cap a la seva parella donant dos cops en terra en el temps que dura un compàs. 4ta passa, es comença a fer el salut, el peu dret es retrassa com indica la fletxa 5, al temps que es fa un poc de reverència, durant un compàs. 6na. passa, el peu dret avança com indica la fletxa 6, durant el mateix temps. Igualment farem la passa indicada per la fletxa 7.

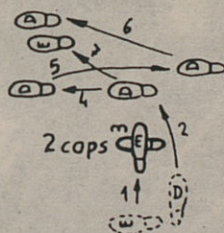

fig. 7

Seguidament vénen uns moviments laterals anomenats *rosseguetes*, cap a l'esquerra, que es fan més ràpids, com veurem: 1a. passa, el peu esquerre es desplaça lateralment com indica la fletxa 1 durant el primer temps d'un compàs. 2a. passa, el peu dret fa el moviment indicat amb la fletxa 2, durant el mateix temps. D'aquesta manera es van fent els moviments 3,4,5,6. Segueix la volta que es fa en tres compassos. (fig.8)

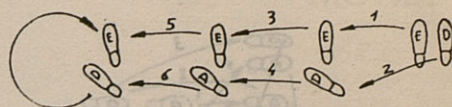

fig. 8

A continuació es fan dues *rosseguetes* a la dreta, a la velocitat de mig compàs cada passa.

Aquests moviments que hem indicat fins ara corresponen a la part instrumental que hi ha després de la cançó: "Ses al.lotes no em volen perquè som pillo".

Una mateixa

Mallorquídea

«Prêt a porter»

Velázquez, 6 tel. 722198

Avda. Compte de Sallent, 12 · Blanquerna, 3
tel. 756745 - PALMA

Després de la part instrumental que acabam d'exposar, segueix una cantada que diu: "Perquè som pillo i perquè..." que té els següents moviments:(fig.9).

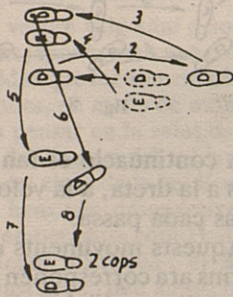

fig. 9

La primera part d'aquests moviments incloent la passa 4, corresponen al salut, cada passa en un compàs. En canvi, a les *rosseguetes* o moviments laterals, cada passa es fa en mig compàs, és a dir, més ràpides.

La figura que segueix es simètrica a l'anterior, però cap a la dreta:(fig.10)

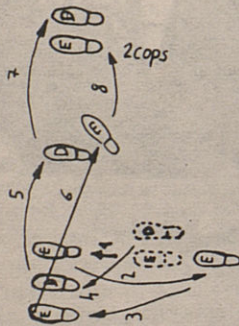

fig. 10

Després de fer aquesta figura es torna a fer la figura 9, per acabar amb la que segueix:(fig.11)

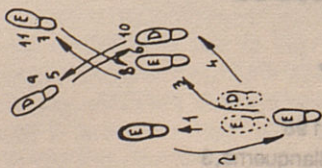

fig. 11

A partir de la passa 5, aquestes es fan en mig compàs.

1934, L'Agrupació Parado de Valldemossa

Tornada

Correspon a la part instrumental. Es comença amb un desplaçament a l'esquerra:(fig.12)

fig. 12

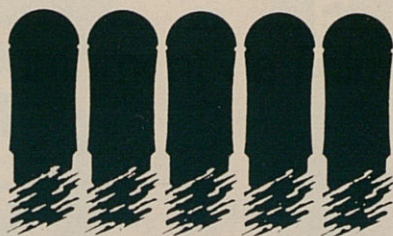
A partir de la posició inicial que correspon a la darrera passa del moviment anterior, es fan les passes indica-

des en el dibuix. Cada una dura un temps de mig compàs, i en aquest moviment es creua amb l'altra parella. Quan acaba el desplaçament cap a l'esquerra es fa la volta, però sense acotar-se massa. Després, es repeten els mateixos moviments, cap a la dreta.

Els braços es mouen al mateix temps que els peus. A la primera figura les cames i braços estan oberts; a la segona, tancats.

Aquest ball el vàrem aprendre de l'agrupació "Es Parado de Valldemossa".

PALAU SOLLERÍ

Centre d'exposicions i documentació
de l'Art Contemporani

Ajuntament de Palma

Programació Octubre - Desembre

"IV SETMANA DEL CÒMIC"

Del 20 d'Octubre fins el 4 de Novembre

Josep M. Alcover: escultures

Del 15 de Novembre fins el 10 de Desembre

MIL·LEST·MA·L INTERNACIONAL DE JAZZ

9 NOV. - 12 DES. 88

· SPYRO GYRA · JAZZY
· JACK DE JOHNETTE · TENDOL

· CHICK COREA · SWING GRUP BALEAR · OSCAR PETERSON

· SCOTT HAMILTON · YES, JAZZ · JAZZ SEVEN · CALTJA JAZZ GRUP · JAKI BYARD · NANDO GONZALEZ QUINTET

· IPM QUINTET INTUSION · NOVES DIRECCIONS · HARMONICA COICA · OPEN JAZZ TRIO · AIGO BRUTJA BLUES BAND

· MAL WALDRON DOUDOU GOURAND QUINTET · MIKKELBORG CATHERINE NHØP TRIO

AJUNTAMENT DE PALMA